

Załącznik do Uchwały Nr 65/717/21/VI Zarządu
Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 21 grudnia
2021 r.

RAPORT
z monitoringu wdrażania w latach 2014-2020 programu

Polityka senioralna
województwa warmińsko-mazurskiego
na lata 2014-2020

Opracowanie:

Biuro ds. pomocy i integracji społecznej
Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
w Olsztynie

Olsztyn, grudzień 2021r.

SPIS TREŚCI:

WYKAZ SKRÓTÓW _____	3
OBSZAR I ZDROWIE (PROFILAKTYKA, REHABILITACJA), INFRASTRUKTURA I USŁUGI SOCJALNE	6
Cel szczegółowy 1.1. Zwiększenie osobom starszym dostępu do opieki medycznej _____	6
Cel szczegółowy 1.2. Zwiększenie osobom starszym dostępu do usług socjalnych _____	12
Cel szczegółowy 1.3. Wzrost kompetencji kadr służby zdrowia oraz pomocy społecznej w zakresie opieki nad osobami starszymi _____	21
OBSZAR II AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA, KULTURALNA I EDUKACYJNA _____	29
Cel szczegółowy 2.1. Upowszechnienie wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych _____	29
Cel szczegółowy 2.2. Poszerzenie oferty kulturalnej skierowanej do osób starszych _____	33
Cel szczegółowy 2.3 Poszerzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych _____	35
Cel szczegółowy 2.4. Wzrost bezpieczeństwa osób starszych _____	39
Cel szczegółowy 2.5. Wzmocnienie rzecznictwa interesów osób starszych _____	41
Cel szczegółowy 2.6. Wzmacnianie i promowanie integracji międzypokoleniowej _____	44
Cel szczegółowy 2.7. Promowanie pozytywnego wizerunku seniorów, ich potencjału, aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej _____	45
OBSZAR III AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA _____	48
Cel szczegółowy 3.1. Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji osobowościowych osób starszych _____	48
Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie liczby podmiotów ekonomii społecznej tworzonych przez osoby starsze i działających na ich rzecz _____	54
Cel szczegółowy 3.3. Wzrost wykorzystywania środków zewnętrznych na realizację programów aktywizujących zawodowo osoby 50+ _____	56
Cel szczegółowy 3.4. Budowanie świadomości pracodawców na temat konsekwencji przemian społeczno-demograficznych _____	59
OBSZAR IV TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA _____	61
Cel szczegółowy 4.1. Rozbudowa i dostosowanie bazy turystycznej i sportowo-rekreacyjnej (sezonowej i całorocznej) do potrzeb i zainteresowań osób starszych _____	61
Cel szczegółowy 4.2. Zwiększenie całorocznej oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej przyjaznej seniorom _____	63
Cel szczegółowy 4.3. Zwiększenie aktywności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej seniorów _____	64
WNIOSKI I REKOMENDACJE _____	68
ZAŁĄCZNIK NR 1. PROGRAMY I PROJEKTY AKTYWIZUJĄCE ZAWODOWO OSOBY POW. 50 R.Ż. REALIZOWANE PRZEZ PUBLICZNE SŁUŻBY ZATRUDNIENIA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO _____	72

WYKAZ SKRÓTÓW

MRPiPS	Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
W-M OW NFZ	Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie
FOSa	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa w Olsztynie
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
M-GOPS	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
DPS	Dom Pomocy Społecznej
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
UTW	Uniwersytet Trzeciego Wieku
ATW	Akademia Trzeciego Wieku
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
PUP	Powiatowe Urzędy Pracy
RPO WiM	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

WSTĘP

Program „*Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020*” został przyjęty Uchwałą Nr 4/39/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 stycznia 2014 roku.

Ww. program powstał w ramach współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, strategicznym partnerem Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w podejmowaniu działań na rzecz osób starszych.

Ponadto, Uchwałą Nr 19/256/13/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 15 kwietnia 2013 r. powołano Zespół do spraw opracowania Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2014-2020. W pracę Zespołu zaangażowani byli przede wszystkim sami seniorzy zrzeszeni w uniwersytetach i akademiach trzeciego wieku, przedstawiciele lokalnych samorządów, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji oświaty, kultury i edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia i in.

Zapisy Programu zostały poddane konsultacjom społecznym, a zgłoszone podczas ich trwania uwagi i spostrzeżenia uwzględniono przy opracowaniu jego ostatecznej wersji.

Z uwagi na interdyscyplinarny charakter działań określonych w Programie, jego realizacja wymaga szerokiej współpracy administracji rządowej i samorządowej oraz wielu innych partnerów, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych.

Określone w Programie cele realizowane są poprzez działania ujęte w czterech obszarach Programu, tj.:

Obszar I: Zdrowie (profilaktyka, rehabilitacja), infrastruktura i usługi socjalne.

Obszar II: Aktywność społeczna, kulturalna i edukacyjna.

Obszar III: Aktywność zawodowa.

Obszar IV: Turystyka, sport i rekreacja.

Niniejszy *Raport* opracowano na podstawie informacji otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie, Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie, Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur z siedzibą w Olsztynie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie, Straży Miejskiej w Olsztynie, Elblągu i Ełku, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej, Szkoły Policealnej w Ełku, Szkoły Policealnej im. Prof. Zbigniewa Religii w Olsztynie, Szkoły Policealnej im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu, Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa w Olsztynie, Uniwersytetów i Akademii Trzeciego Wieku Warmii i Mazur, Oddziałów Okręgowych/ Rejonowych Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Regionalnego Centrum Wolontariatu w Elblągu, Radia Olsztyn, Oddziału Terenowego TVP S.A w Olsztynie. Przy opracowywaniu raportu wykorzystane zostały również materiały i dokumenty własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Za monitorowanie Programu, w tym za proces zbierania danych oraz opracowanie raportów okresowych i raportu końcowego, odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W proces monitorowania zaangażowane były również inne Departamenty tut. Urzędu,

tj. Departament Zdrowia, Departament Kultury i Edukacji, Departament Turystyki i Sportu oraz Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego.

Uchwałą Nr 55/655/14/IV z dnia 21 października 2014 roku ze zmianami Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego powołał Zespół ds. monitorowania programu „*Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020*”. Zadaniem Zespołu jest monitorowanie przebiegu oraz ocena efektywności i skuteczności działań wdrażanych w ramach realizacji Programu.

Monitoring wdrażania Programu odbywał się systematycznie, nie rzadziej niż co dwa lata. Do tej pory powstały 3 raporty okresowe z monitorowania Programu – w 2015 r. (za rok 2014), 2017 r. (za lata 2015-2016) i 2019 r. (za lata 2017-2018). Obecny Raport jest raportem końcowym obejmującym całość monitorowanego okresu.

OBSZAR I ZDROWIE (PROFILAKTYKA, REHABILITACJA), INFRASTRUKTURA I USŁUGI SOCJALNE

Celem strategicznym Obszaru I jest: *Zwiększenie liczby osób starszych korzystających z usług podtrzymujących zdrowie oraz dostępnej infrastruktury i usług socjalnych.*

Realizacji celu strategicznego służą niżej opisane cele szczegółowe.

Cel szczegółowy 1.1. Zwiększenie osobom starszym dostępu do opieki medycznej

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Osoby starsze są grupą pacjentów znacznie różniących się między sobą stanem zdrowia, sprawności fizycznej oraz psychicznej. Stopniowe pogarszanie się zdrowia fizycznego i psychicznego prowadzi do wzrostu zapotrzebowania na różnorodne świadczenia i usługi medyczne, pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz socjalne.

Według danych uzyskanych z Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie od 2016 roku w województwie nie powstała żadna nowa poradnia geriatryczna. Tym samym, w okresie monitorowania programu w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały **trzy poradnie geriatryczne**, tj. w Nowym Mieście Lubawskim, Olsztynie i Dobrym Mieście.

Problemem dla rozwoju infrastruktury opieki geriatrycznej jest niewątpliwie w dalszym ciągu mała liczba specjalistów w dziedzinie geriatrii. Od kilku lat liczba lekarzy posiadających ukończoną specjalizację z geriatrii pozostaje na niezmiennym poziomie. Według danych uzyskanych z W-M OW NFZ w Olsztynie w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2014 było 8 lekarzy posiadających ukończoną specjalizację z geriatrii, z czego 6 z nich było aktywnych zawodowo, natomiast w **2020 r. było 6 lekarzy posiadających ukończoną specjalizację z geriatrii, w tym jedynie 3 lekarzy geriatrów czynnych zawodowo**. Dlatego też, osoby starsze korzystają, tak jak pozostali pacjenci, ze wszystkich funkcjonujących w województwie poradni podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Wiek podeszły zwykle naznaczony jest wielochorobowością oraz zmniejszoną sprawnością ruchową. Obserwuje się wówczas wśród osób starszych obniżenie aktywności ruchowej i coraz częstsze potrzeby korzystania z różnego rodzaju sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego, pielęgnacyjnego itp.

Z danych powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz z informacji ogólnie dostępnych na stronach internetowych wynika, że w naszym regionie liczba wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i pielęgnacyjnego itp. od 2014 roku utrzymuje się na zbliżonym poziomie, tj. 2014-41 2015-43, 2016-46, 2017-37, 2018-41, 2019-41, 2020-41.

Do zwiększenia osobom starszym dostępu do opieki medycznej przyczynić się może także kontraktowanie ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia większej liczby świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki geriatrycznej, długoterminowej oraz paliatywnej. W okresie objętym monitoringiem ich liczba w latach 2014-2019 pozostawała na zbliżonym poziomie, jednak w roku 2020 nastąpił znaczący wzrost do ponad 113 tys. udzielonych świadczeń w ww. zakresie. Zaobserwowany wzrost może wynikać m.in. z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa.

W ostatnich latach, obok szerokiej dyskusji na temat sytuacji osób starszych w systemie ochrony zdrowia, obserwujemy intensyfikację działań służących budowaniu społecznej świadomości na temat profilaktyki oraz zapobiegania różnego rodzaju chorobom i schorzeniom.

Istnieją różne rodzaje działań służących uwrażliwianiu społeczeństwa na konieczność dbania o własne zdrowie już od najmłodszych lat, wśród nich wymienić można realizowanie projektów/programów z zakresu profilaktyki, ochrony zdrowia, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, m.in. europejskich, organizowanie tzw. „białych sobót” i „białych niedziel”, przeprowadzanie kampanii społecznych, kampanii informacyjno-edukacyjnych w mediach oraz wykładów, seminariów, poradnictwa itp.

Z danych przekazanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej oraz Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ wynika, że w latach 2014-2020 r., **realizowane były projekty/programy z zakresu profilaktyki, ochrony zdrowia, rehabilitacji oraz standaryzacji usług medycznych dla osób starszych.**

Z nadesłanych ankiet wynika, że powiatowe centra pomocy rodzinie oraz ośrodki pomocy społecznej zrealizowały w latach objętych raportem łącznie 249 programów zdrowotnych z zakresu profilaktyki, edukacji i ochrony zdrowia, w tym m.in.:

- popularyzacja szczepień przeciwko grypie, pneumokokom dla osób powyżej 60 r.ż.,
- projekty promujące aktywność sportowo-rekreacyjną seniorów, w tym gimnastykę rehabilitacyjną i aktywne formy wypoczynku,
- działania edukacyjne i zdrowotne.

Ogółem w ww. programach/projektach uczestniczyło w latach 2014-2020 ponad 59 tys. osób.

W latach 2014-2020 W-M OW NFZ w Olsztynie realizował własne programy z zakresu profilaktyki chorób, w tym m.in. program profilaktyki raka piersi na etapie podstawowym oraz na etapie pogłębionej diagnostyki, który adresowany był do kobiet w wieku od 50 do 69 lat. Łącznie w ramach ww. programu przebadano ponad 178 tys. kobiet.

Inne inicjatywy podejmowane w latach 2014-2020 przez W-M OW NFZ w Olsztynie w obszarze profilaktyki i ochrony zdrowia to m.in.:

- ✓ organizacja Punktów Informacyjnych na temat onkologicznych programów profilaktycznych finansowanych przez NFZ,
- ✓ promocja programu Leki 75+,
- ✓ uczestnictwo przedstawicieli Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ Delegatura w Ełku w akcji „Zdrowy, aktywny, szczęśliwy... Senior” (m.in. pomiar ciśnienia i składu ciała, pomiar wagi, badania mammograficzne, urologiczne, nauka samobadania piersi),
- ✓ udział w akcji „Biała sobota” oraz „Biała niedziela”,
- ✓ organizacja spotkań informacyjnych, m.in. dnia otwartego „NFZ bliżej pacjenta” oraz „Seminarium Pacjenckie”,
- ✓ w latach 2019-2020 organizowana była cykliczna akcja środa z profilaktyką,
- ✓ szereg działań informacyjno-promocyjnych dotyczących wejścia w życie ustawy z dnia 9 maja 2018 roku o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności, w tym m.in. przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń dla pracowników NFZ, utworzenie w siedzibie Oddziału w Olsztynie oraz Delegaturach Oddziału w Elblągu i Ełku specjalnych dedykowanych pacjentom z niepełnosprawnościami stanowisk merytorycznych, uruchomienie specjalnego numeru telefonu dedykowanego osobom z niepełnosprawnościami, organizacja briefingu prasowego z udziałem regionalnych dziennikarzy w siedzibie Oddziału w Olsztynie, publikacja w Gazecie Olsztyńskiej i Dzienniku Elbląskim

ogłoszenia dotyczące nowych przepisów dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, organizacja Dnia Otwartego w siedzibie Oddziału w Olsztynie oraz Delegaturach Oddziału w Elblągu i Ełku, organizacja spotkania z przedstawicielami Stowarzyszeń Pacjenckich dotyczącego nowych uprawnień osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,

- ✓ otwarcie poradni onkologicznych w Olsztynie z okazji Światowego Dnia Walki z Rakiem.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2017-2019 w ramach otwartych konkursów ofert zlecił organizacjom pozarządowym realizację 21 zadań z zakresu ochrony zdrowia, edukacji i promocji zdrowia osób starszych. Łącznie wsparciem objęto ponad 2 500 seniorów. Z uwagi na trwającą w 2020 roku pandemię wywołaną wirusem SARS-CoV-2 nie zrealizowano zadań w ww. zakresie. Organizacje, które otrzymały dofinansowanie zrezygnowały z dotacji. Ponadto, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie otrzymał dotację na realizację zadania „Jakość życia pod kontrolą Seniora, czyli aktywnie i pozytywnie mimo upływu lat”, w którym uczestniczyło 100 seniorów.

Według informacji z Wydziału Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w wyniku wdrażania Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020, celu operacyjnego 5 – Promocja zdrowego i aktywnego starzenia się, jednostki samorządu terytorialnego podjęły w 2017 roku 56 zadań, w roku 2018 podjęły 32 zadania, w roku 2019 – 27 zadań, a w 2020 roku – 18 zadań, zgodnie z Priorytetami dla regionalnej polityki zdrowotnej województwa warmińsko-mazurskiego. Były to m.in. niżej wymienione działania:

- promocja zdrowego i aktywnego starzenia się,
- dostosowywanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób starszych,
- prowadzenie polityki senioralnej ukierunkowanej na jak najdłuższą aktywność społeczną osób starszych,
- wspieranie i promowanie zorganizowanych zajęć adresowanych do osób starszych, z włączeniem w nie młodszych pokoleń w celu wzmocnienia więzi międzypokoleniowych,
- aktywizacja osób w wieku emerytalnym,
- tworzenie rzeczywistości przyjaznej seniorom,
- warsztaty psychoterapeutyczne dla seniorów ATW.

Oprócz wyżej wymienionych instytucji publicznych (rządowych i samorządowych) również seniorskie organizacje pozarządowe podejmują działania służące profilaktyce zdrowotnej. Aktywnością w powyższym zakresie wykazały się m.in. Uniwersytety i Akademie Trzeciego Wieku oraz Zarządy Rejonowe Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, organizując szereg wykładów, seminariów, konferencji i prelekcji z zakresu ochrony zdrowia. Przykładem powyższych działań mogą być m.in. przeprowadzenie warsztatów na temat zasad zdrowego odżywiania oraz zajęć sportowych promujących zdrowy styl życia. Nadmienić należy, że w roku 2020 w związku z obowiązującą na terenie całego kraju sytuacją pandemii, wywołaną tzw. koronawirusem wiele organizacji seniorskich zawiesiło swoją działalność, aby nie narażać zdrowia uczestników, którzy znajdowali się w grupie podwyższonego ryzyka.

Znaczący wpływ na budowanie świadomości społecznej w zakresie praw pacjenta, profilaktyki i ochrony zdrowia wśród osób starszych mają również **kampanie społeczne oraz informacyjno-edukacyjne realizowane w regionalnych mediach** itp.

W monitorowanym okresie Polskie Radio Olsztyn zrealizowało szereg ciekawych audycji m.in. na poniższe tematy:

- „Bliższe Spotkania – Transplantologia” – pracownik stacji dializ przy Szpitalu Wojewódzkim w Olsztynie opowiadał o transplantologii osób starszych i przekonywał o tym, że podeszły wiek niekoniecznie musi być przeciwwskazaniem do przeszczepu.
- „Wiosna, lato, jesień – Pamięć” – audycja dotyczyła tematu pamięci, skąd się biorą kłopoty z zapamiętywaniem i co robić, żeby się nie pojawiały oraz dyskutowano czy kłopoty z pamięcią są nieodłączną cechą starości?
- „Wiosna, lato, jesień – Samodzielność - Jak radzić sobie w życiu, gdy bliska osoba do tej pory sprawna, samodzielna, traci tę samodzielność? Jak dziś wygląda rzeczywistość opiekunów osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych?”.
- „Wiosna, lato, jesień – Alzheimer” - początkowy etap choroby.
- „Porozmawiajmy o życiu - Alkoholizm wśród seniorów”.
- „Summa Summarum” - częściowa refundacja szczepionek przeciwko grypie dla osób powyżej 65 roku życia.
- „Bliższe Spotkania - piramida żywieniowa dla seniora”.

W roku 2020 tj. okresie trwającej pandemii Polskie Radio Olsztyn zrealizowało również wiele interesujących audycji związanych z tematyką koronawirusa m.in.:

- Najlepsza Pora Dnia: Jak powinny zachowywać się poszczególne grupy społeczne w czasie zaleceń i nakazów, związanych walką z koronawirusem.
- Na zdrowie: Jak psychicznie radzić sobie z zagrożeniem, które nas otacza, jak wspierać seniorów w czasie pandemii? Rozmówca: Ewa Koziątek-Maślanka – wojewódzki konsultant w dziedzinie psychologii klinicznej.
- Bądź bezpieczny!: Jak trzy miesiące pandemii wpłynęło na opiekę długoterminową. Co rodziny oraz osoby opiekujące się swoimi seniorami powinny dziś wiedzieć o opiece w Zakładach Opieki Zdrowotnej i o opiece domowej? Gość: Edyta Skolmowska, Maltańskie Centrum Pomocy w Barczewie.
- Na zdrowie: Teleporady pozostają pierwszym kontaktem z lekarzem rodzinnym. Niestety najtrudniej w tej sytuacji odnaleźć się seniorom. Czego dotyczą problemy i jak przygotować się do takiej telekonsultacji – obserwacjami dzieli się Mirona Flisikowska-Wilczek, konsultant wojewódzki w dziedzinie medycyny rodzinnej.
- Bliższe Spotkania: Rośnie liczba zakażeń COVID 19. Niektórzy przechodzą chorobę bezobjawowo, inni walczą z nią przez dłuższy czas. Są też osoby, które walkę z koronawirusem przegrywają. Na zakażenia najbardziej narażeni są seniorzy. Dlaczego muszą na siebie uważać. O tym, dlaczego seniorzy są grupą szczególnie zagrożoną mówiła pulmonolog, prof. Anna Doboszyńska.

Również TVP Olsztyn zrealizowało w latach 2014-2020 kampanie informacyjne dotyczące ww. tematu m.in.:

- ✓ Kampanię dotyczącą chorób nowotworowych pt. „Rak to nie wyrok” – k kampania informacyjna.
- ✓ Kampanię informacyjną Ministerstwa Zdrowia w 6 odcinkach audycji „Moja historia”, ze środków budżetu państwa przeznaczonych na edukację z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki nowotworów: badania profilaktyczne, w tym mammografia i cytologia – celem kampanii było zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne w kierunku

raka szyjki macicy kobiet w wieku 25-59 lat, raka piersi kobiet w wieku 50-69 lat, raka jelita grubego i raka płuc oraz zwiększenie świadomości o zagrożeniu wynikającym z braku działań profilaktycznych, otyłości, palenia papierosów.

- ✓ Kampania informacyjna w audycji Wstaje Nowy Dzień na rzecz Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie, której celem była edukacja mająca zwiększyć wykrywalność tętniaków aorty brzusznej u osób objętych badaniem przesiewowym.
- ✓ Emisja spotu edukacyjno-informacyjnego na rzecz Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku, w ramach realizacji projektu pn. Postaw na profilaktykę – Program Profilaktyki Chorób Naczyń Mózgowych w województwach mazowieckim, podlaskim i warmińsko-mazurskim.

Ponadto z ankiet uzyskanych z powiatów, domów pomocy społecznej, dziennych domów pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2020 r. zrealizowano bardzo wiele akcji społecznych, wykładów, seminariów, konferencji, szkoleń, poradnictwa itp. w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia osób starszych, w tym m.in.:

- ✓ „Promocja i profilaktyka chorób układu oddechowego dla mieszkańców powiatu nidzickiego”.
- ✓ Wykład zorganizowany przez Dom Pomocy Społecznej "Zacisze" w Kowalach Oleckich pt. "Żywienie osób w podeszłym wieku”.
- ✓ W powiecie olsztyńskim zorganizowano:
 - program edukacyjno-informacyjny z zakresu profilaktyki uniwersalnej "Bezpieczny Senior" skierowany do osób w wieku emerytalnym, mający na celu przeciwdziałanie przestępczości wobec osób starszych oraz zmniejszenie liczby zdarzeń kryzysowych z udziałem tych osób,
 - akcję zdrowotną z okazji Dnia Babci i Dziadka - zorganizowano stoisko z bezpłatnym pomiarem poziomu cukru we krwi, ciśnienia tętniczego, masy ciała, porady pielęgniarek w zakresie stosowania właściwej diety i zdrowego stylu życia,
 - konferencję pn.: „Zdrowy i aktywny senior”, z wystąpieniem lekarza geriatry, dietetyka, fizjoterapeuty, przedstawiciela uniwersytetu III wieku oraz osoby odpowiedzialnej za wdrażanie teleopieki.
- ✓ W powiecie elbląskim przeprowadzono szereg wykładów, których organizatorem był DPS w Rangórach na niżej wymienione tematy:
 - objawy i przyczyny demencji,
 - jak radzić sobie z upałem?,
 - prawidłowe nawadnianie organizmu,
 - szczepienie przeciw grypie i zapobieganie przeziębieniom,
 - problemy zdrowotne związane z używkami,
 - jak ustrzec się przed zakażeniem COVID 19- znaczenie szczepienia,
 - promocja zajęć terapeutycznych a stan zdrowia psychicznego seniora.

Tabela 1. Wartości przyjętych dla celu szczegółowego 1.1 wskaźników obrazuje poniższa tabela:

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba poradni geriatrycznych, oddziałów i łóżek geriatrycznych: <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba poradni i oddziałów ✓ łóżka zakontraktowane w zakładach opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej 	0	2	3	3	3	3	3
	658	664	668	615	608	528	532
Liczba uruchomionych miejsc udzielania świadczeń zdrowotnych m.in. w zakresie opieki geriatrycznej, długoterminowej, psychogeriatrycznej i paliatywnej.	4	3	1	0	0	3	0
Liczba wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego, pielęgnacyjnego itp.	41 (stan na 31.12.2014 r.)	43 (stan na 31.12.2015 r.)	46 (stan na 31.12.2016 r.)	37 (stan na 31.12.2017 r.)	41 (stan na 31.12.2018 r.)	41 (stan na 31.12.2019 r.)	41 (stan na 31.12.2020 r.)
Liczba udzielonych świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki geriatrycznej, długoterminowej, psychogeriatrycznej i paliatywnej: <ul style="list-style-type: none"> ✓ opieka geriatryczna ✓ opieka długoterminowa ✓ opieka paliatywna 	0	308	2283	2342	2286	2451	1701
	33 201	30 777	29 889	28 478	31 464	39 215	64 514
	19 033	18 787	18 639	17 785	17 550	25 184	46 983
Liczba projektów/programów z zakresu profilaktyki, ochrony zdrowia, rehabilitacji oraz standaryzacji usług medycznych dla osób starszych (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych m.in. europejskich) oraz liczba osób w nich uczestniczących.	Liczba projektów – 38 Liczba osób – ok. 65 tys. (w tym ok. 56 tys. to osoby uczestniczące w trzech programach profilaktycznych zrealizowanych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)	Liczba projektów – 19 Liczba osób – ok. 81 tys. (w tym ok. 69 tys. to osoby uczestniczące w programach profilaktycznych zrealizowanych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)	Liczba projektów – 22 Liczba osób – ok. 78 tys. (w tym ok. 62 tys. to osoby uczestniczące w programach profilaktycznych zrealizowanych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)	Liczba projektów – 37 Liczba osób – ok. 49 tys. (w tym ok. 43 tys. to osoby uczestniczące w programach profilaktycznych raka piersi na etapie podstawowym oraz na etapie pogłębionej diagnostyki zrealizowan	Liczba projektów – 51 Liczba osób – ok. 47 tys. (w tym ok. 40 tys. to osoby uczestniczące w programach profilaktycznych raka piersi na etapie podstawowym oraz na etapie pogłębionej diagnostyki zrealizowan	Liczba projektów – 60 Liczba osób – ok. 53 tys. (w tym 41 tys. to osoby uczestniczące w programach profilaktycznych raka piersi na etapie podstawowym oraz na etapie pogłębionej diagnostyki zrealizowan	Liczba projektów – 77 Liczba osób – ok. 35 tys. (w tym ok. 30 tys. to osoby uczestniczące w programach profilaktycznych raka piersi na etapie podstawowym oraz na etapie pogłębionej diagnostyki zrealizowan

				ych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)	ych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)	ych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)	zrealizowan ych przez W-M OW NFZ w Olsztynie)
Liczba kampanii społecznych, informacyjno-edukacyjnych w mediach regionalnych, w szczególności w mediach publicznych, na temat profilaktyki i ochrony zdrowia	4	1	1	5	4	5	8

Cel szczegółowy 1.2. Zwiększenie osobom starszym dostępu do usług socjalnych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Celem utrzymania seniorów w jak najlepszej kondycji psychofizycznej sprzyjającej im jak najdłuższemu, samodzielnemu funkcjonowaniu w środowisku, tworzone są placówki świadczące usługi w zakresie wsparcia dziennego, tj. dzienne domy pomocy oraz środowiskowe domy samopomocy.

Wykaz placówek pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2020, w których świadczone było dzienne wsparcie m.in. dla osób starszych oraz liczbę miejsc w tych placówkach, obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Wykaz placówek pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2020 roku, w których świadczone było dzienne wsparcie m.in. dla osób starszych.

Rodzaj placówek pomocy społecznej działających m.in. na rzecz osób starszych	Lata	Liczba podmiotów funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim	Liczba miejsc
Dzienne Domy Pomocy	2014	20	845
	2015	24	935
	2016	25	954
	2017	24	944
	2018	24	924
	2019	25	939
	2020	26	1000
Środowiskowe Domy Samopomocy	2014	63 + 4 filie	3049
	2015	65 + 4 filie	3343
	2016	70 + 4 filie	3650
	2017	71 + 4 filie	3701
	2018	68 + 6 filii	3701
	2019	70 + 6 filii	3708
	2020	70 + 4 filie	3721

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”, według stanu na dzień 31 grudnia danego roku.

W województwie warmińsko-mazurskim w porównaniu do roku 2014 zwiększyła się liczba zarówno Dziennych Domów Pomocy, jak i Środowiskowych Domów Samopomocy. W 2020 roku działało 26 DDP z 1000 miejsc (tj. o 155 miejsc więcej niż w 2014 r.) oraz 70 + 4 filie środowiskowych domów samopomocy z 3658 miejscami (tj. o 609 miejsc więcej niż w 2014 roku).

W 2015 roku rozpoczęto realizację krajowego Programu „Senior – WIGOR na lata 2015-2020” (od 2017 r. „Senior+”), którego celem jest wsparcie osób starszych poprzez umożliwienie im korzystania z szerokiej oferty na rzecz społecznej aktywizacji.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie monitoruje również infrastrukturę placówek innych niż jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, oferujących codzienne wsparcie osobom starszym. W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują zarówno formy bardziej zorganizowane takie jak Kluby Seniora czy Uniwersytety Trzeciego Wieku oraz mniej formalne tj.: kluby zainteresowań działające najczęściej przy świetlicach wiejskich lub przy ośrodkach pomocy społecznej, a także grupy nieformalne.

O coraz większej aktywności seniorów świadczy niewątpliwie zwiększająca się liczba działających Uniwersytetów i Akademii Trzeciego Wieku.

Tabela 3. Podmioty działające na rzecz osób starszych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

l.p.	Rodzaj podmiotu	Liczba placówek na terenie województwa						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Uniwersytety i Akademie Trzeciego Wieku	26	32	36	42	46	45	46
2.	Kluby Seniora	58	59	51	60	63	58	74
	Razem	84	91	87	102	109	103	120

Zródło: Opracowanie własne na podstawie „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”, według stanu na dzień 31 grudnia danego roku.

W sytuacji, gdy pomimo chęci i starań rodzina nie jest w stanie sama zapewnić pełnej opieki osobom w podeszłym wieku, osoba starsza może skorzystać z pobytu w całodobowych placówkach pomocy społecznej. W tym celu powoływane są do działania różne instytucje publiczne i niepubliczne niosące pomoc i opiekę ludziom starszym.

W latach 2014-2020 w infrastrukturze pomocy społecznej na rzecz osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim widoczny jest wzrost liczby placówek zapewniających całodobową opiekę, co obrazuje poniższa tabela. Jednocześnie corocznie wzrastają miesięczne koszty utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej. W związku z tym znacznie rosną koszty gmin związane z finansowaniem odpłatności za pobyt tych podopiecznych, którzy z dochodów własnych oraz dochodów rodzin nie są w stanie pokryć kosztów pobytu w DPS. Opłacenie pobytu mieszkańca DPS jest dla samorządów gminnych zdecydowanie droższą formą wsparcia niż realizacja usług opiekuńczych.

W związku z powyższym konieczne jest zorganizowanie systemu wsparcia środowiskowego, umożliwiającego życie w społeczności lokalnej, łączącego sferę medyczną, socjalną oraz społeczną.

Tabela 4. Wykaz placówek pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2020, w których świadczone jest całodobowe wsparcie m.in. dla osób starszych

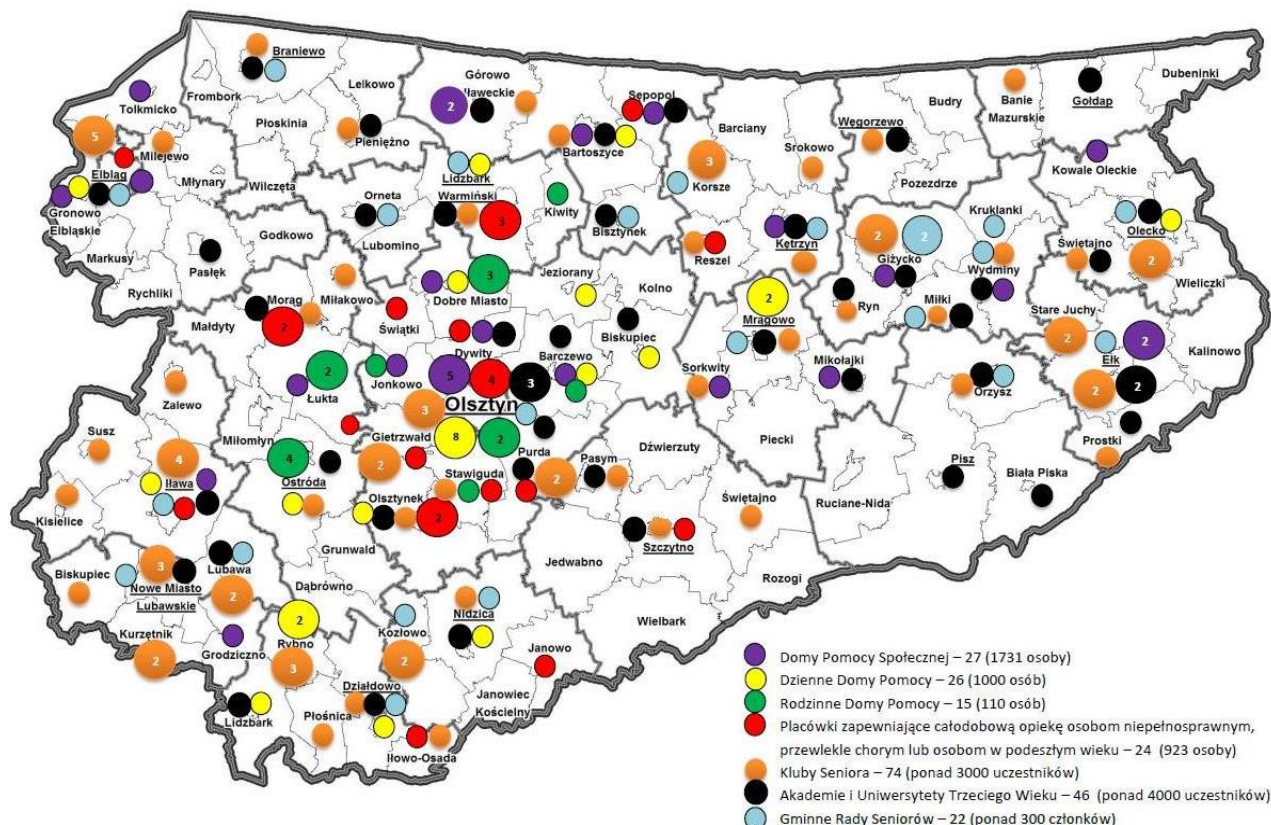
Rodzaj placówek pomocy społecznej działających m.in. na rzecz osób starszych	Lata	Liczba podmiotów funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim	Liczba miejsc
Domy Pomocy Społecznej*	2014	20	1459
	2015	23	1571
	2016	24 + 1 filia	1602
	2017	25	1706
	2018	25	1732
	2019	27	1921
	2020	30	2136
Rodzinne Domy Pomocy	2014	9	47
	2015	10	57
	2016	10	60
	2017	10	62
	2018	12	78
	2019	12	78
	2020	15	110
Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku (działalność gospodarcza, zgodnie z art. 67 ust.1 ustawy o pomocy społecznej, prowadzone po uzyskaniu zezwolenia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego)	2014	14	532
	2015	16	561
	2016	17	635
	2017	19	710
	2018	19	733
	2019	21	809
	2020	24	923

* DPS, w których istnieje możliwość umieszczenia osób starszych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego”, według stanu na dzień 31 grudnia danego roku.

Rozmieszczenie przestrzenne na terenie województwa warmińsko-mazurskiego podmiotów działających na rzecz osób starszych według stanu na 31 grudnia 2020 roku obrazuje poniższa mapa.

Mapa 1. : Podmioty działające na rzecz osób starszych funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.

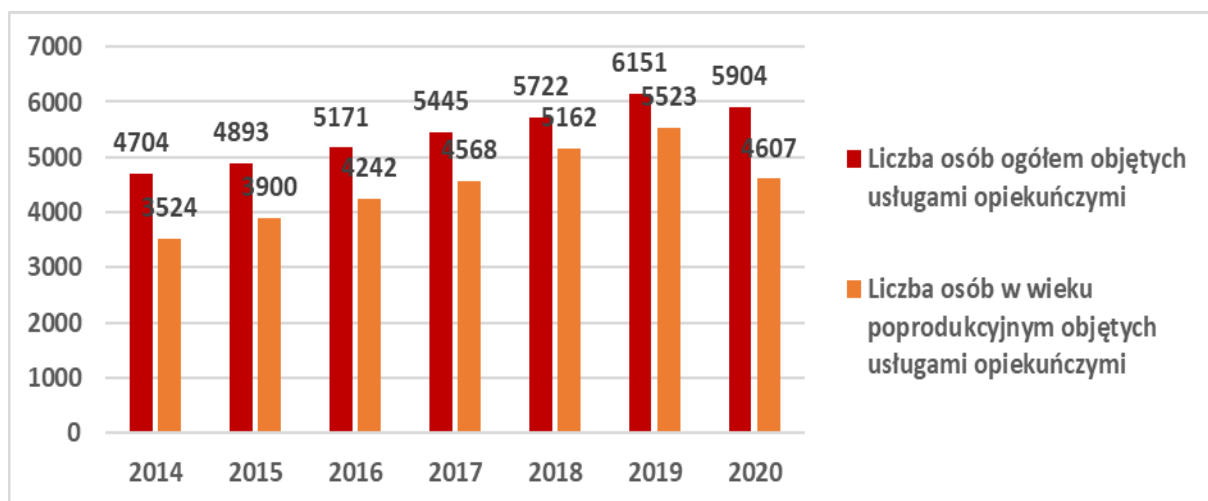

Oprócz wsparcia instytucjonalnego świadczonego osobom starszym przez system pomocy społecznej, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczonych przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania są obowiązkowym zadaniem gminy. Określone są jako pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieka higieniczna, pielęgnacja oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktu z otoczeniem.

Liczbę osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2020 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Liczba osób ogółem objętych usługami opiekuńczymi oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych usługami opiekuńczymi w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03 według stanu na 31 grudnia danego roku oraz danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego za 2020 r.

Z powyższego wykresu wynika, że liczba odbiorców usług opiekuńczych w latach objętych niniejszym raportem ulegała zmianie. W latach 2014-2019 zaobserwować można wzrost liczby osób objętych usługami opiekuńczymi, natomiast w roku 2020 nastąpił niewielki spadek względem roku poprzedniego. W 2014 r. wsparciem objęto 4704 osoby, w 2020 r., aż o 1200 osób więcej (5904 osoby).

Systematycznie zwiększa się również udział osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z usług opiekuńczych. W 2014 r. usługami opiekuńczymi objęto 3524 osoby w wieku poprodukcyjnym, co stanowiło ok. 74,91% wszystkich osób korzystających z tych usług. Odsetek ten wzrósł do 78 % w 2020 r.

Świadczenie usług opiekuńczych jest ustawowym zadaniem własnym gmin. Samorząd Województwa obserwując zachodzące przemiany demograficzne oraz rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze postanowił wesprzeć gminy w realizacji ich zadań własnych poprzez udzielenie wsparcia finansowego. Pozwoliło to na uruchomienie nowej, dotychczas niestosowanej formy pomocy w postaci usług teleopiekuńczych.

Tradycyjny model opieki rodzinnej, w którym w wielopokoleniowych rodzinach seniorzy pozostają pod opieką swoich dzieci i wnuków, ma zastosowanie coraz rzadziej. Osoby starsze coraz częściej prowadzą jednoosobowe gospodarstwa domowe. Model stacjonarnej opieki instytucjonalnej, w którym osoba starsza zostaje przeniesiona do domu pomocy społecznej lub innej instytucji świadczącej usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych, jest najmniej pożądanym przez samych zainteresowanych i negatywnie postrzegany w społeczeństwie. Dodatkowo jest on najdroższy, a jego funkcjonowanie finansują głównie środki publiczne (państwowe i samorządowe). Według Najwyższej Izby Kontroli w 2014 r. wydatki na jedną osobę umieszczoną w DPS były czterokrotnie wyższe od wydatków na jedną osobę korzystającą z usług opiekuńczych. W województwie warmińsko-mazurskim całkowity koszt usług opiekuńczych w roku 2020 był o 51% niższy od wydatków ponoszonych przez gminy za pobyt w DPS (na podstawie OZPS za 2020 rok), co powinno skłaniać służby pomocy społecznej do wzmocnienia działań pomocowych skierowanych do tej grupy podopiecznych w miejscu zamieszkania.

Jak wynika z doświadczeń państw Europy Zachodniej rozwiązaniem, które umożliwia wydłużenie okresu samodzielności osoby starszej we własnym domu i uelastycznia

sprawowanie opieki przez opiekunów jest teleopieka domowa. Przez samych seniorów postrzegana jest jako istotny czynnik powodujący wzrost poczucia bezpieczeństwa. Nie zastępuje ona tradycyjnej opieki, ale może skutecznie ją uzupełniać.

Teleopieka w wersji podstawowej to system przywoławczy działający w domu podopiecznego przez 24 h/dobę, 365 dni w roku. Osoba potrzebująca wyposażona zostaje w terminal telefoniczny (telefon) oraz do wyboru brelok, wisior lub bransoletkę z przyciskiem SOS, który w razie jakiegokolwiek zagrożenia (upadek, nagłe pogorszenie stanu zdrowia, pożar,) po naciśnięciu powoduje automatyczne uruchomienie połączenia w trybie głośnomówiącym z centrum monitoringu, w którym operator zadecyduje o stosownym rodzaju interwencji. Powyższa forma usług opiekuńczych jest alternatywą dla pobytu osób starszych w zakładzie opiekuńczo-pielęgnacyjnym czy domu pomocy społecznej oraz wsparciem dla rodzin osób samotnie zamieszkujących.

Mając powyższe na uwadze, w 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim zrealizowano pilotażowy program uruchomienia usług teleopiekuńczych. Dzięki podjętym działaniom, w latach 2018-2020 łącznie 57 gmin uruchomiło dla swoich seniorów nowoczesną formę usług, obejmując tym samym wsparciem łącznie 1095 osób starszych.

Odbiorcami usług opiekuńczych w formie teleopieki w latach 2018-2020 były przede wszystkim osoby w wieku powyżej 80 r.ż. (46,39%) oraz w wieku 70-80 lat (32,60%). Jak widać grupa osób w wieku 70+ staje się coraz bardziej istotna w kontekście planowania działań opiekuńczych m.in. z wykorzystywaniem usług opartych na nowoczesnych technologiach, tj. teleopieka i telemedycyna.

Wśród odbiorców usług teleopiekuńczych były przede wszystkim kobiety, które stanowiły ponad 80% seniorów objętych teleopieką. Biorąc pod uwagę powyższe trendy, należy wnioskować, że to kobiety stanowiącą będą w przyszłości główną grupę docelową usług opartych na nowoczesnych technologiach. Usługami teleopiekuńczymi w latach 2018-2020 zostały objęte przede wszystkim osoby mieszkające samotnie (89,13%). Mając na uwadze prognozy demograficzne na najbliższe lata, z których jednoznacznie wynika, że liczba seniorów w województwie warmińsko-mazurskim, szczególnie w najstarszych grupach wiekowych, w tym seniorów samotnych, będzie się systematycznie zwiększać, należy przypuszczać, że tym samym zwiększać się będzie grupa odbiorców usług teleopiekuńczych/telemedycznych.

W odpowiedzi na rosnące zainteresowanie usługami teleopiekuńczymi Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zamierza kontynuować to zadanie w kolejnych latach.

W latach 2018-2020 łączny koszt uruchomienia i kontynuowania całego programu wdrażania usług teleopiekuńczych w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł: **1 296 098,72 zł** (kwota ta uwzględnia zarówno środki udzielone w formie dotacji przez Samorząd Województwa w kwocie: 291 295,05 zł, jak i środki własne gmin w kwocie: 1 004 803,67 zł).

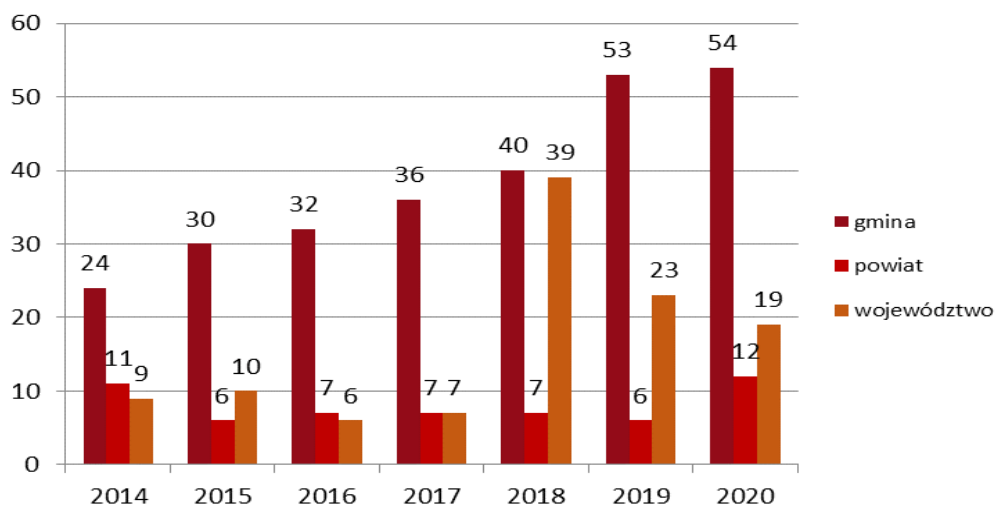
niepełnosprawnych. Polega ona na umieszczeniu w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia, historii choroby, przyjmowanych lekach, alergiach na leki, kontaktach do lekarza prowadzącego oraz najbliższych. Pakiet z takimi informacjami z reguły przechowywany jest lodówce, czyli miejscu, które jest prawie w każdym domu i zarazem jest łatwo dostępne, a w mieszkaniu znajdują się naklejki informujące, że jest w nim „koperta życia”. Jest to znaczne ułatwienie dla służb ratowniczych, pozwala na postawienie szybkiej i trafnej diagnozy, a także na zastosowanie właściwego leczenia.

Popularną i powszechną opinią jest, iż osoby starsze najchętniej spędziłyby „jesień swojego życia” w dotychczasowym środowisku. Chętnie korzystałyby z pomocy innych pozostając w tym samym miejscu zamieszkania, a najlepiej byłoby, gdyby pomagał ktoś z rodziny lub sąsiad. W tym kontekście ważnym projektem jest projekt realizowany przez Federację Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa.

W okresie objętym monitoringiem Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa realizowała projekt pn. „Strażnicy Pamięci” finansowany przez niemiecką fundację EVZ „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość”. Projekt adresowany był do ofiar narodowego socjalizmu, głównie byłych więźniów obozów koncentracyjnych. W ramach projektu zrealizowano kilkadziesiąt spotkań, wyjść i obchodów urodzin pod hasłem „200 lat”. Ta ostatnia inicjatywa polega na zaangażowaniu rodziny i sąsiadów do wspólnego przygotowania niespodzianki w postaci uroczystości urodzinowej osoby starszej. Ponadto realizowane były działania pn.: „Ciepły telefon” oraz „Przyjazny sąsiad”. Działanie „Ciepły telefon” polegało na monitorowaniu przez wolontariusza stanu zdrowia i samopoczucia osób starszych za pomocą regularnego kontaktu telefonicznego. W razie zaistniałej potrzeby, chęci ze strony osoby starszej, wolontariusze również odwiedzali ich w domach. Działanie to skierowane było m.in. do osób starszych, samodzielnych, którym doskwiera samotność i które potrzebują kontaktu z drugim człowiekiem. Z uwagi na pandemię COVID-19 spotkania „Przyjazny sąsiad” i uczestników w większym gronie zostały ograniczone. Ograniczone zostały także wspólne wyjazdy, wyjścia na inicjatywy kulturalne. „Przyjazny sąsiad” to działanie polegające z kolei na regularnym wsparciu udzielanym przez sąsiada. Pomoc świadczona była np. w takich czynnościach jak: załatwianie spraw w urzędach, poradniach lekarskich, realizacja recept, dokonywanie zakupów spożywczych, sporządzanie posiłków, sprzątanie mieszkania oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Jednym ze skuteczniejszych sposobów zwiększenia osobom starszym dostępu do usług socjalnych oraz ich aktywizacji jest zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym. Dofinansowywanie realizacji zadań podmiotom III sektora przez samorządy gminne, powiatowe i samorząd województwa odbywa się zgodnie z ustawą *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Wykres 2. Liczba zleconych organizacjom pozarządowym zadań publicznych w latach 2014-2020, w obszarze wsparcia osób starszych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie

Jak wynika z powyższego wykresu w okresie 2014-2020 r. samorzady gminne i powiatowe zleciły łącznie 325 zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych.

Obok samorządów gminnych i powiatowych również Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zlecał organizacjom pozarządowym, w ramach otwartych konkursów ofert, zadania wspierające i aktywizujące osoby starsze. W roku 2018 wprowadzono do Programu Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Priorytet XIV: Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym. Należy przy tym podkreślić, że Seniorzy brali udział również w innych zadaniach zleczanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego kierowanych do mieszkańców regionu.

W latach 2014-2020 w ramach dotacji udzielonych z budżetu Województwa Warmińsko – Mazurskiego dofinansowano łącznie 113 zadań zleconych w zakresie:

- rozwoju kultury fizycznej,
- edukacji, profilaktyki i promocji zdrowia publicznego,
- pomocy społecznej,
- kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- współpracy międzynarodowej,
- rozwoju sektora pozarządowego województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 5. Wartości przyjętych wskaźników dla celu szczegółowego 1.2.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba miejsc dla osób starszych w placówkach pomocy społecznej	5932	6467	6744	7053	7112	7399	7827

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2014-2020 programu Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020

Liczba placówek w środowiskach lokalnych, adekwatnych do potrzeb osób starszych (m.in. domy dziennego pobytu, rodzinne domy pomocy, kluby seniora).	238	233	238	255	263	264	289
Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi, w tym specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.	3524	3900	4242	4568	5162	5523	4607
Liczba zadań z zakresu wsparcia osób starszych w obszarze pomocy społecznej, zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym (w tym liczba uczestników).	Liczba zadań: 44 Liczba uczestników: 5967 (w tym 1334 osoby to odbiorcy usług opiekuńczych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym)	Liczba zadań: 46 Liczba uczestników: 3670 osób powyżej 50 r.ż.	Liczba zadań: 45 Liczba uczestników: 4148 osób powyżej 50 r.ż.	Liczba zadań: 50 Liczba uczestników: 5195 osób powyżej 50 r.ż.	Liczba zadań: 86 Liczba uczestników: ok. 9000 osób powyżej 50 r.ż.	Liczba zadań: 82 Liczba uczestników: 12 383 osoby	Liczba zadań: 85 Liczba uczestników: 6988 osób
Liczba projektów z zakresu rozwoju infrastruktury pomocy społecznej na rzecz osób starszych (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych m.in. europejskich).	6	6*	3*	7**	16***	18****	3*****

*Powstałe Dzielne Domy „Senior-WIGOR” (od 2017 r. „Senior+”).

** W 2017 r. zapewniono funkcjonowanie 7 istniejącym już Dziennym Domom Pomocy w ramach Programu „Senior+”.

*** W tym: 3 Dzielne Domy „Senior-WIGOR” (od 2017 r. „Senior+”).

**** W tym: 5 Dziennych Domów „Senior-WIGOR” (od 2017 r. „Senior+”).

***** W tym: 1 Dzienny Dom „Senior-WIGOR” (od 2017 r. „Senior+”).

Cel szczegółowy 1.3. Wzrost kompetencji kadr służby zdrowia oraz pomocy społecznej w zakresie opieki nad osobami starszymi

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Systematyczne podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego oraz pomocy społecznej jest niezbędnym warunkiem skutecznej opieki, a także prowadzi do wzrostu kompetencji kadr ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej.

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie na Wydziale Nauk o Zdrowiu z dniem 1 stycznia 2020 roku został przekształcony w Szkołę Zdrowia Publicznego. W latach objętych monitoringiem uruchomił następujące kierunki kształcące personel medyczny: pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne oraz dietetyka.

W latach 2014-2020 łącznie 522 absolwentów ww. kierunków ukończyło kształcenie na Wydziale Nauk o Zdrowiu/Szkole Zdrowia Publicznego. W 2020 roku w Filii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z siedzibą w Ełku utworzono kierunek pielęgniarstwo, który w sposób pośredni wpisuje się w szeroko pojmowaną politykę senioralną. Kształcenie rozpoczęto w roku akademickim 2020/2021 w związku z czym pierwsi absolwenci ww. kierunku przewidywani są w 2023 roku.

Od roku 2015/2016 Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie prowadzi kształcenie na kierunkach i specjalnościach związanych z tematyką polityki senioralnej:

- kierunek nauki o rodzinie o specjalności asystent-opiekun osób starszych (studia pierwszego stopnia – stacjonarne i niestacjonarne);
- kierunek pedagogika o specjalności edukacja i aktywizacja społeczności lokalnych (studia pierwszego stopnia – stacjonarne);
- kierunek pedagogika o specjalności edukacja dorosłych z doradztwem socjalnym (studia drugiego stopnia – stacjonarne i niestacjonarne);
- kierunek pedagogika specjalna o specjalności andragogika specjalna (studia drugiego stopnia – stacjonarne i niestacjonarne).

Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna w monitorowanym okresie także uruchomiła kierunki kształcące personel medyczny:

Rok 2017:

- pielęgniarstwo I^o stacjonarne (84 osoby),
- pielęgniarstwo II° stacjonarne (372 osoby),
- ratownictwo medyczne I^o stacjonarne (32 osoby).

Rok 2018:

- pielęgniarstwo I^o stacjonarne (108 osób),
- pielęgniarstwo II° stacjonarne (315 osób),
- ratownictwo medyczne I^o stacjonarne (27 osób),
- fizjoterapia (16 osób).

W latach 2017-2018 łącznie 516 absolwentów ww. kierunków ukończyło kształcenie w Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej. Niestety zarówno w latach 2015-2016 oraz 2019-2020, ze względu na brak zainteresowania ww. studia nie zostały uruchomione.

Oprócz wyżej wymienionych uczelni również szkoły policealne zajmowały się kształceniem specjalistów pracujących m.in. z osobami starszymi.

Szkoła Policealna im. prof. Zbigniewa Religi w Olsztynie w monitorowanym okresie prowadziła kształcenie, m.in. na kierunkach: technik masażysta, opiekun medyczny, protetyk słuchu, terapeuta zajęciowy, higienista stomatologiczny, technik elektroradiolog; łącznie 361 absolwentów ukończyło kształcenie na ww. kierunkach.

Uczniowie Szkoły Policealnej im. prof. Zbigniewa Religi w Olsztynie, w trakcie nauki zaangażowali się w niżej wymienione akcje/inicjatywy wspierające oraz aktywizujące olsztyńskich seniorów:

- ✓ makijaże dla Rady Olsztyńskich Seniorów z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet,
- ✓ masaże relaksacyjne dla podopiecznych Hospicjum Opieki Paliatywnej Jana Pawła II – praca ciągła,
- ✓ 60+ - nauka I pomocy – praca ciągła,
- ✓ warsztaty w ramach cyklu „Aktywni nie liczą lat, pozytywnie postrzegają świat” w gminie Stawiguda,

- ✓ makijaże w Domu Opieki Laurentius w Olsztynie,
- ✓ zbiórka odzieży dla podopiecznych Domu Pomocy Społecznej w Różnowie,
- ✓ szycie oraz przekazanie maseczek dla Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu olsztyńskiego.

Szkoła Policealna im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu prowadziła kształcenie na kierunkach: opiekun medyczny, terapeuta zajęciowy, kwalifikacyjny kurs zawodowy „Opiekun Medyczny”. W latach 2015-2020 łącznie 456 absolwentów ukończyło kształcenie na ww. kierunkach.

Ponadto, *Szkoła Policealna im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu* wykazała również inne działania podjęte w latach 2014-2020 w obszarze ochrony i profilaktyki zdrowia osób starszych m.in.:

- zbiórka nakryć głowy dla mieszkańców DPS „Niezapominajka”,
- koordynacja i przeprowadzenie szkolnej akcji zbiórki odzieży dla podopiecznych DPS „Niezapominajka” w Elblągu,
- prowadzenie zajęć plastycznych z osobami dorosłymi niepełnosprawnymi „twórcza terapia”,
- wolontariat w hospicjum im. Aleksandry Gabrysiak w Elblągu,
- udział w Marszu zdrowia propagującym profilaktykę raka piersi. Współpraca z elbląskimi Amazonkami,
- udział w przygotowaniach do akcji organizowanej na rzecz Elbląskiego Hospicjum „Żonkilowe Pola Nadziei”,
- udział w majowym festynie organizowanym cyklicznie przez DPS „Niezapominajka” w Elblągu,
- udział w projekcie dla seniorów „Kierunek Zdrowie” w Ratuszu Miejskim w Elblągu – masaż dłoni oraz konsultacje z zakresu prawidłowej postawy ciała,
- organizacja Walentynek dla podopiecznych DPS „Niezapominajka”,
- organizacja balu karnawałowego dla podopiecznych elbląskiego hospicjum.

Szkoła Policealna w Elku kształciła słuchaczy na kierunkach: opiekun medyczny, opiekun osoby starszej oraz terapeuta zajęciowy. Ponadto prowadzony był kwalifikacyjny kurs zawodowy „Opiekun Medyczny”. W okresie objętym monitoringiem łącznie 111 osób ukończyło różnego rodzaju kierunki/kursy uprawniające do profesjonalnej opieki nad osobą starszą.

Szkoła Policealna w Elku wykazała również inne działania podjęte w obszarze ochrony i profilaktyki zdrowia osób starszych:

- „Kosmetyczki na Majówce Międzypokoleniowej” – słuchaczki kierunku technika usług kosmetycznych wykonywały zabiegi pielęgnacyjne dłoni uczestnikom Pikniku Międzypokoleniowego zorganizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku,
- „Medyk” w Orzyszu” – Już po raz kolejny, na zaproszenie NFZ Szkoła Policealna w Elku była współorganizatorem „III Orzyskich Dni Walki z Rakiem”,
- VII edycja „Medyka Nocą” pt. „Fajny, Interesujący i Twórczy”. Na uczestników wieczoru popularno-naukowego „FIT Medyk” czekało wiele atrakcji przygotowanych przez nauczycieli oraz słuchaczy szkoły. Można było wysłuchać ciekawych prelekcji dotyczących zdrowego odżywiania, kondycji fizycznej oraz sposobów radzenia sobie z lękiem w każdej sytuacji.

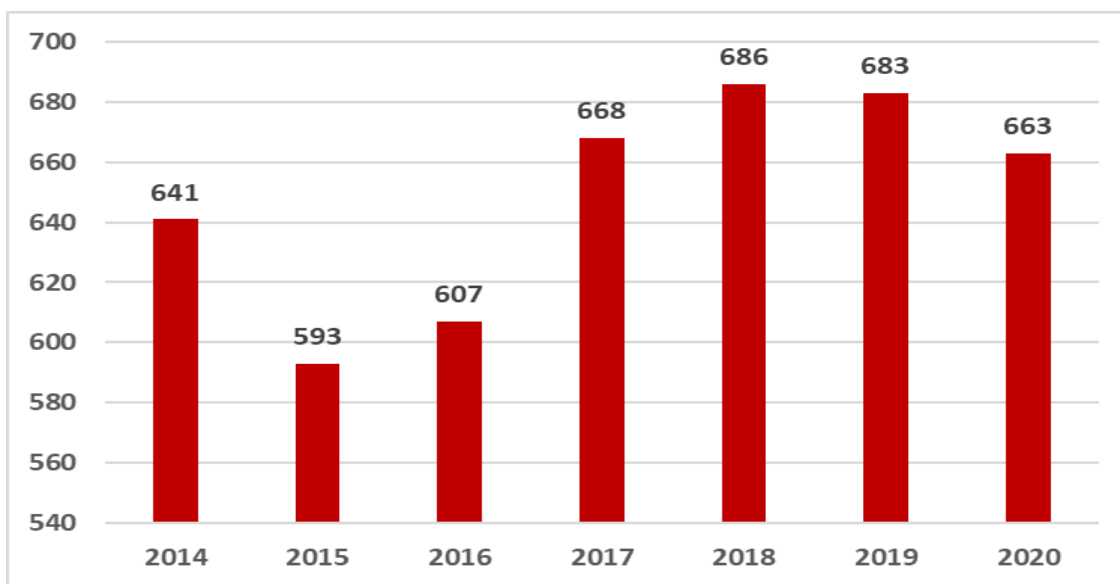
Ponadto, z inicjatywy Wojewody Warmińsko-Mazurskiego dla kadr medycznych oraz pomocy społecznej zorganizowane zostały konferencje dla:

- a) pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny,
- b) pielęgniarek i położnych środowiskowych i rodzinnych,
- c) lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej,
- d) lekarzy POZ, gdzie poruszany był m.in. temat „Pacjent geriatryczny – aktualne podejście do leczenia chorób przewlekłych, rehabilitacji w zespołach bólowych i pourazowych”,
- e) pielęgniarek opieki długoterminowej i geriatrycznej oraz studentów kierunku pielęgniarskiego w opiece długoterminowej i geriatrycznej.

Opiekę nad osobami w wieku podeszłym w obszarze ochrony zdrowia sprawują w dużej mierze pielęgniarki, realizujące różnego rodzaju świadczenia opieki zdrowotnej, tj.: podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, leczenia szpitalnego, opieki długoterminowej itp.

W ramach realizacji świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych i paliatywno-hospicyjnych liczba pielęgniarek zatrudnianych w 2020 r. zwiększyła się w stosunku do 2014 r. o 22 – wykres poniżej.

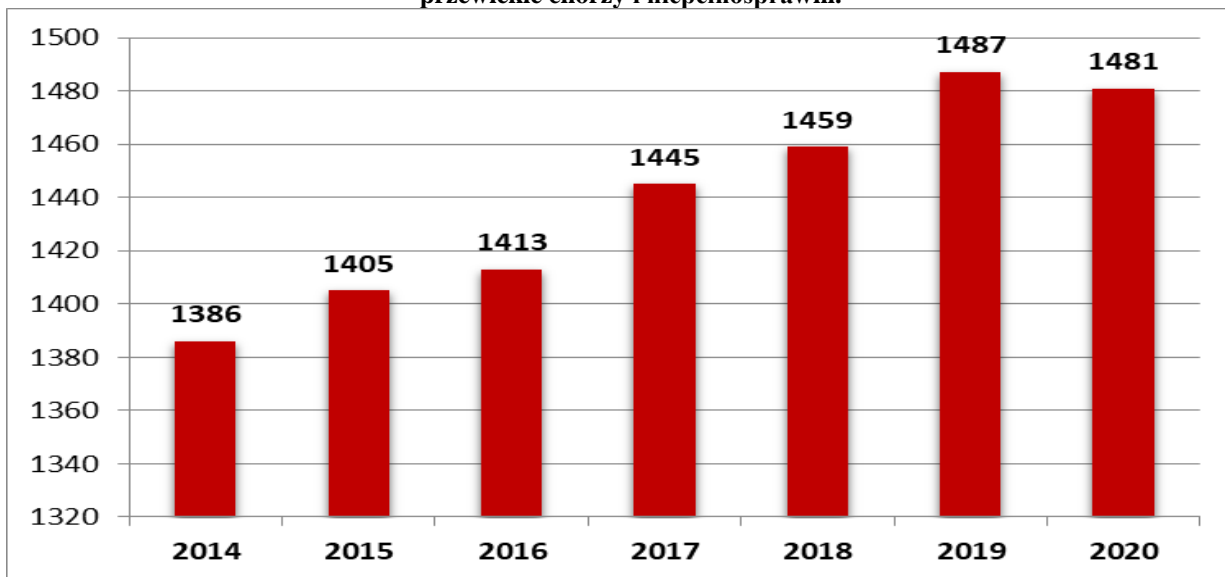
Wykres 3. Liczba pielęgniarek w województwie warmińsko-mazurskim pracujących w opiece długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej w latach 2014-2020

Źródło: Dane Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie

Zwiększyła się również liczba pielęgniarek, pracujących w opiece długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, posiadających ukończone kursy kwalifikacyjne z dziedzin pielęgniarstwo rodzinne, środowiskowo-rodzinne, zachowawcze, opieka długoterminowa, przewlekle chorzy i niepełnosprawni, pielęgniarstwo paliatywne, z 1386 w 2014 r. do 1481 w 2020 r. (o 95), co zostało zobrazowane na poniższym wykresie.

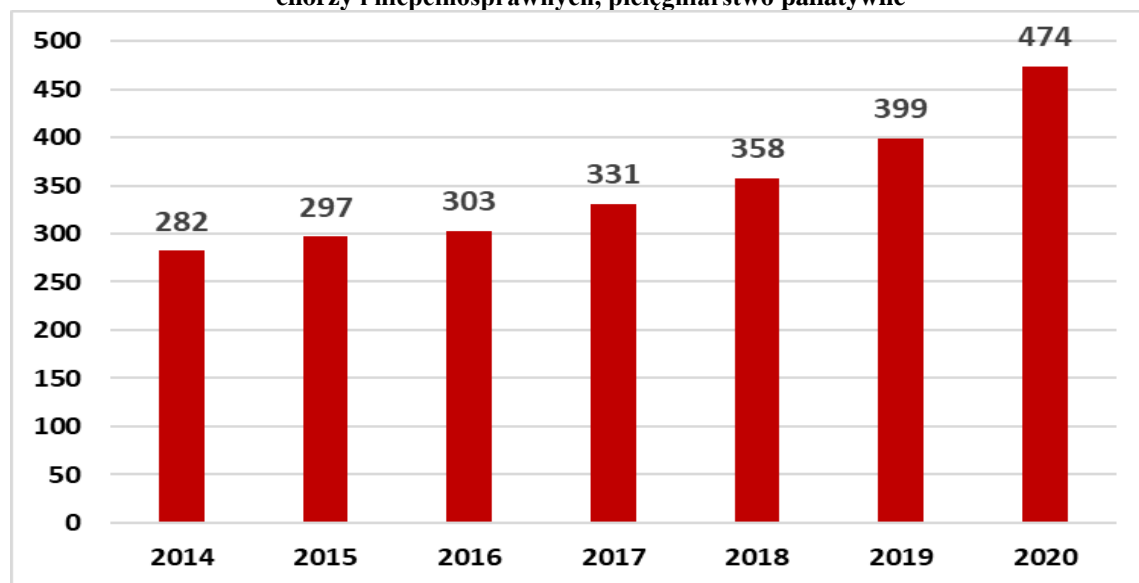
Wykres 4. Liczba pielęgniarek w województwie warmińsko-mazurskim, pracujących w latach 2014-2020 w opiece długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, posiadających ukończone kursy kwalifikacyjne z dziedzin pielęgniarstwo rodzinne, środowiskowo-rodzinne, zachowawcze, opieka długoterminowa, przewlekle chorzy i niepełnosprawni.

Źródło: Dane Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie

Liczba pielęgniarek w województwie warmińsko-mazurskim, pracujących w latach 2014-2020 w opiece długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, posiadających ukończone specjalizacje z dziedzin pielęgniarstwo rodzinne, środowiskowo-rodzinne, zachowawcze, opieka długoterminowa, przewlekle chorzy i niepełnosprawni, pielęgniarstwo paliatywne w latach 2014-2020 sukcesywnie rosła z 282 w 2014 r. do 474 w 2020 r. (o 192) - wykres poniżej.

Wykres 5. Liczba pielęgniarek w województwie warmińsko-mazurskim, pracujących w latach 2014-2020 w opiece długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, posiadających ukończone specjalizacje z dziedzin pielęgniarstwo rodzinne, środowiskowo-rodzinne, zachowawcze, opieka długoterminowa, przewlekle chorzy i niepełnosprawnych, pielęgniarstwo paliatywne

Źródło: Dane Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie

W kontekście zachodzących przemian demograficznych, również osoby pracujące w obszarze pomocy i integracji społecznej podnoszą swoje kwalifikacje i umiejętności zawodowe w celu zapewnienia profesjonalnego i wysokiego poziomu usług świadczonych na rzecz osób starszych.

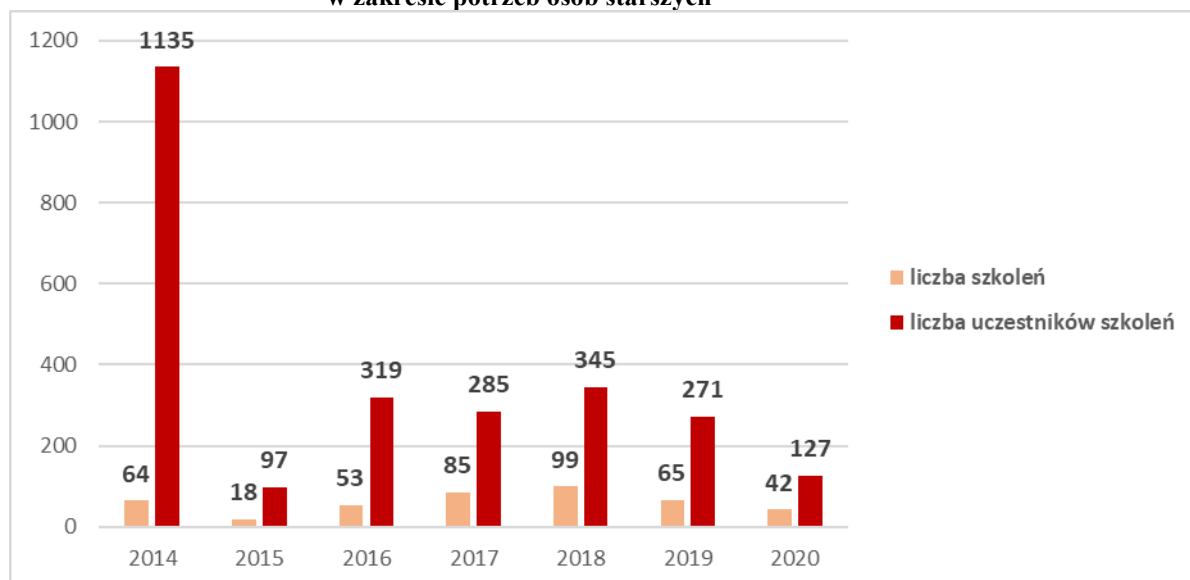
Samorząd Województwa realizując ustawowe zapisy o szkoleniu zawodowym kadr pomocy społecznej w latach 2017-2019 zrealizował niżej wymienione kursy, szkolenia, których tematyka w sposób bezpośredni lub pośredni dotyczyła pracy z seniorami:

1. „Praca z osobą z zaburzeniami psychicznymi, w tym z osobą starszą”,
2. „Uzależnienia – problem całej rodziny”,
3. „Negocjacje i mediacje w pracy socjalnej”,
4. „Metody pracy z trudnym klientem”,
5. „Terapia skoncentrowana na rozwiązaniach”,
6. „Komunikacja interpersonalna, w tym praca z osobami starszymi i z osobami z zaburzeniami psychicznymi”,
7. „Świetlica jako centrum lokalnej aktywności”.

W związku z panującą na terenie całego kraju sytuacją pandemii, spowodowaną wirusem SARS-CoV-2 w roku 2020 szkolenia zawodowe kadr pomocy społecznej nie były realizowane.

Pracownicy ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie podnosząc swoje kwalifikacje zawodowe biorą udział w różnego rodzaju szkoleniach/kursach, organizowanych przez podmioty/instytucje inne niż samorząd województwa. Liczbę kursów, szkoleń itp. dla pracowników pomocy społecznej w zakresie potrzeb osób starszych oraz liczbę osób w nich uczestniczących w latach 2014-2020 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 6. Liczba uczestników szkoleń, którzy w latach 2014-2020 podnosili swoje kwalifikacje zawodowe w zakresie potrzeb osób starszych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie

Ponadto pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w 2017 roku uczestniczyli w seminarium organizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zakres tematyczny dotyczył metod pracy z seniorami oraz animacji grup

wielopokoleniowych. Seminarium kierowane było do osób pracujących bezpośrednio z podopiecznymi, a zwłaszcza: pracowników socjalnych, instruktorów terapii zajęciowej, asystentów osoby niepełnosprawnej, opiekunów, pielęgniarek, fizjoterapeutów, pedagogów, psychologów. Uczestniczyło w nim ponad 60 osób.

Tabela 6. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 1.3.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba lekarzy, którzy posiadają specjalizację z geriatry.	8 – według stanu na 31 grudnia 2014 r. z czego 6 aktywnych zawodowo	8 – według stanu na 31 grudnia 2015 r. z czego 6 aktywnych zawodowo	8 – według stanu na 31 grudnia 2016 r. z czego 6 aktywnych zawodowo	6 aktywnych zawodowo – według stanu na 31 grudnia 2017 r., w tym jedynie 2 lekarzy faktycznie realizowało świadczenia w zakresie geriatry.	6 aktywnych zawodowo – według stanu na 31 grudnia 2018 r., w tym jedynie 2 lekarzy faktycznie realizowało świadczenia w zakresie geriatry.	6 lekarzy posiadających ukończoną specjalizację stan na 31 grudnia 2019 r., w tym jedynie 3 czynnych zawodowo.	6 lekarzy posiadających ukończoną specjalizację stan na 31 grudnia 2020 r., w tym jedynie 3 czynnych zawodowo.
Liczba osób kończących kierunki kształcące gerontologów (m.in. geriatrów).	0	0	0	0	0	0	0
Liczba zorganizowanych kursów, szkoleń itp. dla kadry medycznej (w szczególności dla lekarzy POZ) w dziedzinie gerontologii oraz liczba osób w nich uczestniczących	Liczba kursów, szkoleń itp. – 12 Liczba uczestników w - 683	Liczba kursów, szkoleń* itp. – 1 Liczba uczestników w - 34	Liczba kursów, szkoleń* itp. – 6 Liczba uczestników - 165	Liczba kursów, szkoleń**itp. – 4 Liczba uczestników - 57	Liczba kursów, szkoleń** itp. – 5 Liczba uczestników - 39	Liczba kursów szkoleń*** itp. – 1 Liczba uczestników – 70	Liczba kursów szkoleń**** itp. – 1 Liczba uczestników – 21
Liczba zorganizowanych kursów, szkoleń itp. dla pracowników pomocy społecznej w zakresie potrzeb osób starszych oraz liczba osób w nich uczestniczących	Liczba szkoleń – 64 Liczba uczestników w - 1135	Liczba szkoleń – 18 Liczba uczestników w - 97	Liczba szkoleń – 53 Liczba uczestników -319	Liczba szkoleń – 85 Liczba uczestników - 285	Liczba szkoleń - 99 Liczba uczestników - 345	Liczba szkoleń - 65 Liczba uczestników - 271	Liczba szkoleń - 42 Liczba uczestników - 127

* Informację o zrealizowanych kursach i szkoleniach przekazała Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur z Olsztyna. Warmińsko-Mazurska Izba lekarska w 2016 roku organizowała prelekcje

dla seniorów we współpracy z Olsztyńską Radą Seniorów pod hasłem „Profilaktyka i objawy chorób najczęściej występujących u osób starszych”.

** Informację o zrealizowanych kursach i szkoleniach przekazała Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur z Olsztyna uwzględniając ukończone w 2017 i 2018 roku specjalizacje w dziedzinie pielęgniarstwa geriatrycznego, pielęgniarstwa opieki długoterminowej, pielęgniarstwa paliatywnego, pielęgniarstwa internistycznego oraz kursy kwalifikacyjne z pielęgniarstwa rodzinnego, pielęgniarstwa opieki długoterminowej.

*** Informację o zrealizowanych kursach i szkoleniach przekazała Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur z Olsztyna w 2019 roku, która zorganizowała warsztaty pt. „Wsparcie dla pielęgniarek i pielęgniarzy opieki paliatywnej”.

**** Informację o zrealizowanych kursach i szkoleniach przekazała Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur z Olsztyna w 2019 roku, która zorganizowała warsztaty z psychologiem pt. „Komunikacja z pacjentem / rodziną – wybrane problemy i sposoby rozwiązywania”.

OBSZAR II AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA, KULTURALNA I EDUKACYJNA

Celem strategicznym Obszaru II jest: *Zwiększenie aktywnego udziału osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym oraz edukacyjnym.*

Realizacji celu strategicznego służą niżej opisane cele szczegółowe.

Cel szczegółowy 2.1. Upowszechnienie wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Na podstawie dostępnych informacji można stwierdzić, że w latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało **5 centrów wolontariatu, które działały na rzecz osób starszych bądź też angażowały w swoje działania osoby starsze:**

- ✓ **Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu** – stowarzyszenie zajmujące się organizowaniem i promocją wolontariatu na terenie Elbląga oraz całego województwa warmińsko-mazurskiego;
- ✓ **Centrum Wolontariatu przy Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa w Olsztynie;**
- ✓ **Centrum Wolontariatu przy Polskim Czerwonym Krzyżu O/Olsztyn;**
- ✓ **Olsztyńskie Centrum Wolontariatu „SPINACZ”** prowadzone przez Olsztyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych;
- ✓ **Elckie Centrum Wolontariatu** prowadzone przez Fundację Wolontariacki Ośrodek Wsparcia.

W latach 2014-2020 realizowane były projekty, które miały na celu aktywizację osób starszych oraz wspieranie rozwoju wolontariatu seniorów, a co za tym idzie pozytywnego wizerunku aktywnego seniora. Były to m. in. projekty: „Wolontariusze razem z Seniorami”, „Seniorzy i młodzież razem dla innych”, „Aktywny Senior Wolontariuszem”, „Wspieraj Seniora” czy „Aktywny Senior”. Ww. projekty pokazały, że w wolontariat mogą zaangażować się osoby w każdym wieku oraz jak wielkie korzyści niesie dla seniorów udział w wolontariacie.

Oprócz ww. podmiotów działania w omawianym zakresie prowadziły również m. in. kluby seniora, dzienne domy pomocy społecznej, świetlice, koła wolontariatu przy UTW, Centrum Wolontariatu przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Olsztynie oraz przy Ochotniczym Hufcu Pracy w Olsztynie, szkolne kluby wolontariatu, Europejskie Stowarzyszenie Edukacji i Rozwoju „Pionier”.

W trakcie trwania pandemii koronawirusa wolontariusze pomagali seniorom w codziennych obowiązkach, pracach porządkowych i remontowych oraz dowozili ich na szczepienia przeciwko COVID-19. Seniorzy dodatkowo byli włączani w akcje szycia maseczek ochronnych.

Osoby starsze były również angażowane w liczne wydarzenia kulturalne, kampanie i akcje społeczne czy też zbiórki pieniężne i rzeczowe dla osób najbardziej potrzebujących.

Ośrodki pomocy społecznej aktywnie włączały się w upowszechnianie wolontariatu osób starszych oraz na rzecz osób starszych poprzez następujące działania: promowanie wolontariatu w lokalnych mediach, w internecie, na tablicach ogłoszeniowych i plakatach informacyjnych. Wspierały seniorów w wykonywaniu codziennych obowiązków domowych oraz dotrzymaniu towarzystwa, szczególnie w trudnym dla nich czasie pandemii.

Organizowanie i przeprowadzenie kampanii społecznych, kampanii informacyjno-edukacyjnych w mediach regionalnych, promujących wolontariat osób starszych i na rzecz osób starszych w latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odbywało się w stosunkowo niewielkim zakresie.

Polskie Radio Olsztyn podejmowało tematykę wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych w licznych audycjach radiowych m. in.:

- „Najlepsza Pora Dnia – trudna młodzież z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii 67 w Olsztynie pomaga pensjonariuszom Domu Opieki i Pomocy Społecznej w Różnowie”;
- Pensjonariusze Domu Pomocy Społecznej przy ulicy Sielskiej w Olsztynie odwiedzili psy ze Schroniska dla Zwierząt w Olsztynie. Spotkanie odbyło się pod hasłem „Bieg na sześć łap Senior”;
- List do seniora – Listy i maile sposobem na terapię;
- Wolontariat – rozmowa z Ewą Cichocką – wolontariuszką w Domu Seniora.

Czas pandemii pokazał jak wielka jest potrzeba pomocy i wsparcia seniorów w organizowaniu życia codziennego i edukowania ich w zakresie funkcjonowania w czasie kwarantanny czy izolacji. Dlatego też powstały audycje radiowe poruszające tą właśnie tematykę.

W ramach powyższego działania TVP Olsztyn wyprodukowała spot pt. „Opiekun – rodzinny bohater”, który odnosił się do braku wsparcia dla osób obejmujących opiekę, braku dostępu do informacji, szkoleń czy też łączenia opieki z innymi obowiązkami i pracą zawodową. Spot zachęcał do czynnej pomocy i wolontariatu. Kolejny spot – „Wspieraj Seniora” dotyczył udzielania pomocy osobom w wieku powyżej 70 lat podczas pandemii za pomocą dedykowanej infolinii, bez konieczności wychodzenia z domu.

Kampanie informacyjno-edukacyjne na temat wolontariatu osób starszych realizowane były również przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej i NGO poprzez: różnego rodzaju spotkania, informacje przesyłane do mediów czy umieszczane na lokalnych portalach, promocje seniorów na spotkaniach UTW, plakaty i ulotki informacyjne czy też konferencje dotyczące osób starszych.

Działania na rzecz **włączenia wolontariatu osób starszych do stałej oferty organizacji pozarządowych** w latach 2014-2020 realizowała m.in. Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa. Przedsięwzięcia Centrum Wolontariatu działającego przy Federacji FOSa skierowane były do osób potrzebujących wsparcia, ale również do organizacji/fundacji potrzebujących wolontariuszy podczas realizacji różnych inicjatyw. Były to m. in.:

- ✓ zbiórka karmy;
- ✓ akcja FOSa Dzieciom i Seniorom;
- ✓ „Ciepły telefon” – świadczenie pomocy telefonicznej na rzecz ofiar nazizmu;
- ✓ wymiany wolontariuszy 50+: Polska – Czechy i Polska – Hiszpania;
- ✓ działalność wolontariuszy 50+ poprzez np. przygotowanie paczek świątecznych dla dzieci i młodzieży, pomoc w codziennych czynnościach, organizacja czasu wolnego, wyjazdów i wyjść kulturalnych czy pomoc administracyjną.

Ponadto, Federacja FOSa w monitorowanym okresie realizowała projekt „Local and International Active Seniors” („Lokalni i międzynarodowi Aktywni Seniorzy”) finansowany z programu Erasmus+ i realizowany wspólnie z Anglią, Francją, Włochami, Łotwą i Portugalią). Celem projektu było zwiększenie wolontariatu osób w wieku 50+ (głównie mężczyzn), usprawnienie procedur w organizacjach wolontariackich, zmniejszenie poziomu

izolacji społecznej oraz poprawa umiejętności czytania, liczenia i obsługi komputera wśród seniorów.

Inną organizacją, która na szeroką skalę i w codziennej działalności korzysta ze wsparcia wolontariuszy, w tym również seniorów, jest Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Telefonicznej, w ramach którego od ponad 40 lat funkcjonuje Olsztyński Telefon Zaufania "Anonimowy Przyjaciel". Wolontariusze Olsztyńskiego Telefonu Zaufania niosą pomoc i wsparcie psychiczne między innymi osobom samotnym i starszym znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, wynikających w zasadniczej części z powodu rozpadu więzi rodzinnych, poczucia osamotnienia, problemów ekonomicznych, braku aktywności zawodowej, chorób, depresji itp. Wolontariusze OTZ pełnią dyżury całodobowo, 7 dni w tygodniu, co jest wyjątkiem w skali kraju. Olsztyński Telefon Zaufania zrzesza ponad 100 wolontariuszy, którzy rocznie przeprowadzają około 8 000 rozmów. Wolontariusze nawiązują kontakt z dzwoniącymi, udzielają wsparcia psychicznego oraz w razie potrzeby kierują do instytucji, które mogą udzielić specjalistycznej pomocy.

Dzwoniący do Olsztyńskiego Telefonu Zaufania to w przeważającej części osoby pochodzące z małych miejscowości i z terenów wiejskich. W wielu przypadkach, ze względu na ograniczone możliwości dotarcia do większych miast, telefon zaufania jest dla nich jedynym miejscem, gdzie mają realną możliwość znalezienia wsparcia.

Sześćdziesiąt osób, spośród 105 wolontariuszy OTZ, to osoby w wieku 50+. Życiowe doświadczenie, a także zdobyta wiedza i umiejętności pozwalają im nieść skuteczną pomoc dzwoniącym. Wolontariat w OTZ jest nie tylko szansą dla tych osób na działalność społeczną, ale także przynosi im dużą satysfakcję i staje się antidotum na stagnację związaną np. z przejściem na emeryturę, a także okazją do zawierania nowych przyjaźni z innymi wolontariuszami. Zauważalne zjawisko „starzenia się” społeczeństwa jest przesłanką do prognozowania, że w kolejnych latach zwiększy się liczba osób starszych, które mogą poszukiwać wsparcia w Olsztyńskim Telefonie Zaufania oraz zainteresowanych wolontariatem w ramach OTZ. Zauważalna jest także potrzeba ciągłej popularyzacji możliwości uzyskania pomocy w OTZ, jej charakteru oraz zakresu.

Działania w omawianym powyżej zakresie realizowały również **UTW województwa warmińsko-mazurskiego**. Działalność UTW skierowana była do szerokiej grupy odbiorców, tj.: dzieci i młodzieży, samotnych i potrzebujących mieszkańców regionu czy osób wymagających długoterminowej opieki. Uczestnicy UTW cyklicznie angażowali się w działalność na rzecz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy czy przygotowywanie paczek świątecznych, organizację wieczorów wigilijnych czy różnego rodzaju imprez tematycznych np. „Dzień Babci”, „Dzień Dziadka”, „Dzień Matki” czy „Dzień Dziecka” itp. Dodatkowo aktywnie uczestniczyli w różnego rodzaju aktywnościach fizycznych (nordik walking, rajdy piesze, nauka gry w tenisa, fitness itp.) oraz aktywnościach artystyczno-kulturalnych (zajęcia chóru, zajęcia plastyczne i rzeźbiarskie, grupa teatralna, wykłady, szkolenia, nauka języka czy ogrodnictwo itp.).

Z uzyskanych informacji wynika, że **szkolenia, kursy, warsztaty itp. przygotowujące osoby starsze do działań wolontariackich** w latach 2014-2020 odbywały się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w niewielkim zakresie.

Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu realizowało trzy szkolenia dotyczące tego typu działań, a mianowicie: „Jak zostać wolontariuszem?”, „Dlaczego warto być wolontariuszem?” oraz szkolenie dla koordynatorów: „Jak koordynować pracę wolontariuszy?”.

Ponadto, wspólnie z Federacją FOSa RCW w Elblągu realizowało zadanie „Partnerstwo dla Wolontariatu” w programie „Korpus Solidarności”, którego celem był rozwój i wsparcie wolontariatu długoterminowego. Projekt skierowany był do wolontariuszy

lub osób, które chciały zostać wolontariuszami, do koordynatorów wolontariatu, czyli osób, które odpowiadają w danych instytucjach za zarządzanie wolontariuszami oraz organizatorów wolontariatu (tzn. organizacji pozarządowych, instytucji sektora publicznego, organizacji realizujących koncepcje społecznej odpowiedzialności biznesu i wolontariatu pracowniczego). Dzięki akcjom społecznym o wolontariacie w Korpusie Solidarności dowiaduje się szerokie grono odbiorców, czyli mieszkańcy, media, władze lokalne itp.

W ramach ww. zadania przygotowana jest oferta, zawierająca m.in. szkolenia podstawowe i rozwijające, webinaria oraz e-learning, wsparcie wolontariatu szkolnego, akcje wolontariackie, konkursy, poradnictwo. Te działania mają zachęcić obecnych i potencjalnych wolontariuszy do podejmowania systematycznej pracy wolontariackiej i zarejestrowania się jako wolontariusz Korpusu Solidarności.

Ponadto Federacja FOSa prowadziła szereg debat, akcji i szkoleń na temat wolontariatu. Strażacy z Ochotniczej Straży Pożarnej zostali przeszkoleni w ramach „Skutecznego działania w stresie”, a wolontariuszki seniorki skupione wokół Federacji FOSa zostały przeszkolone w temacie „Jak pomagać innym, aby nie zatracić w tym siebie”. Ponadto prowadziła szkolenia z zakresu wolontariatu dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, instytucji pomocowych, nauczycieli i seniorów. W 2019 roku Federacja FOSa zatrudniła jednego stażystę i dwie stażystki – koordynatorki wolontariatu – jeden zdobywał wiedzę w Stowarzyszeniu Arka, dwie kolejne w Federacji FOSa.

Za wdrożenie i finansowanie Programu „Korpus Solidarności” odpowiada Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, który działa we współpracy z szesnastoma partnerami z każdego województwa. Wśród nich jest również Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu i Federacja FOSa.

Z ankiet nadesłanych przez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie wynika, że zarówno gminy, jak i powiaty województwa warmińsko-mazurskiego w niewielkim stopniu **zlecały organizacjom pozarządowym realizację zadań wspierających rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych w latach 2014-2020.**

W 2014 r. jedynie Związek Harcerstwa Polskiego otrzymał od Gminy Olsztyn dotacje na zadanie pn. „Akademia wolontariuszy – Kuźnia Gier”. Liczba beneficjentów projektu wyniosła 25 osób. W 2015 r. tylko jedna gmina wykazała aktywność w omawianym zakresie, zlecając realizację 5 zadań, a w 2016 r. – 6 zadań, w których łącznie wzięło udział 860 osób, w tym 780 powyżej 50 r.ż. Jeżeli chodzi o powiaty, to tylko jeden powiat (elbląski) zlecił realizację ww. zadań. I tak, w 2015 r. – 5 zadań, a w 2016 r. – 1 zadanie. Łącznie wzięło w nich udział 616 osób powyżej 50 r.ż.

Zaledwie trzy gminy wykazały aktywność zlecając realizację zadania zarówno w 2017, jak i 2018 – po 3 zadania. Z otrzymanych ankiet wynika, że tylko jeden powiat (nidzicki) zlecał realizację ww. zadań. W 2017 r. zlecono realizację 5 zadań, a w 2018 r. – 3 zadania.

Natomiast w latach 2019-2020 jedynie dwie gminy i jeden powiat zleciły organizacjom pozarządowym realizację zadań wspierających rozwój wolontariatu osób starszych. Było to sześć zadań, w których uczestniczyły 203 osoby.

Obok samorządów gminnych i powiatowych również Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zlecał organizacjom pozarządowym realizację zadań wspierających rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych. W 2014 r. dofinansowano realizację dwóch zadań, w 2015 r. – 13 zadań, w 2016 r. – 19 zadań, w 2018 r. – 12 zadań, w 2019 r. – 11 zadań, a w 2020 r. – 2 zadania. Ogólna liczba beneficjentów wyniosła 5 380 osób.

Tabela 7. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.1.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba centrów, klubów wolontariatu itp. działających na rzecz osób starszych oraz liczba wolontariuszy (w tym wolontariuszy-seniorów)	4 997 wolontari uszy (97 powyżej 50 r.ż.)	10 680 wolontari uszy (92 powyżej 50 r.ż.)	11 769 wolontari uszy (104 powyżej 50 r.ż.)	14 405 wolontari uszy (120 powyżej 50 r.ż.)	14 406 wolontari uszy (120 powyżej 50 r.ż.)	17 262 wolontari uszy (212 powyżej 50 r.ż.)	17 355 wolontari uszy (205 powyżej 250 r.ż.)
Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych w mediach regionalnych, w szczególności w mediach publicznych, promujących wolontariat osób starszych i na rzecz osób starszych	0	8	10	5	6	9	4
Liczba zadań wspierających rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych, zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym (w tym liczba uczestników)	3 614 uczestnik ów	23 2243 uczestnik ów	26 2238 uczestnik ów	8 205 uczestnik ów	18 935 uczestnik ów	15 153 uczestnik ów	4 150 uczestnik ów

Cel szczegółowy 2.2. Poszerzenie oferty kulturalnej skierowanej do osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Gminy województwa warmińsko-mazurskiego podejmowały, w miarę możliwości, działania mające na celu **dostosowywanie oraz promocję oferty domów kultury, muzeów, bibliotek, kin, teatrów, itp. do potrzeb i zainteresowań osób starszych.**

Domy kultury i biblioteki organizowały między innymi: koncerty, wykłady, bale, spotkania integracyjne, imprezy okazjonalne tj. Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Matki, warsztaty rękodzieła artystycznego, warsztaty malarskie, wieczorki poetycko-muzyczne, spektakle teatralne, wystawy fotografii i malarstwa, spotkania miłośników literatury, spotkania autorskie, wycieczki krajoznawcze, wieczorki taneczne, zajęcia sportowo-rekreacyjne, kursy komputerowe.

Realizując jedno z najważniejszych założeń, czyli otwartość na inicjatywy indywidualne i grupowe, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie wspierał m.in.: Akademię Trzeciego Wieku oraz Jarocką Akademię Trzeciego Wieku. Ciekawym faktem jest, że Seniorzy stanowią 9% ogółu użytkowników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie. Jest to jednak najaktywniejsza grupa czytelników. Osoby starsze mogą być obsługiwane na miejscu w bibliotece lub za pośrednictwem opiekunów. Korzystają też z usługi „książka na telefon”. W filiach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie organizowane są zajęcia

komputerowe dla seniorów. W ramach modułu MultiSenior odbywają się szkolenia m.in. w zakresie podstaw obsługi komputera, nawigacji internetowej, korzystania z komunikatorów.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach od wielu lat organizuje działania pn. „Bartoszyckie Spotkania Artystyczne Osób Niesamodzielnych”, w trakcie których placówki wsparcia dziennego z terenu województwa warmińsko-mazurskiego oraz Obwodu Kaliningradzkiego, działające m.in. na rzecz osób starszych, prezentują programy artystyczne, wystawiają stoiska warsztatowe oraz prace rękodzielnicze, biorą udział w pikniku integracyjnym, plenerze plastycznym itp.

Ełckie Centrum Kultury w 2014 roku realizowało działanie pn. „Senior w kinie”, czyli cykliczne seanse skierowane do osób starszych, a w styczniu z okazji Dnia Babci i Dziadka organizowane było „Święto Babcinego Pampucha”.

Miejska Biblioteka Publiczna w Ełku wdrożyła bezpłatną usługę pn. „Książka na telefon”, skierowaną do osób starszych, chorych, niepełnosprawnych ruchowo, zamieszkałych na terenie Ełku. Książki dostarczane były do domów czytelników raz w tygodniu przez pracowników Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Miejska Biblioteka Publiczna w Reszlu organizowała spektakle teatralne z udziałem aktorów z Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie, w ramach cyklu „Teatr przy Stoliku”, których odbiorcami były w zdecydowanej większości osoby w wieku 50+. Biblioteka prowadzi również Dyskusyjny Klub Książki.

Organizowane były również wyjazdy do kina, teatru czy filharmonii, które cieszyły się dużym zainteresowaniem seniorów. Repertuar kulturalny tych instytucji został dostosowany specjalnie do gustów i zainteresowań grupy senioralnej. Stali się oni bowiem znaczącą grupą odbiorców.

W latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego organizowanych było wiele **spotkań, festiwali, przeglądów, wystaw i innych wydarzeń prezentujących twórczość artystyczną osób starszych.**

Z nadesłanych ankiet wynika, że w monitorowanym okresie niemal każda gmina województwa warmińsko-mazurskiego wykazała aktywność w ww. zakresie. Warto zaznaczyć, iż na przestrzeni lat obejmujących raport można zaobserwować jej znaczny wzrost. W latach 2014-2020 zorganizowano łącznie 1764 spotkania.

Różnego rodzaju wydarzenia, prezentujące twórczość artystyczną osób starszych, realizowały także Uniwersytety Trzeciego Wieku, domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, kluby seniorów oraz Federacja FOSA.

Warto zaznaczyć, że w ankietach podkreślano fakt, że prezentacja twórczości artystycznej przynosiła twórcom-seniorom wielką radość i wzruszenie. Dla wielu z nich jest to jedyna okazja do wyrażenia siebie i zaprezentowania swoich umiejętności. Bariery, z jakimi muszą się zmagać na co dzień (wynikające np. z racji wieku, niepełnosprawności) nie ograniczają ich chęci do aktywnego spędzania wolnego czasu, a także uczestnictwa w życiu kulturalnym swojej miejscowości. Są dowodem na to, iż na każdym etapie życia można żyć kreatywnie i realizować swoje pasje.

Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań z zakresu aktywności kulturalnej osób starszych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego sukcesywnie wzrastało w latach 2014-2020. W 2014 r. aktywność gmin, powiatów oraz samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w tym zakresie była niewielka, by w 2019 r. osiągnąć najwyższy poziom. Zrealizowane zadania to m.in. festiwale, konkursy, biesiady, przeglądy form artystycznych, a więc przedsięwzięcia otwarte i skierowane do ogółu regionalnej społeczności. Rok 2020 r. był czasem pandemii, która wywarła znaczny wpływ na

wykonywanie zadań w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego. Obostrzenia, wprowadzone przez Rząd, znacznie ograniczyły możliwość realizacji planowanych zadań, a w niektórych przypadkach całkowicie je uniemożliwiały.

Liczba **projektów/programów z zakresu aktywności kulturalnej osób starszych** (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych m.in. środków europejskich) realizowanych przez gminy oraz powiaty z terenu województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2020 wrosła kilkukrotnie.

Działaniami w omawianym obszarze wykazały się również Uniwersytety Trzeciego Wieku, Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa oraz Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Były to m. in. przeglądy chórów seniora, przeglądy teatrów i kabaretów, festiwale, warsztaty teatralno-muzyczne, zajęcia rękodzielnicze itp.

Tabela 8. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.2.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zadań z zakresu aktywności kulturalnej osób starszych, zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym (w tym liczba uczestników)	43 zadania 3852 uczestników	35 zadań 11 020 uczestników	45 zadań 7555 uczestników	49 zadań 5434 uczestników	58 zadań 7157 uczestników	120 zadań 10487 uczestników	95 zadań 2059 uczestników
Liczba projektów/programów z zakresu aktywności kulturalnej osób starszych (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych m.in. europejskich) oraz liczba osób w nich uczestniczących	22 projekty/pr ogramy 2613 uczestników	11 projektó w/progra mów 1244 uczestnik ów	13 projektów/ programó w 1553 uczestnikó w	47 projektów/ programó w 2595 uczestnikó w	50 projektó w/progra mów 3158 uczestnik ów	32 projekty/ program y 1770 uczestnik ów	20 projektó w/progra mów 1012 uczestnik ów

Cel szczegółowy 2.3 Poszerzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W 2014 roku została podjęta współpraca w zakresie edukacji osób dorosłych pomiędzy Uniwersytetami III Wieku z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, Federacją FOSa i Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Przedmiotem współpracy było przede wszystkim zapewnienie prelegentów na wykłady UTW.

W kwietniu 2015 roku podpisana została **deklaracja współpracy** pomiędzy Federacją FOSa, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie i Porozumieniem Uniwersytetów III Wieku Warmii i Mazur. Przedmiotem współpracy, kontynuowanej w latach następnych,

była wymiana informacji, doświadczeń oraz zasobów, a także prowadzenie wspólnych działań na rzecz rozwoju aktywności i edukacji osób potrzebujących wsparcia w tym zwłaszcza osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim.

Ponadto, w monitorowanym okresie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski współpracował z *Uniwersytetem III Wieku w Ostródzie*, *Uniwersytetem III Wieku w Nowym Mieście Lubawskim*, *Uniwersytetem III Wieku w Morągu* oraz *Uniwersytetem III Wieku w Górowie Iławeckim*. Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie objęła patronatem *Uniwersytet III Wieku w Kętrzynie* i *Uniwersytet III Wieku w Działdowie*. Natomiast Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna objęła swoim patronatem *Uniwersytet III Wieku i Osób Niepełnosprawnych w Elblągu* oraz *Uniwersytet Trzeciego Wieku w Braniewie*. *Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku* podpisał umowę o współpracy z Wyższą Szkołą Bezpieczeństwa w Poznaniu. Warto również wspomnieć, iż *Uniwersytet Trzeciego Wieku w Olecku* podjął współpracę z Wyższą Szkołą Gospodarki Turystycznej w Ełku, a *Uniwersytet Trzeciego Wieku w Iławie* współpracował z Wyższą szkołą im. Pawła Włodkowica w Płocku filią w Iławie.

Natomiast w okresie od marca do października 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim realizowany był projekt pn.: „Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie otwiera bramę wiedzy dla Uniwersytetów Trzeciego Wieku” w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Celem projektu było upowszechnianie nauki poprzez organizację zajęć o charakterze edukacyjnym i popularno-naukowym dla słuchaczy trzynastu UTW działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. W powyższym projekcie uczestniczyły Uniwersytety Trzeciego Wieku z Lidzarka Welskiego, Nidzicy, Białej Piskiej, Działdowa, Iławy, Kętrzyna, Nowego Miasta Lubawskiego, Olsztynka, Ostródy, Purdy, Olsztyna oraz Jarocka Akademia Trzeciego Wieku z Olsztyna i Akademia Trzeciego Wieku przy MOK w Olsztynie.

Warmińsko-Mazurski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Olsztynie zawarł porozumienie z Uczelniami z Olsztyna: Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie i Wyższą Szkołą Informatyki i Zarządzania im. Prof. Kotarbińskiego oraz z Federacją FOSa w Olsztynie. Wymienione uczelnie w ramach współpracy zobowiązały się do bezpłatnego delegowania swoich wykładowców na wykłady prowadzone dla słuchaczy UTW. UWM w ramach porozumienia zobowiązał się także do bezpłatnego użyczenia sal lekcyjnych UWM znajdujących się przy ul. Żołnierskiej na zajęcia językowe, próby chóru, kółek artystycznych i w ramach innych potrzeb.

W latach 2014-2020 stale poszerzał się zakres współpracy podmiotów działających na rzecz osób starszych w zakresie ich edukacji. Zwiększała się również liczba podmiotów chętnych do współpracy w tym zakresie oraz jej zakres tematyczny.

Realizacja seminariów, konferencji, warsztatów itp. przygotowujących do aktywnej emerytury w latach 2014-2020 odbywała się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w niewielkim stopniu.

Przykładem może być tutaj konferencja naukowa pt. „*Dodawać życia do lat. Problemy jakości życia seniorów*” zorganizowana przez Elbląską Uczelnię Humanistyczno-Ekonomiczną w Elblągu w 2016 r. lub ogólnopolska konferencja naukowa pt. „*Spółczesność dla wszystkich kategorii wiekowych – możliwości i bariery*”, zorganizowaną przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie w 2014 r.

W czerwcu 2014 r. w Olsztynie odbyła się konferencja pt.: „Aktywnie w każdym wieku”, której organizatorem była Federacja FOSa. Wydarzenie to zainauguowało Warmia Mazury Senior Games 2014. Konferencja miała charakter naukowo-edukacyjny i dotyczyła znaczenia aktywności sportowej, ruchowej, społecznej osób wkraczających w wiek

senioralny. Po konferencji powstała publikacja na temat aktywności fizycznej wieku późnej dorosłości oraz korzyści, które wynikają z jej podejmowania.

Katedra Pedagogiki Opiekuńczej, Koło Naukowe Geragogów i Uniwersytet Międzypokoleniowy przy Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zorganizowały ogólnopolską konferencję pn. „Starzenie się i późna dorosłość w dyskursie międzypokoleniowym”. W 2015 r. w wydarzeniu wzięło udział 60 uczestników, a w 2016 r. – 50 uczestników.

Uniwersytet Międzypokoleniowy przy Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie wykazał się również aktywnością w organizowaniu innych wykładów, seminariów oraz warsztatów międzypokoleniowych. W organizowanych przedsięwzięciach uczestniczyli seniorzy z Dziennego Domu Pomocy Społecznej dla Osób Chorych na Cukrzycę w Olsztynie, pracownicy naukowo-dydaktyczni i studenci UWM, uczniowie z olsztyńskich szkół podstawowych (m.in. Katolickiej Szkoły Podstawowej im. św. Rodziny w Olsztynie) i gimnazjalnych (m.in. Gimnazjum nr 3 w Olsztynie) oraz członkowie Koła Naukowego Geragogów. W monitorowanym okresie zorganizowano m.in. seminaria naukowe, podczas których wygłoszono referaty o następującej tematyce:

- ✓ Kryzysy rozwojowe a zachowania autodestrukcyjne.
- ✓ Intuicje życia i tworzenia (twórczości).
- ✓ Etapy psychospołecznego rozwoju człowieka.
- ✓ Rozwój turystyki osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim.

oraz warsztaty:

- ✓ Rozwijania inteligencji wielorakich.
- ✓ Wokół wspomnień z czasów szkolnych – warsztaty oral history.
- ✓ Jesienne inspiracje – warsztaty międzypokoleniowe – projekt realizowany w ramach 14. Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki.
- ✓ Międzypokoleniowy Dzień Talentu.

Od 2015 r. w Wyższej Szkole Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie działa Centrum Seniora, którego głównym celem było zwiększenie aktywności edukacyjnej i obywatelskiej osób w starszym wieku, zamieszkujących szczególnie dzielnice „Zatorze” i „Podleśna” w Olsztynie. Cykliczne spotkania miały na celu poprawę jakości życia osób będących w okresie tzw. późnej dorosłości poprzez: zwiększenie wiedzy i przeciwdziałanie wykluczeniu seniorów z życia społecznego poprzez udział w różnych wydarzeniach i inicjatywach społeczno-kulturalnych na terenie uczelni. Cykliczne działania Centrum Seniora w roku akademickim 2016/2017 zmierzały do rozpoczęcia prowadzenia działalności na wzór UTW.

Federacja FOSa wykazała się także aktywnością w tym zakresie realizując projekt pn.: „Combat loneliness through learning” („Zwalczanie samotności przez uczenie”), którego celem jest poprawa oferty edukacyjnej dla seniorów zmagających się z izolacją społeczną i samotnością. Uczenie się jest skutecznym narzędziem radzenia sobie z tymi problemami. Ułatwia wyjście z domu, nawiązywanie kontaktów z innymi oraz zapewnia interakcje społeczne i stymulację. W ramach projektu każdy z partnerów zorganizował krótkoterminowe wspólne szkolenie dla pracowników organizacji uczestniczących w projekcie, aby dzielić się bieżącą działalnością.

Ponadto Federacja FOSa w 2020 r. realizowała projekt o nazwie "Aktywne Rady Seniorów na Warmii i Mazurach". W ramach projektu odbyły się liczne spotkania eksperckie, rozmowy z przedstawicielami samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, środowisk seniorskich. Podczas spotkań zaprezentowane zostały założenia projektu, idee tworzenia i funkcjonowania rad seniorów, dobre praktyki już istniejących rad, wyzwania i rozwiązania w obszarze rozwoju organizacji seniorskich i działań na rzecz osób starszych.

W latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego realizowano **działania upowszechniające, promujące, wspierające działalność oraz potencjał uniwersytetów i akademii trzeciego wieku.**

Zarówno ośrodki pomocy społecznej jak również powiatowe centra pomocy rodzinie podejmowały tego typu inicjatywy. Były to przede wszystkim seminaria dla słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku, spotkania informacyjne, publikowano ogłoszenia na stronach internetowych, w mediach lokalnych, umieszczano informacje na tablicach ogłoszeniowych. Podejmowano szeroko rozumiane działania na rzecz uniwersytetów trzeciego wieku i akademii trzeciego wieku jako placówek edukacji i aktywizacji osób starszych.

Warmińsko-Mazurski UTW w Olsztynie organizował dla swoich słuchaczy: lektoraty z języków obcych (m.in. angielski, włoski, niemiecki), kursy komputerowe, wykłady o różnej tematyce (m.in.: ekonomia, prawo, historia, psychologia), wyjścia do teatru oraz kina, spotkania integracyjne (m.in. ogniska, zabawa andrzejkowa, bale karnawałowe), poza tym organizowane były wyjazdy wypoczynkowe do sanatorium oraz wycieczki zagraniczne.

Ważną inicjatywą Federacji FOSA jest realizowany od 2014 r. projekt pn. „**Akademia III Wieku Warmii i Mazur**”, tj. platforma edukacji osób starszych, liderów środowisk seniorskich, osób i instytucji z nimi współpracujących. Akademia wychodzi naprzeciw potrzebom osób starszych, organizacji seniorskich zwłaszcza z małych miejscowości, które ze względu na odległość mają problem z dostępem do oferty głównych ośrodków edukacyjnych w województwie. W ramach Akademii III Wieku Warmii i Mazur podpisane zostało porozumienie o współpracy z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie oraz Porozumieniem Uniwersytetów III Wieku Warmii i Mazur. Dzięki temu udało się stworzyć bardzo atrakcyjną ofertę dla uczestników projektu, jak również dotrzeć do organizacji seniorskich najbardziej potrzebujących wsparcia. Nawiązano współpracę ze specjalistami z różnych dziedzin, pracownikami naukowymi, pasjonatami i innymi, którzy najczęściej wolontarystycznie prowadzili wykłady, warsztaty i inne spotkania dla seniorów. Akademia ma na celu rozwijanie sprawności intelektualnej, aktywizację i włączanie osób starszych w działania na rzecz społeczności lokalnej.

Uniwersytet III Wieku i Osób Niepełnosprawnych w Elblągu (UTWiON) był organizatorem konferencji nt. sytuacji Uniwersytetów III Wieku w województwie warmińsko-mazurskim, która odbyła się w dniu 27 września 2014 r. w ramach obchodów XV-lecia UTWiON. W konferencji udział wzięło 40 osób (wszyscy powyżej 50 r.ż.) z 11 UTW.

Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań z zakresu edukacji osób starszych przez gminy, powiaty oraz Samorząd Województwa w latach 2014-2020 odbywało się w niewielkiej skali. W 2014 r. przekazano dotacje na realizację 9 zadań, w 2015 r. – 7 zadań, w 2016 r. – 15 zadań. W 2017 r. przekazano dotację na realizację 13 zadań z zakresu edukacji osób starszych, a w 2018 r. dofinansowano 17 zadań. Lata 2019-2020 utrzymały podobną skalę aktywności w tym zakresie (2019 r. – 18 zadań, 2020 r. – 16 zadań).

Tabela 9. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.3.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zadań z zakresu edukacji osób starszych, zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym (w	9 zadań 1293 uczestników	7 zadań 1244 uczestnik ów	15 zadań 1889 uczestnikó w	13 1449 uczestnik ów	17 2452 uczestnik ów	18 2771 uczestnikó w	16 4994 uczestnikó w

tym liczba uczestników)							
Liczba porozumień/deklaracji/ listów intencyjnych/umów zawartych przez uniwersytety i akademie trzeciego wieku z uczelniami wyższymi dotyczącymi edukacji osób starszych	4	12	12	7	20	Kontynuacja porozumień zawartych w latach wcześniejszych	Kontynuacja porozumień zawartych w latach wcześniejszych

Cel szczegółowy 2.4. Wzrost bezpieczeństwa osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego podejmowano wiele różnorodnych działań, inicjatyw i przedsięwzięć na rzecz **wzrostu bezpieczeństwa osób starszych** przy współpracy różnych podmiotów działających w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej.

W trosce o bezpieczeństwo osób starszych, Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie oraz komendy miejskie i powiatowe podejmowały szereg inicjatyw mających na celu uwrażliwienie społeczeństwa w zakresie zagrożeń, na jakie mogą być narażeni seniorzy, a także wskazywali zasady, jakimi powinny się oni kierować, aby takich ewentualnych zagrożeń uniknąć. Najbardziej popularną metodą edukacji były spotkania prowadzone w klubach seniora, uniwersytetach III wieku oraz świetlicach środowiskowych dziennego pobytu dla osób starszych. Były to spotkania edukacyjno-profilaktyczne, działania promocyjne, kampanie społeczne („Bezpieczny senior”, „Nie daj się nabrać. Sprawdź, zanim podpiszesz!”), debaty społeczne („Bezpieczeństwo osób starszych”, „Zagrożenie przestępstwami na wnuczka”, „Cyberprzemoc – zagrożenia płynące z estrony Internetu”, „Bezpieczny senior to świadomy senior”) oraz działalność informacyjno-ostrzegawcza.

Działania w ww. zakresie realizowały także umundurowane formacje tworzone przez radę miasta (gminy), mające na celu ochronę porządku publicznego. Chodzi tu przede wszystkim o straż miejską/gminną czy dzielnicowych. Przeprowadzali oni pogadanki na temat bezpieczeństwa osób starszych w domach pomocy społecznej. Ponadto prowadzili działania doskonalące dla pracowników ośrodków pomocy społecznej ze stosowania procedury „Niebieskiej Karty” oraz z innych narzędzi, które mają przeciwdziałać przemocy wobec osób starszych.

Federacja FOSa wspólnie z Komendą Wojewódzką Policji w Olsztynie, Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz przy współpracy z innymi partnerami, realizowała w latach 2015-2016 kampanię informacyjno-promocyjną pn. „Bezpieczny senior”, dotyczącą szeroko rozumianych aspektów przemocy wobec osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem – oszustw i bezpieczeństwa seniorów w ruchu drogowym. Celem kampanii było podniesienie świadomości osób starszych na temat potencjalnych zagrożeń i działania promujące bezpieczeństwo seniorów. Kampania była skierowana do seniorów, ale także do ich rodzin, sąsiadów, instytucji i organizacji samorządowych i społecznych. Zgodnie z założeniami wszędzie tam, gdzie środowiska skupiające seniorów chciały przeprowadzić spotkanie, tam pojawili się policjanci, którzy omawiali kwestie

związane z bezpieczeństwem osób starszych. Inauguracja kampanii odbyła się 1 października 2015 roku podczas VIII Wojewódzkiej Konferencji z Okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych. Od listopada 2015 r. do maja 2016 r. zorganizowano łącznie 121 spotkań, w których udział wzięło 3134 seniorów z całego województwa warmińsko-mazurskiego. Dzięki tym spotkaniom seniorzy poszerzyli swoją wiedzę na temat: bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zagrożeń przestępstwem (oszustwa, rozboje, kradzieże, wyłudzenia), przemocy w rodzinie oraz zaniedbania i wykluczenia społecznego. Podsumowanie kampanii odbyło się podczas Wojewódzkiej konferencji z okazji Światowego Dnia Praw Osób Starszych pt.: „Prawo osób starszych do przyjaznej przestrzeni publicznej, aktywności społecznej oraz bezpieczeństwa” zorganizowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w czerwcu 2016 r. Podczas konferencji rozstrzygnięto również konkurs „Dzielny Senior” przeprowadzony w ramach kampanii. Laureatami konkursu w kategorii indywidualnej zostały dwie osoby fizyczne, tj. seniorka, która dzięki swojej odwadze i intuicji udaremniła oszustce kradzież we własnym mieszkaniu oraz listonosz, który pokrzyżował plany oszustów i udaremnił oszustwo „na wnuczka”.

Z nadesłanych ankiet wynika, że również gminy województwa warmińsko-mazurskiego wykazały dużą aktywność w ww. zakresie. Prowadziły liczne akcje społeczne mające na celu podniesienie świadomości osób starszych w zakresie zagrożeń, wyłudzeń i ogólnego bezpieczeństwa.

W trakcie trwania kampanii medialnych oraz akcji społecznych seniorzy mogli uczestniczyć m.in. w:

- ✓ Kampanii społecznej „Bezpieczny senior w środowisku” - spotkanie z Policją oraz kurs ratownictwa medycznego.
- ✓ Akcjach nt. bezpieczeństwa seniorów prowadzonych przez Gminę Miejską Nowe Miasto Lubawskie we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Nowym Mieście Lubawskim i Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Nowym Mieście Lubawskim, m.in.: „Akcje na wnuczka”, „Zakupy na promocjach”, „Bezpieczeństwo na drodze”, „Zdrowe żywienie i choroby wieku starczego”, itp.
- ✓ Spotkaniach seniorów w formie debat, w których uczestniczyli np. psycholog, dzielnicowy, terapeuta uzależnień, podczas których wskazywano zagrożenia dla seniorów ze strony oszustów, naciągaczy oraz uczulano na ochronę swoich danych osobowych i szczególną ostrożność w kontaktach z obcymi.

Kontynuując wątek bezpieczeństwa seniorów w latach 2014-2020 na antenie Polskiego Radia Olsztyn oraz w TVP Olsztyn wyemitowano **audycje poradniczo-informacyjną** na temat bezpieczeństwa seniorów na Warmii i Mazurach oraz na temat procesów starzenia się. TVP Olsztyn wyemitowała spot pt. „Nie bądź biernym widzem”, w ramach kampanii społecznej „Przemoc wobec starszych” oraz spot kampanii „Zrozumieć Starość”. Natomiast Polskie Radio Olsztyn wyemitowało audycje dotyczące profilaktyki Alzheimer, szczepień dla seniorów czy postępowania seniorów w czasie pandemii koronawirusa.

W kilkunastu gminach województwa warmińsko-mazurskiego w monitorowanym okresie na skutek przemocy lub podejrzenia jej stosowania wobec osób starszych, podejmowano inicjatywę założenia „Niebieskiej Karty”. Poza procedurą „Niebieskiej Karty”, wiele gmin rozwijało inne narzędzia przeciwdziałania przemocy wobec osób starszych. Dotyczyły one m.in.:

- ✓ organizacji Punktów Konsultacyjnych ds. Przemocy w Rodzinie, w tym pomoc specjalistów tj. terapeuta, psycholog, pomoc prawna;
- ✓ realizacji lokalnej kampanii społecznej, informującej o działających na terenie gminy instytucjach na rzecz osób zagrożonych przemocą w rodzinie;

- ✓ zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy;
- ✓ rozdawanie ulotek, rozwieszanie plakatów.

Tabela 10. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.4.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kampanii medialnych i akcji społecznych podnoszących świadomość społeczeństwa na temat procesów starzenia się oraz uwrażliwiających na kwestie bezpieczeństwa seniorów	ok. 30	283*	334*	31	53	25	19
Liczba „Niebieskich Kart” założonych na skutek przemocy stosowanej wobec osób starszych	976	554	690	606	545	998	924

*zdecydowana większość to lokalne akcje społeczne, w tym również seminaria, konferencje, warsztaty, pogadanki itp.

Cel szczegółowy 2.5. Wzmocnienie rzecznictwa interesów osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zostały utworzone **23 gminne rady seniorów**.

Z informacji znajdujących się w zasobach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Federacji FOSA wynika, że w analizowanym okresie liczba **gminnych rad seniorów** uległa zwiększeniu: od 3 w 2014 r. do 23 w 2020 r. Do zwiększenia liczby gminnych rad seniorów znacząco przyczyniła się Federacja FOSA. W 2017 r. realizowała projekt pn. „Rady Seniorów na Warmii i Mazurach”, natomiast w latach 2018 – 2019 realizowała projekt pn.: „Aktywne Rady Seniorów na Warmii i Mazurach”. Dzięki wdrażaniu powyższych działań odbyły się Wojewódzkie Spotkania Rad Seniorów. W 2019 roku Federacja realizowała również projekt „Stawiamy na seniorów”. Zakładał on przede wszystkim interwencje indywidualne, spotkania rzeczników praw osób starszych oraz wydawnictwo magazynu „Generacja”.

Jeżeli chodzi o **powiatowe rady seniorów** to jedyną, która funkcjonuje na terenie województwa warmińsko-mazurskiego jest Społeczna Rada Seniorów Powiatu Szczygieńskiego. Pierwsze posiedzenie odbyło się 24 czerwca 2019 r. Zadaniem Rady jest przede wszystkim: inicjowanie działań na rzecz seniorów, konsultowanie i ustalenie priorytetów polityk publicznych, budowanie i promowanie pozytywnego wizerunku seniorów oraz upowszechnianie wiedzy o potrzebach i prawach osób starszych.

Społeczna Rada Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego powołana została Zarządzeniem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w październiku 2018 roku. Rada jest ciałem o charakterze inicjatywnym, doradczym i konsultacyjnym

Marszałka, z którym współpracuje niemal we wszystkich obszarach dotyczących społeczności województwa. Celem głównym działania Rady jest tworzenie warunków do wykorzystania potencjału środowisk senioralnych województwa warmińsko-mazurskiego poprzez ich reprezentowanie, wzmacnianie i integrowanie.

Powstanie wojewódzkiej Rady Seniorów to wynik wieloletniej, partnerskiej współpracy Samorządu Województwa z Federacją FOSa oraz ze środowiskami seniorskimi. Rada liczy 29 członków, w tym reprezentantów siedemnastu powiatów wybranych przez konferencje plenarne środowisk seniorskich w poszczególnych powiatach, przedstawiciele poszczególnych organizacji seniorskich oraz jednej osoby reprezentującej Marszałka Województwa. Rada za trzy najważniejsze tematy dla swoich działań na trzyletnią kadencję przyjęła rozwój geriatry, usług teleopiekuńczych oraz gminnych rad seniorów.

W 2010 r. Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa z Olsztyna zainicjowała **powołanie instytucji Rzecznika Praw Osób Starszych Województwa Warmińsko-Mazurskiego**. W monitorowanym okresie działalność Rzecznika i jego zastępcy realizowana była w ramach projektu pn. „Stawiamy na seniorów” dofinansowanego z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Rzecznicy prowadzili działalność głównie w subregionie olsztyńskim, elbląskim oraz ełckim głównie w formie spotkań, dyżurów poradniczych, interwencji, spotkań z mediami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, innymi podmiotami oraz samymi osobami starszymi. Zorganizowane zostały wykłady, dzięki którym osoby starsze uzyskały informacje o prawach osób starszych, o sprzedaży pośredniej oraz o działalności Rzeczników Praw Osób Starszych.

Na podstawie danych zebranych z gmin i powiatów w latach 2014-2020 nie został powołany żaden **gminny ani powiatowy Rzecznik Praw Osób Starszych**. Powołano natomiast w dwóch gminach naszego regionu **Pełnomocnika ds. osób starszych (Hława i Elbląg)**. Żaden powiat nie powołał ww. funkcji.

W latach 2014-2020 **programy na rzecz osób starszych** na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wdrażane były w niewielkim stopniu. Przykładem może być: „Gminny Program na rzecz osób starszych na lata 2015-2024 Miasta i Gminy Olsztynek”; „Program Działań na Rzecz Osób Starszych w Gminie Lubawa na lata 2017-2020”, „Program senioralny Miasta Bartoszyce na lata 2014-2020”, „Elbląski program na rzecz osób starszych na lata 2014-2020” oraz „Program dla osób starszych Miasta Olsztyna na lata 2010-2015”.

Ponadto warto zaznaczyć, że zagadnienia dotyczące wsparcia i aktywizacji osób starszych często znajdują się w zapisach gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych.

W latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego **promocja Międzynarodowego Dnia Praw Osób Starszych** nastąpiła przede wszystkim poprzez organizację konferencji wojewódzkich. Odbyło się pięć konferencji w latach 2015-2019, w których uczestniczyli seniorzy z województwa warmińsko-mazurskiego oraz przedstawiciele uniwersytetów i akademii trzeciego wieku, lokalnych samorządów, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji oświaty, kultury i edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także organizacje pozarządowych, w tym działających na rzecz osób starszych. Tematy kolejnych konferencji wojewódzkich przedstawiały się następująco:

- ✓ w 2015 r. – „Prawo osób starszych do ochrony zdrowia i usług socjalnych”,
- ✓ w 2016 r. – „Prawo osób starszych do przyjaznej przestrzeni publicznej, aktywności społecznej oraz bezpieczeństwa”,
- ✓ w 2017 r. – „Innowacyjne usługi środowiskowe i społeczne na rzecz osób starszych”,
- ✓ w 2018 r. – „Ekonomia społeczna przyjazna seniorom”,

✓ w 2019 r. – „Perspektywy tworzenia rzeczywistości przyjaznej seniorom”.

W 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19 ww. konferencja nie została zorganizowana.

Promocja Międzynarodowego Dnia Praw Osób Starszych w gminach naszego regionu polegała również na organizowaniu pikniku Integracyjnego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie czy też przedsięwzięciu zorganizowanym dla seniorów przez młodzież pasłęcką.

Inicjatywy związane z **utworzeniem i promowaniem sieci oraz porozumień działających na rzecz osób starszych**, w tym uniwersytetów trzeciego wieku, dotyczyły głównie współpracy pomiędzy organizacjami seniorskimi (wspólne szkolenia, organizacja przedsięwzięć integracyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych, wspólne wyjazdy na wycieczki, przeglądy artystyczne).

W latach 2014-2020 prowadziły działalność:

- **Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur**, którego zadaniem jest wymiana doświadczeń, wspieranie UTW o mniejszym potencjale, reprezentowanie potrzeb osób starszych wobec władz lokalnych i wojewódzkich, organizowanie spotkań, a także realizowanie wspólnych projektów.
- **Federacja Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur** – głównym celem działania federacji jest wspieranie wszystkich UTW oraz budowanie jedności ruchu UTW na Warmii i Mazurach.
- **Warmińsko-Mazurski Zespół Delegatów Obywatelskiego Parlamentu Seniorów**.

Z nadesłanych ankiet wynika, że w omawianym okresie, zarówno gminy jak i powiaty **włączały przedstawicieli organizacji seniorskich do prac w zespołach powoływanych przez samorząd** w niewielkim zakresie. Osoby te były członkami zespołu ds. opracowania programów na rzecz osób starszych oraz komisji konkursowej do opiniowania ofert na realizację zadań publicznych.

Przedstawiciele organizacji seniorskich uczestniczyli również w pracach zespołów powoływanych przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w obszarze polityki społecznej.

Tabela 11. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.5.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba gminnych/powiatowych rad seniorów	3	7	8	12	17	21	23
Liczba gminnych/powiatowych rzeczników osób starszych	0	0*	0*	0	0	0	0
Liczba jednostek samorządu terytorialnego, w których powołano pełnomocników ds. osób starszych	1	2	2	2	2	2	2
Liczba lokalnych programów na rzecz osób starszych	3	6	6	6	6	1	1
Liczba sieci i porozumień	2	2	2	2	2	2	2

działających na rzecz osób starszych							
Liczba zespołów opracowujących, opiniujących oraz monitorujących lokalne programy społeczne, powoływanych przez samorządy terytorialne, do których włączono przedstawicieli organizacji seniorskich	3	3	3	3	3	2	3

*według danych pozyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej w monitorowanym okresie w gminach i powiatach województwa warmińsko-mazurskiego nie powołano gminnych/powiatowych rzeczników osób starszych.

Cel szczegółowy 2.6. Wzmacnianie i promowanie integracji międzypokoleniowej

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Na podstawie informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie można stwierdzić, że w latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego organizowano wiele różnorodnych międzypokoleniowych imprez kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych, sportowo-rekreacyjnych, okolicznościowych itp.

Dużą aktywnością w tym zakresie wykazały się uniwersytety trzeciego wieku z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Seniorzy chętnie włączali do swoich inicjatyw dzieci przedszkolne, młodzież czy studentów. Liczba imprez międzypokoleniowych stale rosła i stale poszerzał się jej zakres tematyczny.

Dużą część gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego podejmowała **działania promujące pozytywne wartości rodzin wielopokoleniowych poprzez kampanie społeczne, spotkania integracyjne i okolicznościowe** itp. Były to głównie pikniki i festyny rodzinne, obchody Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny, imprezy sportowo-rekreacyjne, kulturalne i edukacyjne, spotkania okolicznościowe (Dzień Babci, Dziadka, Dzień Seniora).

Magazyn „Generacja”, którego wydawcą jest Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSA, ogłosił w 2020 roku konkurs na najlepszą opowieść/wspomnienie, pracę plastyczną i zdjęcie pod wspólnym hasłem „Moi dziadkowie i ja”. Konkurs był skierowany do dzieci i młodzieży do 18 lat, którzy w swoim opowiadaniu/wspomnieniu, pracy plastycznej lub zdjęciu z opisem, przedstawią historie ze swojego życia, których bohaterami są ich dziadkowie. Na konkurs wpłynęło kilkadziesiąt prac, a gala wręczenia nagród w konkursie stała się okazją do wymiany doświadczeń międzypokoleniowych.

Ponadto, na antenie Polskiego Radia Olsztyn pojawiały się audycje dotyczące rodzin wielopokoleniowych. Przykładem mogą być programy: „Dobro Czyń”, „Koktajl Kulturalny” czy „Tydzień Seniora”. Corocznie emitowane są również audycje z okazji „Dnia Babci” i „Dnia Dziadka”, które są okazją do rozmowy dzieci na temat babć i dziadków.

Telewizja Polska S.A. Odział Terenowy w Olsztynie, wyemitowała w latach 2017-2018 dwa spoty społeczne. Pierwszy pt.: „Strategia Odbudowy Rodziny”, tj. kampania społeczna, która informowała, że silna rodzina to podstawa budowania silnej gospodarki i silnej Polski, a trwała rodzina jest podstawowym nośnikiem wartości, tworzy wysokiej klasy kapitał społeczny, wpływa na ograniczenie problemów społecznych oraz przyczynia się

do budowania bogactwa kraju. Drugi spot zrealizowano nt. „Ratuj Rodzinę”, w którym podkreślano, że szczęśliwa rodzina nie powstaje automatycznie z chwilą ślubu, ale jest tworzona codziennym wysiłkiem.

Tabela 12. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.6.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zorganizowanych międzypokoleniowych imprez kulturalnych, edukacyjnych, okolicznościowych itp.	Ze względu na różnorodność przedsięwzięć nie ma możliwości podania szacunkowej liczby zrealizowanych imprez. Zostały one przedstawione w materiale w formie opisowej	ok. 623	ok. 681	ok.587	ok. 836	ok. 329	ok. 114*
Liczba lokalnych miejsc wielopokoleniowych spotkań, promujących aktywność turystyczną, sportowo-rekreacyjną, kulturalną, edukacyjną i społeczną osób starszych	ok. 323 ¹	ok. 306	ok. 315	ok. 303	ok. 309	ok. 251	ok. 225

* W związku z panującą na terenie całego kraju sytuacją pandemii, spowodowaną wirusem SARS-CoV-2 w roku 2020 międzypokoleniowe imprezy kulturalne, edukacyjne, okolicznościowe itp. odbywały się w bardzo ograniczonym zakresie.

Cel szczegółowy 2.7. Promowanie pozytywnego wizerunku seniorów, ich potencjału, aktywności społecznej, kulturalnej i edukacyjnej

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Konkurs Godni Naśladowania, organizowany jest od 2003 roku przez Radę Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Jego ideą jest promowanie najlepszych inicjatyw organizacji pozarządowych i ich reprezentacji oraz działań lokalnych samorządów w zakresie współpracy z III sektorem.

W roku 2008 wprowadzono do Konkursu nową kategorię – „na najlepszą inicjatywę na rzecz osób starszych w województwie warmińsko-mazurskim”, która realizowana była we współpracy z Federacją FOSa w Olsztynie. Konkursem objęte były wszelkie inicjatywy (projekty) organizacji pozarządowych oraz instytucji województwa warmińsko-mazurskiego

¹ Dane będące w zasobach ROPS, uwzględniające następujące podmioty: kluby seniora, UTW, dzienne domy pomocy, domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym, lub osobom w podeszłym wieku (według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r.).

skierowane do osób starszych. Zgłoszenia inicjatyw mogły dokonywać organizacje, instytucje oraz osoby fizyczne, osoby prawne, organy administracji publicznej oraz kościoły i związki wyznaniowe. Od 2018 r. zmieniono kategorie konkursowe, w związku z czym inicjatywy na rzecz osób starszych mogły być zgłaszane w czterech dostępnych kategoriach tj.: organizacja godna naśladowania, pozarządowiec godny naśladowania, samorząd godny naśladowania oraz przedsiębiorca godny naśladowania. W 2019 roku wyróżnienie specjalne otrzymała: Akademia Trzeciego Wieku przy Miejskim Ośrodku Kultury w Olsztynie przyznane przez Federację Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur.

Od 2014 roku Samorząd Województwa corocznie zleca organizacji pozarządowej organizację w październiku Wojewódzkiej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, przekazując na ten cel wsparcie finansowe. Na corocznych konferencjach przedstawiane i poruszane były najbardziej aktualne zagadnienia i tematy dotyczące osób starszych. Konferencje cieszyły się dużym zainteresowaniem zarówno przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, instytucji i podmiotów pomocy i integracji społecznej, jak i szeroko rozumianych środowisk senioralnych.

W monitorowanym okresie odbywały się Europejskie Spotkania Integracyjne Polskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku (PUTW) organizowane przez Akademię Trzeciego Wieku przy Miejskim Ośrodku Kultury w Olsztynie. Celem przyświecającym organizacji powyższych spotkań jest wzmocnienie aktywizacji i integracji środowisk polskich w kraju zamieszkania. Spotkania służą podwyższaniu kompetencji organizacyjnych i kierowniczych polskich UTW w Europie oraz komitetów założycielskich nowych PUTW. Na uwagę zasługuje inicjatywa organizacji w 2020 r. przez Akademię Trzeciego Wieku przy Miejskim Ośrodku Kultury w Olsztynie **Pierwszych Internetowych Europejskich Spotkań Integracyjnych Polskich Uniwersytetów Trzeciego Wieku**. Pomimo panującej pandemii na terenie całego kraju seniorzy potrafili się znakomicie zorganizować i przygotować spotkania w formie zdalnej.

Z inicjatywy Rady Olsztyńskich Seniorów w latach 2017-2018 w Olsztynie realizowano przedsięwzięcie pod nazwą „**Tydzień Seniora**”. To przedsięwzięcie organizowane wspólnie przez Stowarzyszenie Przyjaciół Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, Miejską Bibliotekę Publiczną w Olsztynie, Radę Olsztyńskich Seniorów, Obywatelski Parlament Seniorów, Urząd Miasta Olsztyna, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie, Wodne Centrum Rekreacyjno-Sportowe Aquasfera, Galerię Warmińską, miało na celu utworzenie dla osób w wieku 60+ atrakcyjnej oferty działań kulturalnych. Wśród proponowanych aktywności znalazły się m.in. projekcje filmowe, przedstawienia Teatru przy Stoliku, warsztaty komputerowe, zajęcia sportowe, plastyczne, historyczne, spotkania z literaturą, wystawy fotografii, występy chórów, warsztaty rękodzieła, warsztaty z psychologiem poświęcone spędzaniu czasu w grupach wielopokoleniowych, a nawet można było skorzystać z porad lekarskich i prawniczych.

Nową inicjatywą – Federacji FOSA i Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego było przeprowadzenie konkursu pn. „Aktywny Senior”. Dotychczas konkurs odbył się w 2019 r. i 2020 r. w ramach projektu „Aktywne Rady Seniorów na Warmii i Mazurach” współfinansowanego z Rządowego Programu na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020. W konkursie doceniono seniorów zaangażowanych na rzecz społeczności lokalnych. Wyróżniono aktywne starsze osoby z naszego województwa, które dbają nie tylko o rozwijanie własnej aktywności, ale także działają na rzecz swojego środowiska.

Radio Olsztyn oraz TVP Olsztyn nagłaśniało **aktywność osób starszych i ich potencjał** emitując w latach 2014-2020 liczne audycje i reportaże na ten temat. Opisywało działalność Uniwersytetów i Akademii Trzeciego Wieku, promowało program „SENIORSTARS” czy też ukazywało różnorodne pasje seniorów.

Uniwersytety i Akademie Trzeciego Wieku promują również potencjał i aktywność osób starszych poprzez prowadzenie własnych stron internetowych. Zamieszczane są tam informacje o podejmowanych inicjatywach, przedstawiane propozycje na aktywne spędzanie czasu przez osoby starsze czy informacje o imprezach kulturalnych i sportowych.

W latach 2014-2020 kontynuowano wydawanie czasopisma „Generacja”. Jest to wydawany przez Federację FOSa „magazyn środowisk osób starszych”. Autorami tekstów są seniorzy oraz osoby pracujące z i na rzecz osób starszych, przedstawiający propozycję na aktywne spędzanie czasu przez osoby starsze. Rozprowadzany jest wśród organizacji członkowskich FOSy, a także przy okazji konferencji, spotkań i szkoleń. Aktualnie dostępny jest również w wersji on-line.

W latach 2014-2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działali **lokalni liderzy, animatorzy wśród osób starszych**. W znacznej mierze byli to: kierownicy zespołów wokalnych, przewodniczący Kół Emerytów i Rencistów, Kół Gospodyń Wiejskich oraz klubów seniora, prezesi UTW, pracownicy ośrodków kultury. Spółdzielnia Socjalna „Humanus” zorganizowała dla liderów środowisk seniorskich seminarium on-line na temat: „Aktywność Obywatelska Osób Starszych – Stan obecny wyzwania”.

Tabela 13. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 2.7.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wyróżnionych/nagrodzonych inicjatyw promujących aktywność społeczną, kulturalną i edukacyjną osób starszych	18	15	20	19	16	22	11
Liczba zorganizowanych dorocznych konferencji i spotkań z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych w wymiarze wojewódzkim, powiatowym i gminnym	1	14	48	30	33	88	9*
Liczba lokalnych liderów, animatorów wśród osób starszych odpowiadających za aktywność społeczną seniorów	ok. 36	117	120	125	135	76	72
Liczba wyemitowanych materiałów promujących potencjał i aktywność osób starszych, w szczególności przez media publiczne	1	25	30	22	178	58	17

*W związku z panującą na terenie całego kraju sytuacją pandemii, spowodowaną wirusem SARS-CoV-2 w roku 2020 wszelkiego rodzaju konferencje odbywały się w bardzo ograniczonym zakresie

OBSZAR III AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

Celem strategicznym Obszaru III jest: *Zwiększenie aktywności zawodowej – aktywna i efektywna praca do osiągnięcia wieku emerytalnego oraz możliwość jej kontynuacji według potrzeb.*

Realizacji celu strategicznego służą niżej opisane cele szczegółowe.

Cel szczegółowy 3.1. Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji osobowościowych osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Na podstawie danych przygotowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie można stwierdzić, że w latach 2014-2020, publiczne służby zatrudnienia na terenie województwa warmińsko-mazurskiego **realizowały kursy i szkolenia dla osób starszych**, podnoszące ich kwalifikacje zawodowe i kompetencje osobowościowe. Ich zakres i tematyka była różnorodna. Największą popularnością wśród osób starszych cieszyły się kursy prawa jazdy, technika i handel artykułami technicznymi (w tym: mechanika, metalurgia, energetyka, elektryka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów), zagadnienia związane z architekturą i budownictwem oraz zarządzaniem (poniższa tabela).

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.	Liczba uczestników ogółem	Liczba uczestników powyżej 50 r. ż.
		2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
1)	Rozwój osobowościowy i kariery zawodowej	70	21	0	0	50	3	67	7	0	0	378	57	63	9
2)	Sztuka, kultura, rzemiosło artystyczne	3	1	3	1	2	1	4	4	3	3	2	0	4	0
3)	Języki obce	7	3	11	2	3	2	2	0	2	0	1	0	0	0
4)	Sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami	165	66	44	7	50	10	17	3	39	2	12	1	1	0
5)	Rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna	74	29	43	12	25	1	19	2	38	9	14	0	9	0
6)	Zarządzanie i administrowanie	469	48	298	26	168	14	212	6	212	11	120	9	76	0
7)	Prace sekretarskie i biurowe	31	21	31	7	5	0	2	0	6	0	4	1	0	0
8)	Informatyka i wykorzystanie komputerów	64	42	17	3	16	0	28	2	21	1	10	0	11	1
9)	Technika i handel artykułami technicznymi (w tym: mechanika, metalurgia, energetyka, elektryka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów)	180	46	127	14	106	22	80	17	53	7	65	16	18	5
10)	Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe (w tym: przemysł spożywczy, lekki, chemiczny)	73	13	61	6	7	0	25	5	23	1	21	5	5	0
11)	Architektura i budownictwo	272	40	241	38	166	37	109	16	100	6	163	33	43	6
12)	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	21	1	14	1	18	5	6	0	7	0	5	1	8	0
13)	Opieka zdrowotna	20	11	16	5	18	3	12	1	3	0	8	0	12	0
14)	Opieka społeczna (w tym: opieka nad osobami niepełnosprawnymi, starszymi, dziećmi, wolontariat)	116	35	71	13	59	16	47	10	20	4	14	3	4	0
15)	Ochrona własności i osób	22	9	69	10	18	9	20	3	14	7	20	8	4	3
16)	Usługi hotelarskie, turystyka i rekreacja	25	6	68	4	50	5	4	0	5	0	1	0	2	0
17)	Usługi gastronomiczne	64	14	22	1	28	10	14	0	3	0	12	3	17	3
18)	Usługi fryzjerskie, kosmetyczne	0	0	72	3	50	0	82	2	43	1	44	3	23	0
19)	Usługi krawieckie, obuwnicze	76	1	46	2	8	0	36	3	10	0	33	1	12	5

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2014-2020 programu Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020

20)	Usługi stolarskie, szklarskie	1	1	4	0	0	0	4	1	3	1	0	0	0	0
21)	Usługi transportowe (w tym kursy prawa jazdy)	1004	104	1027	66	904	99	943	64	734	50	668	43	388	19
22)	Pozostałe usługi	92	8	136	14	98	13	185	13	149	14	149	16	94	7
23)	Nauka aktywnego poszukiwania pracy	154	33	20	1	44	8	0	0	0	0	8	1	0	0
24)	Inne obszary szkoleń	532	88	425	38	366	40	291	42	186	27	182	18	41	7

Tabela 14. Organizowane w latach 2014-2020 kursy, szkolenia itp. dla osób powyżej 50 r. ż. podnoszących ich kwalifikacje zawodowe i kompetencje osobowościowe

Źródło: opracowanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie na podstawie danych z zał. nr 4 do sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy

Innym rodzajem usług świadczonych przez instytucje rynku pracy mających na celu aktywizację zawodową osób powyżej 50 r.ż. były **usługi doradztwa/poradnictwa zawodowego**. W latach 2014-2020, największym zainteresowaniem osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. cieszyło się poradnictwo indywidualne.

Analizując dalej dane z poniższej tabeli, należy zwrócić uwagę, że w przypadku poradnictwa indywidualnego liczba uczestników istotnie zmalała względem roku 2014. Znaczący spadek liczby osób wynikał głównie ze zmniejszającej się liczby bezrobotnych 50+ zarejestrowanych w urzędach pracy, był również wynikiem zmian w przepisach. W 2014 r. weszła w życie nowelizacja Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzająca procedury profilowania pomocy, polegająca na ustaleniu dla każdego bezrobotnego jednego z trzech profili, którym odpowiadały różne formy aktywizacji zawodowej. W praktyce okazało się, że osoby z III profilem, czyli te najbardziej oddalone od rynku pracy, wymagające największego wsparcia w szukaniu zatrudnienia miały ograniczony dostęp do podstawowych usług rynku pracy, takich jak poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

W przypadku informacji zawodowej w latach 2014-2020 widoczne są liczby osób powyżej 50 r.ż. korzystających z tej formy doradztwa/poradnictwa zawodowego. Według PUP-u, gdzie odnotowano największy wzrost, wynika on przede wszystkim ze struktury zarejestrowanych bezrobotnych i konieczności objęcia osób 50+ tą usługą. Nie mogąc przedstawić propozycji odpowiedniej pracy (ze względu na wiek, nieodpowiednie/zdezaktualizowane kwalifikacje, długotrwałe pozostawanie w ewidencji urzędu) obejmowano tę grupę długotrwałym poradnictwem zawodowym.

Tabela 15. Organizowanie w latach 2014 – 2020 doradztwa/poradnictwa zawodowego dla osób powyżej 50 roku życia

Wyszczególnienie	Liczba osób korzystających (powyżej 50 r.ż.)						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Poradnictwo indywidualne	6979	3357	3596	3431	3195	3531	2970
Poradnictwo grupowe	1017	570	534	452	444	486	187
Badania testowe	146	97	94	93	65	132	46
Informacja zawodowa	2688	1659	1629	2272	2111	2579	1838
Zajęcia i szkolenia aktywizacyjne	373	51	36	35	53	10	1

Źródło: opracowanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Ponadto, powiatowe urzędy pracy w ramach **poradnictwa zawodowego**, co roku organizują cykliczne spotkania oraz targi pracy. Ich adresatami jest szeroki krąg odbiorców, w tym osoby powyżej 50. roku życia. Targi pracy realizowane są zazwyczaj w partnerstwie z innymi instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy lub edukacji. W 2019 r. znaczącym przedsięwzięciem była organizacja XI edycji Warmińsko-Mazurskiego Tygodnia Kariery, obfitującego w wydarzenia odbywające się w okresie 21-27 października pod hasłem: „Wielokulturowość kapitałem przyszłości”. W przebieg Warmińsko-Mazurskiego Tygodnia Kariery 2019 włączyło się w sumie 418 instytucji, które zorganizowały 660 różnorodnych wydarzeń na terenie wszystkich powiatów całego województwa, obejmując nimi 40 127 uczestników. Były to między innymi: powiatowe konferencje, seminaria, prelekcje, warsztaty, wycieczki zawodoznawcze i wizyty studyjne, targi pracy, festyny, wydarzenia artystyczne, spotkania informacyjne i porady zawodowe, konkursy, prezentacje, projekcje filmów. Ze wszystkich wydarzeń zorganizowanych przez WUP w Olsztynie oraz inne instytucje i placówki partnerskie skorzystało 40 366 osób. Nie wszystkie urzędy

prowadzą szczegółową listę osób odwiedzających targi, dlatego też nie ma możliwości jednoznacznego wskazania liczby osób 50+ uczestniczących w tych wydarzeniach. W latach 2014-2020 odbyły się m.in. niżej wymienione targi pracy:

- 1) Targi Pracy i Edukacji zorganizowane przez OHP Elbląg, we współpracy z PUP w Braniewie oraz Młodzieżowym Centrum Kariery OHP Braniewo i Ośrodkiem Szkolenia Zawodowego OHP Braniewo. Osoby obecne na targach mogły skorzystać z poradnictwa zawodowego, uzyskać pomoc ze strony doradców zawodowych z urzędu pracy oraz Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Elblągu. Obecność na targach potwierdziło 46 osób, z tego 7 osób w wieku 50+. Wydarzenie to powtórzono w 2018 r. Wówczas w targach uczestniczyły 44 osoby, z tego 5 osób w wieku 50+.
- 2) W latach 2017-2019 odbyły się Elbląskie Targi Pracy i Edukacji, których organizatorem był Prezydent Elbląga, PUP w Elblągu oraz Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Elblągu. W targach udział wzięło ok. 150 wystawców, goszczono ok. 70 pracodawców. Przedstawiono łącznie około 2 298 ofert pracy w różnych branżach oraz zawodach. Szacunkowo targi odwiedziło około 6 000 osób poszukujących pracy, bezrobotnych oraz uczniów (impreza miała charakter otwarty nie można określić liczby osób pow. 50 roku życia).
- 3) V Targi Edukacji i Pracy zorganizowano w maju 2019 r. w Szkole Podstawowej nr 1 im. Romualda Traugutta w Bartoszycach. Podczas targów mieszkańcy powiatu bartoszyckiego mogli zapoznać się z propozycjami kierunków kształcenia ponadpodstawowego i wyższego, ofertą pozaedukacyjnych form rozwoju zdolności i zainteresowań, których znajomość stanowi niezbędny element do świadomego zaplanowania własnej ścieżki edukacyjno-zawodowej, propozycjami lokalnych instytucji wspomagających integrację z rynkiem pracy, ofertami pracy w regionie i za granicą oraz umożliwienie młodzieży bezpośrednich konsultacji ze specjalistami rynku pracy. W ramach przedsięwzięcia odbyły się również warsztaty edukacyjno-zawodowe, których tematyka dotyczyła m.in. tworzenia prawidłowo opracowanych dokumentów aplikacyjnych. W targach udział wzięło ogółem 750 osób, w tym 18 os. powyżej 50 r.ż.
- 4) W kwietniu 2019 r. PUP w Braniewie zorganizował Targi Pracy i Edukacji. Współorganizatorami były Młodzieżowe Centrum Kariery OHP; Ośrodek Szkolenia Zawodowego w Braniewie, Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Elblągu. Na Targi skierowano 85 osób, w tym 9 osób powyżej 50 r.ż.
- 5) XI Targi Pracy i Edukacji zorganizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim odbyły się w maju 2019 r. w sali sportowej Zespołu Szkół i Placówek Oświatowych w Lidzbarku Warmińskim. Przedsięwzięcie zgromadziło w jednym miejscu m.in. lokalnych pracodawców, służby mundurowe, instytucje państwowe, instytucje szkoleniowe oraz szkoły. Osoby poszukujące zatrudnienia, w tym także osoby powyżej 50 r.ż. mogły zapoznać się z ofertami pracy na 176 stanowisk. Łącznie w XI Targach Pracy i Edukacji udział wzięło ponad 500 mieszkańców powiatu lidzbarskiego.

Poza ww. powiatami aktywnością w podobnym zakresie wykazały się także powiaty: gołdapski, mrągowski, nowomiejski, olsztyński, M. Olsztyn, ostródzki, szczycieński,

Oprócz targów pracy w ramach doradztwa/poradnictwa zawodowego organizowane były również inne działania takie jak m.in.: zajęcia, spotkania z doradcami zawodowymi, organizowane były „Dni Informacyjne”, których celem było zwiększenie świadomości i wiedzy dotyczącej konsekwencji wynikających ze zmian na rynku pracy.

W 2020 roku ze względu na sytuację epidemiologiczną i stosowane w związku z tym obostrzenia wiele zaplanowanych wydarzeń nie odbyło się.

Drugim działaniem określonym w celu szczegółowym 3.1. jest usługa pośrednictwa pracy. Jest ona jedną z podstawowych usług rynku pracy, o której mowa w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku. Polega m.in. na udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, a pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych, informowaniu osób zarejestrowanych i pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy, inicjowaniu i organizowaniu kontaktów osób zarejestrowanych z pracodawcami. Każda osoba bezrobotna i poszukująca pracy – bez względu na wiek – po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy jest kierowana do doradcy klienta, który usługę pośrednictwa pracy dostosowuje do indywidualnych potrzeb. Realizacja pośrednictwa pracy odbywa się m.in. w ramach targów pracy, o których była wyżej mowa, a także poprzez giełdy pracy, które w latach objętych monitoringiem zorganizowane zostały m.in. przez Powiatowe Urzędy Pracy w Działdowie, Ełku, Elblągu, Giżycku, Gołdapi, Olsztynie, Piszcu, Ostródzie, Szczytnie. Łącznie w zorganizowanych giełdach pracy wzięło udział ponad 1 400 osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż.. Ponadto organizowano spotkania rekrutacyjne z pracodawcami i agencjami zatrudnienia, kierowano do pracy oraz na staże, udzielano informacji na temat możliwych form pomocy i sytuacji na rynku pracy.

Oprócz informacji o wolnych miejscach pracy i miejscach aktywizacji zawodowej, bezrobotni kierowani byli na wolne wakaty. W porównaniu do roku 2014 liczba osób w wieku 50+ zatrudnionych w ramach usług pośrednictwa pracy zmalała względem roku 2020 o 2043 osoby. Wynika to ze spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz sytuacji panującej w 2020 r., kiedy to restrykcje wprowadzone w związku z pandemią COVID-19 spowodowały czasowe ograniczenia w aktywizacji bezrobotnych. Jednocześnie pracodawcy nie byli zainteresowani zatrudnieniem tej grupy osób, szczególnie długotrwale bezrobotnych, bez kwalifikacji zawodowych. Wielu z nich postrzegało tę grupę jako grupę osób z problemami zdrowotnymi, wyrobionymi nawykami w pracy, mało mobilną (nie posiadającą możliwości dojazdu z małych miejscowości do miejsc potencjalnego zatrudnienia).

Tabela 16. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. objętych aktywizacją zawodową w latach 2015-2020

Wybrane formy aktywizacji	Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. objętych aktywizacją zawodową					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Prace interwencyjne	673	697	792	784	661	454
Roboty publiczne	1426	1386	1410	1013	530	529
Dofinansowanie podejmowania działalności	136	101	102	120	103	76
Refundowane stanowiska	325	342	331	312	249	230
Podjęcie pracy w ramach dofinansowania wynagrodzenia za skierowanego bezrobotnego powyżej 50 r.ż.	144	155	166	97	46	47
Razem:	3483	3245	2885	2391	1589	1336

Źródło: Opracowanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Analizując powyższą tabelę można zauważyć, że najwięcej osób zostało skierowanych do robót publicznych. Stosunkowo dużą liczbę osób objęto pracami interwencyjnymi.

Tabela 17. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 3.1.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zorganizowanych kursów, szkoleń itp. dla osób starszych podnoszących ich kwalifikacje zawodowe i kompetencje osobowościowe oraz liczba seniorów w nich uczestniczących	641 osób	275 osób	298 osób	201 osób	144 osoby	221 osób	46 osób*
Liczba osób w wieku 50+ zatrudnionych w ramach usług pośrednictwa pracy	5884	8436	8004	6064	5014	4765	3841

* W związku z panującą w całym kraju sytuacją pandemii liczba szkoleń w roku 2020 była znacznie niższa, względem lat poprzednich.

Cel szczegółowy 3.2. Zwiększenie liczby podmiotów ekonomii społecznej tworzonych przez osoby starsze i działających na ich rzecz

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Mając na uwadze realizację powyższego celu Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie realizował projekt pozakonkursowy pt. „*Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach*” w ramach Poddziałania 11.3.2. Koordynacja ekonomii społecznej w regionie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Celem projektu było podniesienie potencjału ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach w gospodarce regionu poprzez funkcjonowanie Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (RKRES), umocnienie powiązań podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym, wzrost widoczności podmiotów ekonomii społecznej jako dostawców produktów i usług oraz poprawę ich współpracy z biznesem, nauką oraz jednostkami samorządu terytorialnego w celu budowania dobrego klimatu dla rozwoju ekonomii społecznej do końca 2020 r. Grupę docelową w projekcie stanowili pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Na co dzień także przedstawiciele publicznych służb zatrudnienia współpracują z podmiotami działającymi na rzecz ekonomii społecznej upowszechniając informacje na temat podmiotów ekonomii społecznej i działań realizowanych na ich rzecz.

Przykładem takiej współpracy jest powiat bartoszycki, w którym pracownicy Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej w Bartoszycach brali udział w grupowych spotkaniach informacyjnych organizowanych dla osób bezrobotnych w siedzibie Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach oraz w Punktach Informacyjno-Konsultacyjnych w Bisztyнку, Górowie Iławeckim oraz Sępopolu. Celem spotkań było przekazanie odbiorcom podstawowych informacji z zakresu ekonomii społecznej oraz zainteresowanie zebranych postawą przedsiębiorczą. Tematyka dotyczyła również przedstawienia oferty Stowarzyszenia WAMA-COOP oraz DAR S.A. w projekcie OWES Olsztyn w obszarze szkoleniowo – doradczym i dotacyjnym.

Inny przykład pochodzi z Lidzbarka Warmińskiego, gdzie spotkania informacyjne z animatorem Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej, odbywały się podczas grupowych informacji zawodowych organizowanych przez PUP w Lidzbarku Warmińskim. Tematami spotkań były m.in.:

- ✓ Przedsiębiorstwa społeczne jako formy aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ✓ Dobre praktyki jako przykład realnej pomocy i zaangażowania osób bezrobotnych, w tym osób starszych.
- ✓ Przedstawienie oferty OWES oraz omówienie wsparcia OWES przy tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej, w tym wskazywanie korzyści z działalności w przedsiębiorstwie społecznym.
- ✓ Klauzule społeczne jako formy wsparcia ze strony JST.

Uczestnikami spotkań były osoby w różnym wieku, w tym powyżej 50 roku życia.

Oprócz spotkań informacyjnych, podczas których upowszechniana była idea ekonomii społecznej, pracownicy urzędów pracy angażowali się w **prace zespołów ds. ekonomii społecznej**. Przedstawiciele WUP byli członkami Zespołu do spraw opracowania „Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020”. Uczestniczą również w spotkaniach Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, monitorującego wdrażanie ww. programu.

Powiatowe urzędy pracy w zależności od potrzeb wspierały podmioty działające na rzecz ekonomii społecznej np. poprzez upowszechnianie informacji na temat realizowanych przez nich przedsięwzięć (strona internetowa, informacje udzielane przez pracowników PUP osobom zarejestrowanym i niezarejestrowanym). Taka współpraca realizowana np. w PUP w Węgorzewie.

Ponadto Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie w latach 2019-2020 dofinansował projekty w ramach RPO WiM oraz POWER, w których beneficjentami były podmioty ekonomii społecznej, jednak nie były to podmioty działające wyłącznie na rzecz osób starszych.

W 2020 r. WUP w Olsztynie realizował także dodatkowe działanie przyczyniające się do ochrony miejsc pracy w organizacjach pozarządowych. Od 31 marca 2020 roku Biuro FGŚP realizuje wnioski składane na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID- 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Dzięki środkom Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (w 2020 r. ogółem wypłacono ponad 266 323,4 tys. zł) udało się ochronić 76 519 miejsc pracy. Najwięcej, bo 61,4%, było wynikiem wypłacanego dofinansowania do pensji pracowników objętych obniżonym wymiarem czasu pracy. Z pomocy skorzystało 1 973 pracodawców, wśród nich było również 5 organizacji pozarządowych, które z FGŚP pozyskały łącznie 471 513,51 zł.

Urzędy Pracy corocznie promują **rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia** wśród wszystkich osób, bez względu na wiek. W przypadku dysponowania środkami finansowymi na rozwój przedsiębiorczości odpowiednie informacje zamieszczone są na stronach internetowych, upowszechniane ustnie poprzez udzielanie informacji osobom zarejestrowanym, w tym osobom 50+. Ponadto osoby zainteresowane rozwojem przedsiębiorczości czy samozatrudnienia mogą korzystać ze wsparcia pracowników PUP (m.in. szczegółowe informacje, doradztwo, poradnictwo zawodowe). Działania takie realizowane były m.in. przez PUP w Elblągu. Miały one na celu informowanie bezrobotnych, w tym osób w wieku 50 lat i więcej, o możliwości skorzystania z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Opracowano ulotki, broszury, plakaty. Działania w zakresie promocji miały na celu dotarcie z informacjami do jak największego grona odbiorców.

W 2019 roku został opublikowany artykuł prasowy w Gazecie Olsztyńskiej nt. źródeł dofinansowania działalności gospodarczej, w tym przez osoby 50+. Informacje dotyczące podejmowanych inicjatyw zamieszczano także w lokalnych mediach współpracujących z PUP w Elblągu. Ponadto, kampanię informacyjno- edukacyjną prowadził zarówno w 2017 jak i w 2018 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim. Kampania była prowadzona poprzez stronę internetową oraz media społecznościowe (Facebook), gdzie zamieszczono informacje promujące rozwój przedsiębiorczości. Samorząd Województwa na regionalnym portalu www.warmia.mazury.pl również na bieżąco informował o sytuacji sektora ekonomii społecznej w województwie.

Tabela 18. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 3.2.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kampanii informacyjnych dotyczących podmiotów ekonomii społecznej, w tym tworzonych przez osoby starsze i działających na ich rzecz*	8	4	4	10	12	63 spotkania	5 spotkań
Liczba podmiotów ekonomii społecznej tworzonych przez osoby starsze i działających na ich rzecz	<i>Brak danych</i>	14**	12**	12**	14**	11**	13**

* ujęto wydarzenia promujące ogólnie ekonomię społeczną

** spółdzielnie socjalne

Cel szczegółowy 3.3. Wzrost wykorzystywania środków zewnętrznych na realizację programów aktywizujących zawodowo osoby 50+

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020) WUP w Olsztynie organizował **spotkania informacyjne w zakresie wykorzystywania środków EFS na realizację projektów aktywizujących zawodowo osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo, w tym osoby powyżej 50 roku życia.**

W tym okresie zrealizowano spotkania informacyjne dotyczące:

- Aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób w wieku powyżej 50 lat (Działanie 10.2 RPO WiM).
- Samozatrudnienia osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób w wieku powyżej 50 lat (Działanie 10.3 RPO WiM).
- Wsparcia pracowników i osób zwolnionych, w tym osób w wieku powyżej 50 lat, przez działania outplacementowe (Działanie 10.5 RPO WiM)

W perspektywie finansowej 2014-2020 WUP pełnił w systemie realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego funkcję

Instytucji Pośredniczącej, koordynując realizację wybranych działań 10 osi priorytetowej RPO WiM – Regionalny rynek pracy:

- **10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy** – projekty pozakonkursowe PUP.
Wsparcie osób zarejestrowanych jako bezrobotne, w wieku powyżej 29 roku życia – m.in. pośrednictwo pracy, szkolenia, staże, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, subsydiowanie zatrudnienia.
- **10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia – projekty konkursowe.**
Projekty adresowane do osób niepracujących, w wieku powyżej 29 roku życia (w szczególności osób niezarejestrowanych w urzędach pracy). Zakres wsparcia zbliżony do projektów PUP.
- **10.3 Rozwój samozatrudnienia.**
Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej połączone z doradztwem i szkoleniami.
- **10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe.**
Wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu.

W latach 2019-2020 WUP w Olsztynie dofinansował 92 projekty w ramach RPO WiM dotyczące aktywizacji zawodowej, w tym osób powyżej 50 r.ż. jako jednej z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na regionalnym rynku pracy. Projekty te oferowały takie formy wsparcia, jak: doradztwo zawodowe, IPD, staże, szkolenia, pośrednictwo pracy, dotacje na założenie działalności gospodarczej.

Tabela 19. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. objętych aktywizacją zawodową w latach 2017-2018

Działanie RPO WiM	Liczba osób w wieku 50+, które brały udział w projektach w latach 2017 i 2018
10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe PUP.	4 145
10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia – projekty konkursowe.	1 324
10.3 Rozwój samozatrudnienia.	554
10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3.	1
10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe.	123
Razem:	6 147

Również Powiatowe Urzędy Pracy nie realizowały projektów skierowanych wyłącznie do osób pow. 50 r.ż. Osoby te były jednak aktywizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz środków

Funduszu Pracy przyznanych algorytmem, jak i pozyskiwanych dodatkowo z rezerwy ministra właściwego ds. pracy przeznaczonej na aktywizację osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Szczegółowe informacje dotyczące form aktywizacji osób powyżej 50 r.ż. za lata 2017-2020 przedstawione zostały w poniższej tabeli. Na działania skierowane do tej grupy osób przeznaczane były środki z Funduszu pracy, odpowiednio w 2017 roku przeznaczono 32 577,4 tys. zł, w roku 2018 – 28 410,8 tys. zł, w 2019 r. – 20 235,5 tys. zł, a w 2020 16 282,4 tys. zł.

Tabela 20. Aktywizacja zawodowa wybranej grupy bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim.

Wyszczególnienie	ogółem	powyżej 50 roku życia	udział osób powyżej 50 r.ż. w stosunku do ogólnej liczby aktywizowanych (%)	ogółem	powyżej 50 roku życia	udział osób powyżej 50 r.ż. w stosunku do ogólnej liczby aktywizowanych (%)	ogółem	powyżej 50 roku życia	udział osób powyżej 50 r.ż. w stosunku do ogólnej liczby aktywizowanych (%)	ogółem	powyżej 50 roku życia	udział osób powyżej 50 r.ż. w stosunku do ogólnej liczby aktywizowanych (%)
ogółem	57180	10512	18,38%	49 731	8 848	17,79%	43339	7856	18,13%	39014	6636	17,01%
niesubsydio- wana	42437	7532	17,75%	38 081	6 394	16,79%	34551	6108	17,68%	31344	5155	16,45%
subsydio- wana	14743	2980	20,21%	11 650	2 454	21,06%	8788	1748	19,89%	7670	1481	19,31%
Szkolenia	2306	194	8,41%	1 729	155	8,96%	1450	146	10,07%	770	51	6,62%
Staże	7821	718	9,18%	5 384	482	8,95%	4451	350	7,86%	3522	218	6,19%
Prace społecznie użyteczne	3647	1593	43,68%	2 179	1 015	46,58%	1858	826	44,46%	1216	584	48,03%

W latach objętych monitoringiem podejmowane były liczne działania promujące realizację projektów aktywizujących zawodowo bezrobotnych, w tym osoby powyżej 50 r. ż. Były one realizowane m.in. poprzez zamieszczanie ogłoszeń na stronie internetowej urzędów oraz na portalu Facebook. Na tablicach ogłoszeń rozwieszane były plakaty promujące realizowane projekty. Działania w zakresie promocji mające na celu dotarcie z informacjami do jak największego grona odbiorców prowadzone były również przez stanowiska merytoryczne urzędów pracy zaangażowane w realizację zadań. Podczas spotkań grupowych (grupowej informacji zawodowej oraz poradnictwa grupowego) doradcy zawodowi informowali o różnych formach aktywizacji zawodowej, w tym realizowanych w ramach projektów finansowanych ze środków zewnętrznych. Oprócz programów realizowanych przez urząd pracy, przedstawiane były również projekty realizowane przez podmioty zewnętrzne. Informacje dotyczące podejmowanych inicjatyw zamieszczano także na bieżąco w Systemie zarządzania ruchem klienta oraz w formie informacji multimedialnych (telebimy). Przekazywano je również do instytucji, urzędów gmin oraz lokalnych mediów współpracujących z powiatowymi urzędami pracy. Informacje o działaniach przekazywano również do pracodawców drogą mailową (baza pracodawców współpracujących z PUP). Prowadzony był także kolportaż ulotek i plakatów.

W latach 2014-2020 w województwie warmińsko-mazurskim realizowano szereg **programów i projektów aktywizujących zawodowo osoby pow. 50 r.ż.** Programy te finansowane były z różnych źródeł. W większości skierowane były do szerszego grona odbiorców, ale były też takie, które adresowane były wyłącznie do bezrobotnych 50+.

Szczegółowe dane powiatowych urzędów pracy dotyczące aktywności projektowo-programowej w omawianym zakresie zawiera Załącznik Nr 1 do niniejszego raportu.

Z informacji uzyskanych z OPS oraz WUP wynika, że w gminach i powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2020 zrealizowano łącznie 203 szkolenia w zakresie wykorzystywania środków finansowych na realizację projektów aktywizujących zawodowo osoby 50+.

Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa realizowała w latach 2017-2018 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2021 projekt „W drodze do aktywności”, który objął wsparciem 243 osoby, w tym 172 osoby w wieku 50+.

Tabela 21. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 3.3.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba szkoleń w zakresie wykorzystywania środków finansowych na realizację projektów aktywizujących zawodowo osoby 50+	0	7	9	43	40	44	41
Liczba projektów aktywizujących zawodowo osoby 50+ (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, m.in. europejskich) oraz liczba osób w nich uczestniczących	50 4442 osoby 50+	58 1614 osób 50+	73 2105 osób 50+	53 2615 osób 50+	75 2553 osoby 50+	84 8079 osób 50+	49 4775 osób 50+

Cel szczegółowy 3.4. Budowanie świadomości pracodawców na temat konsekwencji przemian społeczno-demograficznych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

Inwestowanie w szkolenie pracowników, w tym osób starszych realizowane było przede wszystkim poprzez promocję Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Zadanie to realizowane było przez Wojewódzki oraz powiatowe urzędy pracy. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie zlecił produkcję i emisję spotów radiowych i telewizyjnych, opracowanie i druk ulotek oraz plakatów, ogłoszenia prasowe w lokalnych gazetach, promocję w internecie (tj. banery reklamowe), zakup gadżetów reklamowych oraz produkcję minireportaży zachęcających przedsiębiorców do ubiegania się o dofinansowanie z KFS a także wynajem powierzchni reklamowej na targach pracy. Spoty radiowe - emitowane były w Radio Olsztyn oraz w Radio ESKA OLSZTYN. Spoty telewizyjne wyemitowano w TVP Olsztyn oraz w Telewizji Olsztyn. Plakaty i ulotki rozdystrybuowano głównie w powiatowych urzędach pracy i ich filiach, starostwach powiatowych, centrach informacji i planowania kariery zawodowej w Elblągu. Ogłoszenia prasowe promujące KFS ukazały się w Gazecie Olsztyńskiej/Dzienniku Elbląskim i w Pulsie Regionu. Idea KFS promowana była również podczas Targów Pracy.

W latach 2017-2020 Samorząd Województwa na realizację tego zadania przeznaczył łączną kwotę 385,1 tys. zł. Podział na poszczególne lata prezentował się następująco: w 2017 roku przeznaczono kwotę 76,1 tys. zł, w 2018 r. - 30,0 tys. zł, w 2019 r. - 134,0 tys. zł. W 2020 r. środki na promocje wynosiły 145,0 tys. zł i wykorzystane zostały m.in. na zakup spotów reklamowych w TV, umieszczenie banerów reklamowych na portalach informacyjnych w regionie.

Promocje KFS prowadziły również powiatowe urzędy pracy. Przykładem takich działań są działania Powiatowego Urzędu Pracy w Szczytnie, który promocje prowadził poprzez umieszczenie ogłoszeń w prasie lokalnej (tj. Tygodnik Szczytno oraz Kurek Mazurski). Informacje dotyczyły zasad finansowania z KFS szkolenia ustawicznego pracodawców i pracowników (w tym powyżej 45 roku życia).

Publiczne służby zatrudnienia województwa warmińsko-mazurskiego w latach objętych monitoringiem nie organizowały szkoleń oraz nie prowadziły doradztwa dla pracodawców w zakresie zarządzania wiekiem lub innych zagadnień związanych z dostosowywaniem rynku pracy do zmieniającej się sytuacji demograficznej w kierunku starzenia się społeczeństw. Podobna sytuacja dotyczyła działań promujących metodę mentoringu osób starszych (tj. opieki starszego pracownika nad młodszym np. poprzez realizację wspólnych działań, projektów itp.).

Tabela 22. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 3.4.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kampanii informacyjno-edukacyjnych w mediach regionalnych, w szczególności w mediach publicznych, promujących równy dostęp osób starszych do rynku pracy oraz inwestowanie w szkolenie starszych pracowników	0	1	0	3	1	3	1
Liczba szkoleń dla pracodawców w zakresie zarządzania wiekiem oraz liczba przeszkolonych pracodawców	0	0	0	0	0	0	0

OBSZAR IV TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA

Celem strategicznym Obszaru IV jest: *Wzrost aktywności seniorów w obszarze turystyki, sportu i rekreacji.*

Realizacji celu strategicznego służą niżej wymienione cele szczegółowe.

Cel szczegółowy 4.1. Rozbudowa i dostosowanie bazy turystycznej i sportowo-rekreacyjnej (sezonowej i całorocznej) do potrzeb i zainteresowań osób starszych

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W województwie warmińsko-mazurskim, na przełomie 2014 i 2015 roku, wśród osób 60+ przeprowadzono badanie, którego celem było uzyskanie danych pozwalających na charakterystykę aktywności turystycznej osób starszych. Przebadano 380 osób (305 kobiet i 75 mężczyzn) w wieku powyżej 60 lat, na stałe zamieszkujących tereny województwa warmińsko-mazurskiego.

Wyniki badań:

1. Uczestnictwo w turystyce nie jest zjawiskiem powszechnym wśród polskich seniorów, ponieważ z badań K. Janczaka i K. Patelak [2014, s. 16] wynika, że osoby 60+ stanowią jedynie 16% ogółu polskich turystów.
2. Wśród badanych seniorów z województwa warmińsko-mazurskiego najczęstszym powodem braku uczestnictwa w turystyce był zły stan zdrowia.
3. W dalszej kolejności seniorzy z terenów Warmii i Mazur podawali brak pieniędzy (28,28%), brak zainteresowania tą dziedziną aktywności (łącznie 17,93%) oraz zbyt małe zasoby czasu wolnego (łącznie 13,79%).
4. Odsetek seniorów w województwie warmińsko-mazurskim mieszkających w miastach i uprawiających aktywnie turystykę (74,18%) jest istotnie wyższy w stosunku do osób żyjących na wsi (39,71%).
5. Miejsce zamieszkania jest tym czynnikiem, który w istotny sposób wpływa na uczestnictwo polskich seniorów w turystyce. Taki stan rzeczy może mieć wiele przyczyn. Najczęściej wskazuje się na system pracy na wsi, zazwyczaj powiązany z rolnictwem, co w dużym stopniu może utrudniać regularne uprawianie turystyki.
6. Najliczniejsza grupa badanych seniorów (42,55%) stwierdziła, że uczestniczą w turystyce, ponieważ to lubią, podróżowanie sprawia im przyjemność.
7. Dla 31,91% badanych najważniejszym motywem skłaniającym do podjęcia decyzji o podróży turystycznej jest możliwość poznania nowych miejsc i kultur.
8. Turystykę jako sposób na pozbycie się stresów i odpoczynek traktuje 14,04% badanych, natomiast dla 7,23% najważniejsza jest możliwość spędzenia czasu z przyjaciółmi.
9. Najmniej liczna grupa (4,26%) wśród badanych chce przede wszystkim w czasie wyjazdu poznawać nowych ludzi.
10. Badani seniorzy obecnie podróżują częściej niż w latach aktywności zawodowej (71,91%) i dotyczy to zarówno mieszkańców miast, jak i wsi.
11. Zdecydowana większość respondentów z miast i wsi podróżuje kilka razy w roku (74,47%), a ponad 20% raz w roku.

12. Jeśli chodzi o preferowane formy spędzania czasu wolnego poza miejscem stałego zamieszkania, to na pierwszym miejscu wśród badanych znalazło się zwiedzanie atrakcji turystycznych (43,83%). W dalszej kolejności bierny wypoczynek (25,96%), turystyka sanatoryjna i kwalifikowana (odpowiednio: 15,74% i 14,47%). Ponadto istotnie więcej seniorów na wsi preferuje wypoczynek bierny w stosunku do seniorów z miast.
13. Ponad połowa badanych osób starszych (50,64%) najczęściej korzysta z ofert wyjazdów turystycznych przedstawianych przez stowarzyszenia seniorskie, natomiast 30,21% samodzielnie przygotowuje swoje wyjazdy. Pozostali (19,15%) korzystają z ofert biur podróży. Istotnie więcej osób ze wsi organizuje swoje wyjazdy turystyczne samodzielnie, a istotnie więcej osób z miast - przez stowarzyszenia lub organizacje seniorskie.
14. Najwięcej respondentów (51,06%) nocuje w hotelach, prawie jedna trzecia (31,06%) w domach wycieczkowych i 17,87% u krewnych lub znajomych. Istotnie więcej seniorów z miast podczas wycieczek turystycznych nocuje w hotelach, a istotnie więcej osób starszych ze wsi nocuje u znajomych lub rodziny.

Wyniki badań pokazują, że należy zwrócić większą uwagę na osoby 60+ mieszkające na wsi. Ich potencjał ekonomiczny nie jest niższy niż seniorów miejskich, jednak w ich przypadku zauważalny jest brak nawyków uczestnictwa w turystyce. Rzadziej też korzystają z turystyki zorganizowanej oraz infrastruktury turystycznej. Rynek turystyczny powinien poszukać skutecznych kanałów dotarcia do tej grupy potencjalnych starszych turystów. Dlatego też uwaga działaczy i osób odpowiedzialnych za programy seniorskie powinna w większym stopniu zostać skierowana na wieś, a głównym zadaniem organizacji zajmujących się turystyką osób starszych powinno być rozbudzanie potrzeb turystycznych wśród seniorów wiejskich, uczenie ich, że podróżowanie może być wartością w ich życiu, co osobom 60+ mieszkającym w miastach wydaje się raczej oczywiste.

Ustalenie motywów, którymi kierują się seniorzy podejmujący decyzję o podróży turystycznej, jest bardzo ważne z punktu widzenia organizatorów ruchu turystycznego, ale również osób pracujących z i na rzecz starszych ludzi. Szeroko rozumianą motywację turystyczną identyfikuje się jako spełnienie marzeń i życzeń, realizację potrzeb związanych z zakupami, chęć oderwania od szarej rzeczywistości, odpoczynek i relaks, okazję do zabawy, wzmacnianie więzi rodzinnych, prestiż, interakcje społeczne, oraz możliwość edukacji.

A zatem branża turystyczna w Polsce powinna zacząć się liczyć z konsumentami w trzecim wieku - nie tylko dlatego, że liczba osób starszych stale wzrasta, ale również dlatego, że podróżują one chętnie i relatywnie często.²

Z roku na rok coraz więcej obiektów w województwie warmińsko-mazurskim dostosowywanych jest do potrzeb i oczekiwań osób starszych. Chcąc zachęcić seniorów do aktywności fizycznej opracowywane są również oferty zajęć o charakterze sportowym, rekreacyjnym i turystycznym. Obejmują one takie formy aktywności jak nordic walking (spacer z kijkami), marszobieg, jazdę na rowerze, pływanie, sporty wodne itp.

Podstawową jednostką zajmującą się problematyką sportu i rekreacji w Olsztynie jest Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR). W strukturze OSiRu działają obiekty sportowe pozostające również do dyspozycji seniorów, m.in.:

- Hala Widowiskowo - Sportowa Urania (aktualnie w remoncie),
- Wodne Centrum Rekreacyjno-Sportowe „Aquasfera”,
- Zespół Krytych Obiektów Sportowych I przy ul. Głowackiego 27,

² A. Omelan, R. Podstawski, M. Raczkowski, Aktywność turystyczna starszych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn 2017, s. 132-146.

- Zespół Krytych Obiektów Sportowych II przy ul. ul. Mariańskiej 1,
- Baza Sportów Wodnych „Słoneczna Polana”,
- Centrum Rekreacyjno-Sportowe „Ukiel”,
- Olsztyńskie Centrum Kajakarstwa,
- Lodowiska (w okresie zimowym) przy ul. Piłsudskiego 44 oraz przy ul. Jeziółowicza 4,
- Sezonowe Kąpielisko nad Jeziorem Skanda (czynne w okresie sezonu letniego).

Ponadto istnieje możliwość korzystania z obiektów będących w zarządzaniu innych podmiotów np. z basenów pływackich:

- Basen pływacki przy Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego,
- Pływalnia Uniwersytecka UWM.³

W celu zachęcenia osób starszych do korzystania z dostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz aktywności fizycznej proponuje się atrakcyjne zniżki i promocje. Takie rozwiązania dostępne są m.in. w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego, Centrum Rekreacyjno-Sportowym Ukiel, Zespole Krytych Obiektów Sportowych przy ul. Mariańskiej oraz Wodnym Centrum Rekreacyjno-Sportowym „Aquasfera”.

Tabela 23. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 4.1.

Wskaźnik	2014-2020
Liczba obiektów turystycznych i sportowo-rekreacyjnych przyjaznych osobom starszym	W województwie warmińsko-mazurskim nie prowadzono bazy informacyjnej dot. obiektów turystycznych i sportowo-rekreacyjnych przyjaznych osobom starszym.

Cel szczegółowy 4.2. Zwiększenie całorocznej oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej przyjaznej seniorom

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W latach 2014-2020 nastąpił duży wzrost aktywności gmin, powiatu i Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie zlecenia organizacjom pozarządowym zadań w zakresie turystyki, sportu i rekreacji osób starszych. W 2014 roku zlecono 26 zadań, w których uczestniczyły 3233 osoby, natomiast w 2020 r. było to już 60 zadań, w których uczestniczyło 1175 osób.

Zadaniami zlecanymi przez gminy, powiaty i Samorząd Województwa były m.in. spływy kajakowe, rajdy rowerowe, rajdy piesze, zawody pływackie, jeździeckie, brydżowe, festyny rodzinne itp.

Przykładowe zadania jakie zlecił Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego na przestrzeni okresu raportowego to np.: „Warmińsko-Mazurska Senioriada 2016”, „Warmińsko-Mazurska Senioriada Ełk 2017”, „Warmińsko-Mazurska Senioriada – Ostróda 2018”, „Żeglarskie Mistrzostwa Polski Seniorów 60+” (lata 2017-2018), „Turniej Golfowy Warmia-Mazury Golf Senior’s Open 2016-2018 i Akademia Golfowa dla Seniorów”, „II Jarocki Festiwal Taneczny. Podróż do krainy tańca” i „Mistrzostwa Nestorów Warmii i Mazur w Szachach Szybkich „Niepodległa”.

³ Informator Olsztyńskiego Seniora opracowany przez Radę Olsztyńskich Seniorów pod redakcją Lucjana Jędrychowskiego i Jerzego K. Kowalewicza, Olsztyn 2018.

Ponadto, z inicjatywy Departamentu Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego we wrześniu 2017 roku odbyła się wizyta studyjna dla przedstawicieli uniwersytetów trzeciego wieku z Warmii i Mazur, w której uczestniczyło 40 seniorów. Celem wizyty była prezentacja potencjału turystycznego w środowisku wiejskim. Uczestnicy zwiedzili zagrody edukacyjne i gospodarstwa agroturystyczne w Warchołach, Rozogach, Młynarach, a także gospodarstwo agroturystyczne i ekofarmę w Zastawie. Wyżej wspomniany Departament Turystyki prowadzi także portal turystyczny mazury.travel, na którym funkcjonuje zakładka skierowana do seniorów pn. *Instytucje wspierające seniorów* oraz wyszukiwarka ofert dla seniorów.

Oprócz wyżej wymienionych jednostek samorządu terytorialnego również seniorskie organizacje pozarządowe podejmowały działania z zakresu turystyki, sportu i rekreacji osób starszych.

Tabela 24. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 4.2.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zadań z zakresu turystyki, sportu i rekreacji osób starszych, zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym (w tym liczba uczestników).	Liczba zleconych zadań – 26 Liczba uczestników w – 3233	Liczba zleconych zadań - 8 Liczba uczestników w – 420	Liczba zleconych zadań - 8 Liczba uczestników – 675	Liczba zleconych zadań – 44 Liczba uczestników w 2456	Liczba zleconych zadań – 44 Liczba uczestników 2801	Liczba zleconych zadań – 67 Liczba uczestników 3249	Liczba zleconych zadań – 60 Liczba uczestników 1175
Liczba projektów/programów z zakresu turystyki, sportu i rekreacji osób starszych (w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, m.in. europejskich) oraz liczba osób w nich uczestniczących	0	Liczba projektów/programów - 14 Liczba uczestników w –457	Liczba projektów/programów – 20 Liczba uczestników –612	Liczba projektów/programów –24 Liczba uczestników w – 1447	Liczba projektów/programów – 22 Liczba uczestników - 1513	Liczba projektów/programów – 6 Liczba uczestników –226	Liczba projektów/programów – 4 Liczba uczestników –72

Cel szczegółowy 4.3. Zwiększenie aktywności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej seniorów

Działania podejmowane w ramach ww. celu szczegółowego w latach 2014-2020

W ostatnich latach obserwujemy znaczny wzrost zainteresowania osób starszych aktywnością turystyczną i sportowo-rekreacyjną. Coraz więcej seniorów wyjeżdża na różnego rodzaju wycieczki zarówno krajowe, jak i zagraniczne oraz korzysta z coraz bogatszej oferty sportowo-rekreacyjnej.

Szczególną aktywnością w organizowaniu wycieczek dla seniorów wykazują się uniwersytety i akademie trzeciego wieku oraz inne organizacje pozarządowe działające na

rzecz osób starszych. W strukturach UTW i ATW funkcjonują sekcje turystyczne oraz sportowo-rekreacyjne. Podobne sekcje funkcjonują również w domach pomocy społecznej oraz dziennych domach pomocy społecznej. Powyższe formy działania są bardzo lokalne i swoim zasięgiem obejmują z reguły kilkunastoosobowe grupy.

W 2014 r. największym wydarzeniem sportowym adresowanym do seniorów, mającym charakter międzynarodowy, był projekt Warmia Mazury Senior Games 2014 r. Organizatorem ww. przedsięwzięcia był Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego we współpracy z miastami: Olsztyn, Orneta, Ostróda, Lidzbark Warmiński, Iława, Pasłęk, Nidzica oraz Organizacją Środowiskową AZS Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Warmia Mazury Senior Games 2014 to druga edycja Projektu, którego realizacja była odpowiedzią na inicjatywę Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej o ustanowieniu w 2012 roku Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej.

Projekt składał się z następujących elementów: międzynarodowych zawodów sportowych dla osób powyżej 45 roku życia w 14 dyscyplinach sportowych, wydarzeń towarzyszących o charakterze sportowo-rekreacyjnym, w tym „Warmińsko-Mazurska Senioriada 2014” (dwudniowa wojewódzka impreza sportowo-rekreacyjna dla seniorów), działań edukacyjnych na temat znaczenia i roli aktywności sportowej wśród osób powyżej 45 roku życia (Konferencja naukowo-edukacyjna Warmia Mazury Senior Games 2014) oraz innych wydarzeń towarzyszących, integrujących środowisko osób powyżej 45 roku życia. Łącznie w Projekcie wzięło udział 1 589 uczestników, z czego 1 254 w międzynarodowych zawodach sportowych, 151 w konferencji edukacyjnej oraz 184 w Senioriadzie. Projekt Warmia Mazury Senior Games 2014 r. nie był kontynuowany w latach późniejszych.

Zagadnienie korzyści i efektów płynących z aktywności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej osób starszych pojawiało się m.in. w mediach lokalnych, np. Polskie Radio Olsztyn emitowało audycje pn. „*Nurkowanie osób starszych*” (Świat bez granic), „*Aktywność fizyczna seniorów*” (Bliższe Spotkania), „*Jak żyć 100 lat?*” (Najlepsza Pora Dnia), „*Tańcem i ruchem cieszą się nie tylko młodzi, ale i starsi*” (Koktajl kulturalny).

Słuchacze uniwersytetów trzeciego wieku uczestniczyli również w wydarzeniach sportowych o charakterze ogólnopolskim np. senioriada, ogólnopolskich marszach nordic-walking, turniejach brydża sportowego itp.

Do zwiększenia aktywności turystycznej seniorów w sposób szczególny i na skalę międzynarodową przyczyniła się Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko – Mazurskiego FOSA, która od 2015 r. realizowała projekt pn. „*Silver Sharing*”. Inicjatywa Silver Sharing to międzynarodowa, nowatorska metoda pracy z osobami starszymi. Stanowiła ona pomysł na całościowe podejście, w oparciu głównie o aktywność turystyczną i ruchową osób starszych. Podstawę stanowiła współpraca dwóch (lub więcej) organizacji seniorskich z różnych regionów/krajów. Każda z organizacji delegowała określoną grupę osób, które wizytowały i rewizytowały region w kraju organizacji partnerskiej (uczestnicy korzystali z gościnności członków tej organizacji, mieszkając w ich domach bądź hotelach, wspólnie zwiedzając okolice, uczestnicząc w zaproponowanym programie kulturalnym). Metoda ta stale się rozwija i ewoluuje. Opiera się na trzech filarach: kapitale społecznym, edukacji i aktywności turystycznej, prozdrowotnej.

W zakresie aktywności sportowej dużym wydarzeniem, które na stałe wpisało się w kalendarz wydarzeń seniorskich są wojewódzkie senioriady, organizowane corocznie przez inny uniwersytet trzeciego wieku z regionu, przy wsparciu finansowym Samorządu Województwa. Senioriady to odpowiedniki studenckich juwenaliów. Seniorzy bawią się, biorą udział w konkurencjach sportowych, integrują się. Głównym założeniem wydarzenia

jest popularyzacja aktywnego wypoczynku osób starszych, zachęcenie do aktywnego spędzania wolnego czasu poprzez sport i rekreację.

Elementem pobudzającym aktywność turystyczną i sportowo-rekreacyjną seniorów było niewątpliwie wprowadzenie nowej kategorii na portalu turystycznym www.mazury.travel, tj. oferty turystycznej dla seniorów. W 2015 r. oraz 2016 r. działania na powyższym portalu to:

- Utworzenie zakładki dotyczącej instytucji wspierających seniorów, a także wprowadzenie danych adresowych dotyczących Uniwersytetów III Wieku. Baza danych na koniec 2016 roku obejmuje 32 podmioty – Uniwersytety III Wieku oraz inne organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych.
- Zebranie informacji na temat udogodnień dla seniorów oraz dedykowanych im ofert w skategoryzowanych obiektach hotelowych w regionie celem umieszczenia ich w opisie obiektu oraz w wydzielonej zakładce „Skorzystaj z oferty dla seniorów”. Informacja została rozesłana do 109 obiektów hotelowych z czego 49 obiektów zadeklarowało, że dysponuje udogodnieniami lub ma oferty dla seniorów.

W 2016 roku Departament Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął współpracę z Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie organizacji wykładów o tematyce związanej z aktywnością turystyczną w ramach Akademii III Wieku (w 2016 r. w wykładach udział wzięło łącznie 307 osób). W magazynie środowisk osób starszych Generacja publikowano także artykuły dotyczące atrakcji turystycznych Warmii i Mazur.

Na co dzień osoby starsze, chcące prowadzić aktywny tryb życia mogą korzystać z tzw. małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przyjaznej seniorom, tj. siłowni zewnętrznych, ścieżek zdrowia itp.

Tabela 25. Wartości wskaźników przyjętych dla celu szczegółowego 4.3.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba kampanii społecznych, kampanii informacyjno-edukacyjnych oraz regionalnych programów telewizyjnych na temat korzyści i efektów płynących z aktywności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej.	1	0	0	4*	2*	0	0
Liczba seniorskich sekcji, grup, klubów turystycznych, sportowych i rekreacyjnych.	26	19	19	14	14	10	10
Liczba uczestników Warmia-Mazury Senior Games.	1589	Projekt nie był realizowany					
Liczba rozgrywek sportowo-rekreacyjnych aktywizujących	Liczba rozgrywek	Liczba rozgrywek - 76	Liczba rozgrywek - 86	Liczba rozgrywek -233	Liczba rozgrywek - 245	Liczba rozgrywek - 67	Liczba rozgrywek - 30**
	rozgrywek	Liczba	Liczba	Liczba	Liczba	Liczba	Liczba

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2014-2020 programu Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020

osoby starsze oraz liczba osób w nich uczestniczących	- 47 Liczba uczestników w - 1166	uczestników w -1150	uczestników w -1334	uczestników w - 8239	uczestników w - 8601	uczestników w - 3106	uczestników w - 838
---	--	------------------------	------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	------------------------

* Audycje Radia Olsztyn.

** W związku z panującą na terenie całego kraju sytuacją pandemii, spowodowaną wirusem SARS-CoV-2 w roku 2020 rozgrywki sportowo-rekreacyjne aktywizujące osoby starsze odbywały się w bardzo ograniczonym zakresie.

Wnioski i rekomendacje

Lp.	Rekomendacja	Adresat
Obszar I: Zdrowie (profilaktyka, rehabilitacja), infrastruktura i usługi socjalne		
1.	Należy podejmować działania zachęcające lekarzy do zdobywania specjalizacji w zakresie geriatry oraz organizować szkolenia dla lekarzy innych specjalności i pielęgniarek z zakresu geriatry.	Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, Warmińsko-Mazurska Izba Lekarska w Olsztynie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie –Wydział Lekarski, Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur z siedzibą w Olsztynie, Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Elblągu, Wydział Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, samorząd województwa, samorządy powiatowe.
2.	Zaleca się podejmować działania zmierzające do zapewnienia opieki zdrowotnej osobom starszym, tj.: dalsze uruchamianie poradni i oddziałów geriatrycznych w szpitalach na obszarze województwa.	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, samorządy powiatowe, Urzędy Miast w Olsztynie, Elblągu i Ełku.
3.	Zasadne jest podejmowanie działań zmierzających do wzrostu zainteresowania ze strony studentów kierunków lekarskich, rezydentów i/lub lekarzy wybieraniem specjalizacji z geriatry jako dalszej ścieżki zawodowej, np. udzielanie stypendiów.	Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, Warmińsko-Mazurska Izba Lekarska w Olsztynie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie –Wydział Lekarski, lekarze rodzinni, Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur, Wydział Zdrowia Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, samorządy gminne, powiatowe, wojewódzki, senioralne organizacje pozarządowe i in.
4.	Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do wzrostu zainteresowania ze strony absolwentów szkół licealnych, osób zamierzających zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe itp. wybieraniem kierunków kształcących w zawodach: pielęgniarek, opiekunów medycznych, fizjoterapeutów, rehabilitantów i innych specjalistów zajmujących się długoterminową opieką pielęgnacyjno-opiekuńczą i rehabilitacyjną.	Szkoly licealne, policealne, technika, uczelnie wyższe, Kuratorium Oświaty w Olsztynie, Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych Regionu Warmii i Mazur, samorządy gminne, powiatowe, wojewódzki, instytucje rynku pracy, senioralne organizacje pozarządowe i in.
5.	Należy podejmować działania mające na celu wsparcie osób niesamodzielnych/zależnych, w szczególności samotnych oraz rodzin opiekujących się osobami niesamodzielnymi/zależnymi, w tym m.in.: a) stworzenie skoordynowanego systemu informacji i usług dla osób opuszczających szpitale, w szczególności samotnych oraz rodzin sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi/zależnymi służących wsparciu w procesie rekonwalescencji, np. poprzez tworzenie dziennych domów opieki medycznej, b) zapewnienie opieki wytchnieniowej, c) organizowanie szkoleń z zakresu opieki pielęgnacyjno-opiekuńczej i rehabilitacyjnej dla osób niesamodzielnych/ zależnych, w szczególności samotnych oraz dla rodzin i opiekunów osób	Ministerstwo Zdrowia, Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, szpitale, zakłady podstawowej opieki zdrowotnej, lekarze rodzinni, pielęgniarki, samorządy gminne, powiatowe, wojewódzki, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe.

	niesamodzielnym/ zależnym.	
	<p>Powinno się:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rozwijać usług teleopiekuńcze, telemedyczne i inne środowiskowe formy wsparcia w miejscu zamieszkania, b) angażować pomoc sąsiedzką oraz aktywizować środowisko lokalne, c) planować w budżetach gmin większych środków na świadczenie usług opiekuńczych oraz rozbudowę systemu świadczeń opiekuńczych udzielanych w miejscu zamieszkania, np. w formie teleopieki. 	Samorządy gminne, powiatowe, wojewódzki, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe.
6.	Niezbędne jest wzmocnienie współpracy między dwoma resortami tj. resortem zdrowia oraz resortem rodziny i polityki społecznej, między podmiotami wykonującymi działalność leczniczą a ośrodkami pomocy społecznej oraz między pielęgniarkami środowiskowymi a pracownikami socjalnymi.	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, podmioty wykonujące działalność leczniczą, ośrodki pomocy społecznej.
7.	Zasadne jest podejmowanie działań mających na celu stworzenie sektora usług zdrowotnych i społecznych skierowanych do osób powyżej 80 r.ż.	Szpitala, zakłady podstawowej opieki zdrowotnej, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe.
8.	<p>Należy podejmować działania mające na celu aktywizację seniorów na obszarach wiejskich np. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) dalszą rozbudowę infrastruktury placówek w środowiskach lokalnych, oferujących seniorom codzienne wsparcie, w szczególności domów pomocy, utw, klubów seniora (np. w ramach programu <i>Senior +</i>), b) zwiększenie wysokości środków finansowych w gminnych budżetach na powstawanie domów pomocy, klubów seniora itp., c) ubieganie się przez samorządy o dotacje w ramach Programu Rządowego „Senior+”, d) podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia wykwalifikowanej kadry celem zapewnienia usług na wysokim poziomie. 	Samorządy gminne, powiatowe jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, uniwersytety i akademie trzeciego wieku.
9.	Zaleca się uruchamianie mieszkań chronionych w województwie dla różnych grup odbiorców, w tym osób starszych oraz zabezpieczanie środków finansowych na rozwój tego rodzaju infrastruktury w gminach.	Samorządy gminne, powiatowe.
10.	Konieczne jest zaplanowanie większych środków w budżetach samorządów celem zwiększenia liczby zadań publicznych na rzecz osób starszych, zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym.	Samorządy gminne, powiatowe, samorząd województwa.

lp.	Rekomendacja	Adresat
<i>Obszar II: Aktywność społeczna, kulturalna i edukacyjna</i>		
1.	Konieczne jest podjęcie działań edukacyjnych oraz informacyjno-promocyjnych dotyczących wolontariatu, skierowanych zarówno do potencjalnych wolontariuszy 50+, jak i do podmiotów zajmujących się wsparciem i aktywizacją osób starszych. Rekomenduje się, aby zakłady pracy informowały osoby przechodzące na emeryturę	Organizacje pozarządowe, UTW i ATW, samorządy gminne, powiatowe i samorząd województwa, zakłady pracy.

	o różnych formach aktywności seniorów (informacje o funkcjonujących UTW/ATW, klubach seniora, gminnych radach seniora np. w formie ulotek).	
2.	Zaleca się promowanie zadań wspierających rozwój wolontariatu osób starszych i na rzecz osób starszych oraz ich aktywność kulturalną i edukacyjną, a także planowanie większych środków w budżetach samorządów celem zwiększenia liczby zadań publicznych, zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym w ww. zakresie.	Samorządy gminne, powiatowe, samorząd województwa.
3.	Należy promować oraz poszerzać działania służące aktywizacji społecznej, zdrowotnej, kulturalnej i edukacyjnej osób starszych np. poprzez wprowadzanie kart seniora uprawniających seniorów do określonych zniżek.	Samorządy gminne, powiatowe, samorząd województwa i ich jednostki organizacyjne, lokalne firmy usługowe i przedsiębiorcy.
4.	Konieczne jest podejmowanie stałych, systemowych działań zmierzających do zwiększenia bezpieczeństwa seniorów oraz promowanie dobrych praktyk w powyższym zakresie.	Samorządy gminne, powiatowe, samorząd województwa, policja, organizacje pozarządowe.
5.	Proponuje się nasilenie działań lobbystyczno-promocyjnych i informacyjnych na rzecz rozwoju rzecznictwa interesów osób starszych w społecznościach lokalnych, w tym m.in. poprzez powoływanie gminnych rad seniorów oraz gminnych/powiatowych rzeczników praw osób starszych.	Samorządy gminne, powiatowe i samorząd województwa, organizacje pozarządowe
6.	Zasadne jest promowanie oraz tworzenie programów na rzecz osób starszych, służących utrzymaniu ich samodzielności i aktywności, a także wykorzystaniu ich potencjału życiowego.	Samorządy gminne, powiatowe, organizacje pozarządowe.
7.	W dalszym ciągu należy popularyzować i rozwijać działalność UTW i ATW oraz klubów seniora jako podmiotów kreujących różnorodną aktywność seniorów. Ponadto, należy popularyzować i rozwijać inne inicjatywy podejmowane przez i na rzecz środowiska seniorów.	Organizacje pozarządowe, media, samorządy gminne, powiatowe i samorząd województwa.

Obszar III: Aktywność zawodowa

1.	Zaleca się kontynuowanie organizacji szkoleń i kursów dostosowanych do szczególnych potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, powiatowe urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego.
2.	Należy podejmować wysokiej jakości działania mające na celu umożliwianie aktywizacji zawodowej osobom 50+ m.in. poprzez podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych 50+ oraz aktywnych zawodowo pracowników 50+, profilaktykę zdrowotną, umożliwienie dojazdu z małych miejscowości do miejsc potencjalnego zatrudnienia. Pozostawanie na rynku pracy to czynnik istotnie wpływający na jakość życia, zarówno w kontekście ekonomicznym, zdrowotnym oraz społecznym. W związku z powyższym rekomenduje się również wypracowanie modelu aktywizacji społeczno-zawodowej mającej na celu powrót na rynek pracy osób powyżej 50 r.ż.	Samorządy gminne, powiatowe i samorząd województwa, powiatowe urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego, organizacje pozarządowe i in.
3.	Koniecznym jest: a) wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, b) podejmowanie działań promocyjnych związanych z rozwojem podmiotów ekonomii społecznej (m.in. spółdzielni socjalnych).	Samorządy gminne, powiatowe i samorząd województwa, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej.

4.	Zasadne jest dalsze realizowanie szkoleń w zakresie wykorzystywania środków finansowych na realizację projektów aktywizujących zawodowo osoby 50+ jako czynnika przyczyniającego się do aktywizacji zawodowej osób powyżej 50 r.ż.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, powiatowe urzędy pracy, samorządy gminne, powiatowe, samorząd województwa, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej.
5.	Ważne jest podejmowanie tematyki równego dostępu osób 50+ do rynku pracy oraz inwestowanie w szkolenia starszych pracowników.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, powiatowe urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego, media.
6.	Należy stale popularyzować konieczności prowadzenia polityki zarządzania wiekiem wśród lokalnych i regionalnych pracodawców.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, powiatowe urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego, media, lokalne i regionalne firmy doradczo-szkoleniowe, lokalni i regionalni pracodawcy.

Obszar IV: Turystyka, sport i rekreacja

1.	Należy promować dostosowywania bazy turystycznej i sportowo-rekreacyjnej oraz ich oferty do potrzeb i zainteresowań seniorów.	Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Lokalne Organizacje Turystyczne, samorząd województwa, jednostki samorządu terytorialnego, kluby i związki sportowe, organizacje pozarządowe i in.
2.	Pomocne będzie dalsze zwiększanie środków w budżetach samorządów celem zwiększenia liczby zadań publicznych zleczanych organizacjom pozarządowym, wspierających aktywność turystyczną i sportowo-rekreacyjną seniorów.	Samorządy gminne, powiatowe, samorząd województwa.
3.	Warto nadal propagować i aktywizować środowiska osób starszych w obszarze turystyki i sportu, m.in. poprzez realizowanie projektów/programów z zakresu turystyki, sportu i rekreacji osób starszych.	Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Lokalne Organizacje Turystyczne, jednostki samorządu terytorialnego, organizatorzy turystyki, kluby i związki sportowe, organizacje pozarządowe i in.
4.	Wskazane jest uruchamianie kampanii informacyjno-edukacyjnych na temat korzyści i efektów płynących z aktywności turystycznej i sportowo-rekreacyjnej seniorów.	Jednostki samorządu terytorialnego, Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Lokalne Organizacje Turystyczne, media, organizacje pozarządowe, UTW, ATW, koła i kluby seniorów i in.
5.	Należy nadal aktywizować seniorów poprzez organizowanie rozgrywek sportowo-rekreacyjnych.	Jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, UTW, ATW, koła i kluby seniorów, kluby i organizacje sportowe i in.
6.	Warto rozwijać usługi turystyczne dla seniorów m.in. poprzez pozyskiwanie nowych podmiotów i rozszerzenie oferty na portalach turystycznych skierowanych m.in. do seniorów.	Jednostki samorządu terytorialnego, Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna, Lokalne Organizacje Turystyczne, firmy/operatorzy turystyczni i in.

Załącznik Nr 1. Programy i projekty aktywizujące zawodowo osoby pow. 50 r.ż. realizowane przez publiczne służby zatrudnienia województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2019-2020.

Informacje o programach i projektach aktywizujących zawodowo osoby pow. 50 r.ż. realizowane przez publiczne służby zatrudnienia województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2014-2018 dostępne są w poprzednich raportach na stronie www.warmia.mazury.pl (w zakładce: polityka społeczna/polityka senioralna/Program „Polityka senioralna województwa 2014-2020”).

L.p.	Podmiot realizujący	Program/projekt
1.	Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach	<p>W 2019 roku Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach rozpoczął realizację 2-letniego projektu pozakonkursowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 pn.: „Aktywizacja w powiecie bartoszyckim osób bezrobotnych od 30 roku życia V”. Głównym celem projektu było zwiększenie zatrudnienia osób bezrobotnych (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, osób w wieku 50 lat i więcej, osób o niskich kwalifikacjach i kobiet). Łączna wysokość wydatków w projekcie 2 851 089,43 zł. Środki te przeznaczone zostały na realizację takich form wsparcia jak staże, szkolenia, dotacje dla bezrobotnych, doposażenie stanowiska pracy, prace interwencyjne. W projekcie realizowano też pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe. W ramach projektu wsparciem planowano objąć 199 osób bezrobotnych, ostatecznie do projektu zakwalifikowano 226 uczestników. W grupie tej 56 uczestników to osoby powyżej 50 roku życia.</p> <p>W 2020 r. urząd rozpoczął realizację projektu pozakonkursowego również w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 pn.: „Aktywizacja w powiecie bartoszyckim osób bezrobotnych od 30 roku życia VI”. Celem projektu było zwiększenie zatrudnienia głównie wśród osób bezrobotnych oraz osób pracujących (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, osób w wieku 50 lat i więcej, osób o niskich kwalifikacjach i kobiet). W ramach projektu realizowane były takie zadania jak: staże, szkolenia, dotacje dla bezrobotnych, doposażenie stanowiska pracy, prace interwencyjne oraz instrumenty dofinansowania. Łączna kwota wydatków wyniosła 4 916 539,78 zł. W ramach tej kwoty zaplanowano zaktywizować 536 osób. Ostatecznie do udziału w projekcie zrekrutowano 258 bezrobotnych, w tym 50 osób powyżej 50 roku życia i 257 osób pracujących w ramach realizacji zadań z tarczy antykryzysowej.</p>
2.	Powiatowy Urząd Pracy w Braniewie	<p>Rok 2019: Projekt „Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie braniewskim (V)” ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zrealizowane działania: staże, prace interwencyjne, doposażenie lub wyposażenia stanowiska pracy, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej; – liczba beneficjentów – 275 uczestników, w tym 76 os. po 50 r.ż. – realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata

		<p>2014-2020</p> <p>— kwota otrzymanego dofinansowania – 1 174 077,28 zł</p> <p>Rok 2020: Projekt „Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie braniewskim (VI)”;</p> <p>— zrealizowane działania: staże, prace interwencyjne, doposażenie lub wyposażenia stanowiska pracy, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej;</p> <p>— liczba beneficjentów - 218 uczestników, w tym 50 os. po 50 r.ż.</p> <p>— realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020</p> <p>— kwota otrzymanego dofinansowania – 1 202 643,76 zł</p>
3.	Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie	<p>W 2019 roku w ramach projektu „Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia w powiecie działdowskim (II)” były realizowane następujące działania: staże, dotacje na podjęcie własnej działalności gospodarczej, doposażenia miejsca pracy. Dofinansowanie środków z EFS w kwocie – 2 980 409,42 zł. W ramach realizowanego projektu w 2019 roku uczestniczyło ogółem 78 osób powyżej 50 r.ż. tj.</p> <p>- 9 osób otrzymało dotację na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej,</p> <p>- 55 osób zostało skierowanych na staż,</p> <p>- 7 osób podjęło pracę w ramach doposażenia stanowiska pracy.</p> <p>W 2020 roku w ramach projektu „Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia w powiecie działdowskim (III)” były realizowane następujące działania: staże, dotacje na podjęcie własnej działalności gospodarczej, doposażenia miejsca pracy, prace interwencyjne. Dofinansowanie środków z EFS w kwocie – 4 673 373,25 zł. W ramach realizowanego projektu w 2020 roku uczestniczyło ogółem 38 osób powyżej 50 r.ż. tj.</p> <p>- 3 osoby otrzymały dotację na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej,</p> <p>- 25 osób zostało skierowanych na staż,</p> <p>- 3 osoby podjęły pracę w ramach doposażenia stanowiska pracy,</p> <p>- 7 osób zostało zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych.</p>
4.	Powiatowy Urząd Pracy w Elblągu	<p>Rok 2019: Projekt: „Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej w mieście Elblągu i powiecie elbląskim-2019” w ramach Regionalnego programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.</p> <p>Kwota dofinansowania: 5 496 678,76 zł. Celem projektu było zwiększenie zatrudnienia 550 osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia w mieście Elblągu i powiecie elbląskim.</p> <p>Uczestnicy projektu:</p> <p>1. osoby bezrobotne w wieku 30 lat i więcej, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby starsze w wieku 50 lat i więcej,

		<ul style="list-style-type: none"> • kobiety, • osoby z niepełnosprawnościami, • osoby długotrwale bezrobotne, • osoby o niskich kwalifikacjach. <p>2. Bezrobotni mężczyźni w wieku 30-49 lat, którzy nie należeli do kategorii osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.</p> <p>Zaktywizowano 549 osób ogółem, w tym 119 osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie.</p> <p>Osoby w wieku 50 lat i więcej skorzystały z następujących form wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • staże – 53 osoby, • szkolenia – 12 osób, • dotacje – 6 osób, • refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy – 32 osoby, • prace interwencyjne – 16 osób. <p>Rok 2020: Projekt: „Aktywizacja osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej w mieście Elblągu i powiecie elbląskim-2020” w ramach Regionalnego programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.</p> <p>Kwota dofinansowania: 11 879 658,96 zł. Celem projektu było zwiększenie zatrudnienia 379 osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia w mieście Elblągu i powiecie elbląskim.</p> <p>Uczestnicy projektu:</p> <p>1. osoby bezrobotne w wieku 30 lat i więcej, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osoby starsze w wieku 50 lat i więcej, • kobiety, • osoby z niepełnosprawnościami, • osoby długotrwale bezrobotne, • osoby o niskich kwalifikacjach. <p>2. Bezrobotni mężczyźni w wieku 30-49 lat, którzy nie należeli do kategorii osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.</p> <p>Zaktywizowano 379 osób ogółem, w tym 68 osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie.</p> <p>Osoby w wieku 50 lat i więcej skorzystały z następujących form wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • staże – 33 osoby, • szkolenia – 6 osób, • dotacje – 6 osób,
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy – 17 osób, • prace interwencyjne – 6 osób. <p>W 2020 r. uczestnikami projektu były też osoby pracujące (pracownicy podmiotów, na których wynagrodzenia przekazane zostały dofinansowania) oraz osoby fizyczne, które otrzymały dofinansowanie do prowadzenia działalności gospodarczej w ramach COVID-19. W projekcie 3 161 osób skorzystało z dofinansowania do wynagrodzeń lub kosztów prowadzenia działalności gospodarczej w ramach COVID-19.</p>
5.	Powiatowy Urząd Pracy w Elku	<p>Rok 2019 – RPO V – „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie elckim”. W ramach projektu zrealizowano następujące działania: staże, prace interwencyjne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacje kosztów wyposażenia stanowiska pracy, szkolenia. Liczba beneficjentów 370, w tym osoby powyżej 50 r.ż. – 88. Kwota dofinansowania: 3 647 525,82 zł współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego.</p> <p>Rok 2020 – RPO VI – „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie elckim”. W ramach projektu zrealizowano następujące działania: staże, prace interwencyjne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacje kosztów wyposażenia stanowiska pracy, szkolenia. Liczba beneficjentów 189, w tym osoby powyżej 50 r.ż. – 51. Kwota dofinansowania: 6 275 377,90 zł współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego.</p> <p>Liczba osób objętych wsparciem w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania skutkom pandemii - ogółem 1 135, w tym osoby powyżej 50 r.ż. – 346.</p>
6.	Powiatowy Urząd Pracy w Giżycku	<p>2019 rok: Projekt pn. „Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie giżyckim (V)”. Projekt pozakonkursowy współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020. Budżet projektu 1 588 126,23 zł. Liczba beneficjentów ogółem 161 osób, w tym 27 osób powyżej 50 roku życia. Zrealizowane działania wobec osób powyżej 50 r. ż.: staże – 2 osoby, prace interwencyjne – 14 osób, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej – 2 osoby, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 9 osób.</p> <p>2020 rok: Projekt pn. „Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie giżyckim (VI). Projekt pozakonkursowy współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014 – 2020 realizowany w okresie od 01.01.2020 do 31.12.2020 roku. Budżet projektu 3 453 472,56 zł. Liczba bezrobotnych objętych wsparciem ogółem 74 osoby, w tym 11 osób powyżej 50 roku życia. Zrealizowane działania wobec osób powyżej 50 r.ż.: staże – 2 osoby, prace interwencyjne – 5 osób, dotacje na podjęcie działalności gospodarczej – 1 osoba, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 3 osoby.</p>

7.	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Gołdapi</p>	<p>Rok 2019 : „Aktywizacja po 30 (2019)” – projekt realizowany w ramach RPO WiM 2014-2020, którego celem było zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej w powiecie gołdapskim. Projekt był skierowany do 89 osób zarejestrowanych w PUP w Gołdapi jako bezrobotne, a jednocześnie należących do co najmniej jednej z następujących grup: osób powyżej 50. r.ż., długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób o niskich kwalifikacjach.</p> <p>W ramach projektu zrealizowano zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ poradnictwo zawodowe – 93 osoby, ✓ pośrednictwo pracy – 83 osoby, ✓ staż – 48 osób, ✓ jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej – 10 osób, ✓ refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy – 11 osób, ✓ prace interwencyjne – 24 osoby. <p>Budżet projektu wynosił 982 793,14 zł, w tym ze środków EFS pochodziła kwota 835 374,17 zł. Głównym rezultatem jest podjęcie zatrudnienia przez 90,4% uczestników, którzy zakończyli udział w projekcie. Rezultatem jest także podjęcie pracy lub działalności na własny rachunek przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 77 osób bezrobotnych, ✓ 30 osób długotrwale bezrobotnych, ✓ 9 osób z niepełnosprawnościami, ✓ 23 osoby w wieku 50 lat i więcej, ✓ 65 osób o niskich kwalifikacjach. <p>W ramach środków z EFS, które przeznaczono na podjęcie działalności gospodarczej, utworzonych zostało 10 miejsc pracy. Wydatki projektu wyniosły 961 534,54 zł.</p> <p>2019 rok <i>„Aktywizacja zawodowa bezrobotnych zamieszkujących na wsi”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – realizowany w okresie 03.06.2019 r. – 31.08.2020 r., – adresowany do 26 osób bezrobotnych (w tym 8 bezrobotnych powyżej 50 roku życia) zamieszkujących powiat gołdapski. Z uwagi, że gmina Gołdap jest gminą miejsko-wiejską program kierowany był również do bezrobotnych z miasta Gołdap. W ramach programu zorganizowane zostały roboty publiczne dla 12 bezrobotnych (5 bezrobotnych pow. 50 roku życia), prace interwencyjne dla 11 bezrobotnych (3 bezrobotnych pow. 50 roku życia), a 3 bezrobotnych skorzystało z dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, – budżet projektu wyniósł 229 080,24 zł, w tym ze środków rezerwy FP 200 000,00 zł.
----	---	---

	<p>Rok 2020: Projekt „Aktywizacja po 30 (2020)”, realizowany w ramach RPO WiM 2014-2020, którego celem jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej w powiecie gołdapskim. Pierwotnie projekt skierowany był do 100 osób zarejestrowanych w PUP w Gołdapi jako bezrobotne, należących jednocześnie co najmniej do jednej z następujących grup: osób powyżej 50. roku życia, długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, niepełnosprawnych. W związku z ogłoszeniem pandemii wywołanej wirusem SARS-CoC-2 do projektu wprowadzono instrumenty dofinansowania, mające na celu wsparcie przedsiębiorców i ochronę pracowników przed utratą zatrudnienia. W ramach projektu przewidziane były następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy – 113 osób,✓ staż – 46 osób,✓ jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej – 10 osób,✓ refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy – 13 osób,✓ prace interwencyjne – 39 osób,✓ szkolenia indywidualne – 5 osób,✓ dofinansowanie do wynagrodzeń lub kosztów prowadzenia działalności gospodarczej – 249 osób. <p>Realizacja projektu została wydłużona i trwała od 1 stycznia 2020 r. do 31 maja 2021 r. Budżet wyniósł 2 034 055,28 zł, przy czym na 2020 r. – 1 820 167,81 zł, natomiast na 2021 r. – 213 887,47 zł, ze środków EFS pochodzi kwota 1 728 946,99 zł.</p> <p>W ramach środków z EFS, które przeznaczono na podjęcie działalności gospodarczej, utworzono 5 miejsc pracy. Do końca 2020 r. do projektu przystąpiło 357 osób: 108 objęto poradnictwem zawodowym, 103 skorzystały z usługi pośrednictwa pracy, 41 rozpoczęło zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych, 46 rozpoczęło staż, 5 otrzymało środki na podjęcie działalności gospodarczej, 13 rozpoczęło pracę w ramach wyposażenia stanowiska, natomiast 249 zostało objętych instrumentami związanymi z przeciwdziałaniem skutkom COVID-19, a więc dofinansowaniem części kosztów wynagrodzeń pracowników lub prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Wydatki projektu wyniosły 1 527 887,15 zł w 2020 r. i 179 599,28 zł w 2021 r.</p>
--	---

		<p>1) „Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi”</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizowany w okresie 20.07.2020 r. – 31.12.2021 r., – adresowany do 27 osób bezrobotnych (w tym 12 bezrobotnych powyżej 50 roku życia) zamieszkujących powiat gołdapski. Z uwagi, że gmina Gołdap jest gminą miejsko-wiejską program kierowany jest również do bezrobotnych z miasta Gołdap. W ramach programu zorganizowane zostały roboty publiczne dla 15 bezrobotnych (11 bezrobotnych pow. 50 roku życia), prace interwencyjne dla 6 bezrobotnych (1 bezrobotny pow. 50 roku życia) szkolenia indywidualne dla 3 bezrobotnych, 2 bezrobotni skorzystali z dotacji na podjęcie działalności gospodarczej i 1 z bonu na zasiedlenie, – budżet projektu wyniósł 276 198,25 zł, w tym ze środków rezerwy FP 244 400,00 zł. <p>2) „Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia”</p> <ul style="list-style-type: none"> – realizowany w okresie 20.07.2020 r. – 31.12.2021 r., – adresowany do 23 osób bezrobotnych (w tym 6 bezrobotnych powyżej 50 roku życia), w jego ramach uczestnicy objęci zostali robotami publicznymi 11 bezrobotnych (6 bezrobotnych pow. 50 roku życia), pracami interwencyjnymi 9 bezrobotnych, 1 bezrobotny skorzystał ze szkolenia indywidualnego oraz 1 z bonu na zasiedlenie i 1 z dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, – budżet projektu wyniósł 217 553,32 zł, w tym ze środków rezerwy FP 180 000,00 zł.
8.	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Iławie</p>	<p>2019 rok: Aktywizacja osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie iławskim w roku 2019 – źródło finansowana EFS.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: Poradnictwo zawodowe/pośrednictwo pracy, szkolenia, prace interwencyjne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, dotacje na wyposażenie/wyposażenie stanowiska pracy. – Liczba uczestników: 169 osób, w tym 29 osób pow. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania - 1 265 093,13 zł. <p>Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych powracających z zagranicy.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej; Szkolenia; Dojazdy do pracy. – Liczba uczestników: 45 osób, w tym 5 osób pow. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania - 589 610,89 zł z rezerwy Funduszu Pracy. <p>Program: Program specjalny nr 1/2018.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej wraz z zajęciami z przedsiębiorczości, szkolenia wraz z bonem egzaminacyjnym oraz bonem na luki kompetencyjne, dojazdy do pracy, Prace społecznie

		<p>użyteczne, roboty publiczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba uczestników: 120 os., w tym 35 os. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania – 1 000 000,00 zł (Rezerwa Funduszu Pracy). <p>Program: Program specjalny nr 1/2019.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy, szkolenia wraz z bonem egzaminacyjnym oraz bonem na luki kompetencyjne, staże, prace interwencyjne, dojazdy do pracy. – Liczba uczestników: 218 os., w tym 23 os. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania – 1 531 700,00 zł (Rezerwa Funduszu Pracy). <p>2020 rok:</p> <p>Program: Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie iławskim w roku 2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej szkolenia dotacje na doposażenie/wyposażenie stanowisk pracy prace interwencyjne, Tarcza Antykryzysowa. – Liczba uczestników: 149os., w tym 28 os. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania – 3 875 292,39 zł (EFS). <p>Program: Program specjalny nr 1/2019.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy, szkolenia wraz z bonem egzaminacyjnym oraz bonem na luki kompetencyjne, staże, prace interwencyjne, dojazdy do pracy – Liczba uczestników: 92 os., w tym 9 os. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania – 1 531 700,00 zł (Rezerwa Funduszu Pracy). <p>Program: Program specjalny nr 1/2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, szkolenia wraz z bonem egzaminacyjnym oraz bonem na luki kompetencyjne, prace interwencyjne. – Liczba uczestników: 59 os., w tym 2 os. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania – 500 000,00 zł (Rezerwa Funduszu Pracy). <p>Program: Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy, szkolenia, dojazdy do pracy. – Liczba uczestników: 116 os., w tym 12 os. 50+. – Kwota otrzymanego dofinansowania – 1 769 850,00 zł (Rezerwa Funduszu Pracy). <p>Program: Program, którego realizacja wynika z diagnozy bieżących potrzeb lokalnego rynku pracy (COVID).</p>
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> - Działania: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy, szkolenia, prace interwencyjne. - Liczba uczestników: 42 os., w tym 1 os. 50+. <p>Kwota otrzymanego dofinansowania – 730 150,00 zł (Rezerwa Funduszu Pracy).</p>
9.	Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie	<p>2019 rok: RPO WiM w ramach EFS, kwota dofinansowania 3 158 364,81 zł – „Aktywizacja zawodowa osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie kętrzyńskim II”, liczba uczestników – 259, w tym os. pow. 50 r.ż. – 74.</p> <p>Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia, środki rezerwy Funduszu Pracy, kwota 200 000,00 zł, liczba uczestników – 54, w tym osób pow. 50 r.ż. – 29.</p> <p>2020 rok: RPO WiM w ramach EFS, kwota dofinansowania 4 954 558,04 zł – „Aktywizacja zawodowa osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie kętrzyńskim III”, liczba uczestników – 188, w tym osób pow. 50 r.ż. – 39.</p> <p>Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia, środki rezerwy Funduszu Pracy, kwota 1 200 000,00 zł, liczba uczestników – 125, w tym osób pow. 50 r.ż. – 51.</p>
10.	Powiatowy Urząd Pracy w Lidzbarku Warmińskim	<p>Rok 2019 Projekt: Aktywizacja zawodowa osób w wieku powyżej 29 roku życia w powiecie lidzbarskim (V) Opis realizowanych działań: zakres wsparcia to staże (67 os.), szkolenia grupowe i indywidualne (33 os.), prace interwencyjne (116 os.), jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (16 os.), refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego (20 os.). Uczestnikami projektu były osoby pozostające bez pracy zarejestrowane w PUP należące do następujących kategorii: osoby bezrobotne w wieku 30 lat i więcej, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (tj.: osoby starsze w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach, bezrobotni mężczyźni w wieku 30-49 lat, którzy nie należą do kategorii osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 247 osób, w tym 61 osób powyżej 50 r.ż. Kwota dofinansowania: 1 901 397,68 zł (Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020).</p> <p>Rok 2020: Projekt: Aktywizacja zawodowa osób w wieku powyżej 29 roku życia w powiecie lidzbarskim (VI) Opis realizowanych działań: Zakres wsparcia to staże (38 os.), szkolenia indywidualne (10 os.), prace interwencyjne (56 os.), jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej (15 os.), ref. koszt. wyposaż. lub doposaż. stanowiska pracy dla skierow. bezrob. (23 os.). Uczestnikami projektu były osoby pozostające bez pracy</p>

		<p>zarejestrowane w PUP należące do następujących kategorii: osoby bezrobotne w wieku 30 lat i więcej, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (tj.: osoby starsze w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach, bezrobotni mężczyźni w wieku 30-49 lat, którzy nie należą do kategorii osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.</p> <p>Liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 142 osoby, w tym 33 osoby powyżej 50 r.ż.</p> <p>Kwota dofinansowania: 1 522 096,27 zł (Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020).</p>
<p>11.</p>	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Mrągowie</p>	<p>ROK 2019: Projekt „Aktywizacja osób w wieku powyżej 30 lat pozostających bez pracy w powiecie mrągowskim (V)” realizowany w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu było zwiększenie zatrudnienia osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia w powiecie mrągowskim. Projekt zakładał aktywizację zawodową osób w wieku 30 lat i więcej, zarejestrowanych jako bezrobotne, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.: osób starszych w wieku 50 lat i więcej, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych, osób o niskich kwalifikacjach. W 2019 roku zaktywizowano 120 osób bezrobotnych, w tym 21 osób powyżej 50 r.ż. Wsparcie oferowane uczestnikom projektu obejmowało takie formy pomocy jak: staże, szkolenia indywidualne, prace interwencyjne, refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, a także przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.</p> <p>Kwota dofinansowania w 2019 r. 1 700 521,06 w tym: wkład UE 1 445 442,90 zł, wkład krajowy 255.078,16 zł.</p> <p>ROK 2020: Projekt „Aktywizacja osób w wieku powyżej 30 lat pozostających bez pracy w powiecie mrągowskim (VI)” realizowany w okresie od 01.01.2020 r. do 30.06.2021 r. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu było zwiększenie zatrudnienia osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia w powiecie mrągowskim. Projekt zakłada aktywizację zawodową osób w wieku 30 lat i więcej, zarejestrowanych jako bezrobotne, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, tj.: osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach. W 2020 roku zaktywizowano 131 osób bezrobotnych, w tym 25 osób powyżej 50 r. ż. Wsparcie oferowane uczestnikom projektu obejmowało takie formy pomocy jak: staże, szkolenia indywidualne, prace interwencyjne, refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, a także przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Ponadto w ramach projektu celem przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19</p>

		<p>wsparciem objęto 297 pracowników firm, na których wynagrodzenia przekazane zostało dofinansowanie oraz 3 osoby fizyczne, które otrzymały dofinansowanie do prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Kwota dofinansowania w 2020 r. 3 683 799,72 zł w tym: wkład UE 3 131 229,76 zł, wkład krajowy 552 569,96 zł.</p>
12.	Powiatowy Urząd Pracy w Nidzicy	<p>Rok 2019: „Aktywni powyżej 29 roku życia (V)” Projekt pozakonkursowy powiatowego urzędu pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budżet projektu – 902 029,02 zł, ✓ liczba osób objętych wsparciem – 71, w tym 18 osób powyżej 50 roku życia. <p>Program finansowany z rezerwy ministra właściwego ds. pracy: „Aktywizacja zawodowa bezrobotnych zamieszkujących wieś”</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ formy wsparcia – prace interwencyjne, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, szkolenia, studia podyplomowe, ✓ kwota otrzymanego dofinansowania – 200 000,00 zł; liczba osób objętych wsparciem – 27, w tym 3 osoby powyżej 50 roku życia. <p>Rok 2020: „Aktywni powyżej 29 roku życia (VI)”</p> <p>Projekt pozakonkursowy powiatowego urzędu pracy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budżet projektu- 1 135 500,20 zł, ✓ liczba osób objętych wsparciem – 70, w tym 14 osób powyżej 50 roku życia. <p>Program finansowany z rezerwy ministra właściwego ds. pracy: „Aktywizacja zawodowa bezrobotnych zamieszkujących wieś”</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ formy wsparcia – prace interwencyjne, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, roboty publiczne, ✓ kwota otrzymanego dofinansowania – 498 000,00 zł, ✓ liczba osób objętych wsparciem – 44, w tym 15 osób powyżej 50 roku życia.
13.	Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim	<p>Rok 2019: Tytuł projektu „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie nowomiejskim”</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba beneficjentów – 107 osób, w tym 21 osób powyżej 50 r.ż., ✓ działania wobec osób powyżej 50 r.ż.: 1 os. dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej, 11 os. prace interwencyjne, 6 os. staże, 3 os. wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy, ✓ czas realizacji projektu od 01.01.2019 r do 31.12.2019 r., ✓ źródło dofinansowania: środki wspólnotowe 85% wkład krajowy 15% wydatków projektu, ✓ kwota otrzymanego dofinansowania 1 236 205,16 zł.

		<p>Rok 2020: Tytuł projektu „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i powyżej pozostających bez pracy w powiecie nowomiejskim”</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba beneficjentów – 110 osób bezrobotnych, w tym 21 osób powyżej 50 r.ż. oraz 307 osób pracujących w tym 59 osób powyżej 50 r.ż., ✓ działania wobec osób powyżej 50 r.ż.: 2 os. dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej, 12 os. prace interwencyjne, 2 os. staże, 5 os. wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy, 59 osób dofinansowanie do wynagrodzeń lub kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, ✓ czas realizacji projektu od 01.01.2020 r do 31.03.2021 r., ✓ źródło dofinansowania: środki wspólnotowe 85% wkład krajowy 15% wydatków projektu, ✓ kwota otrzymanego dofinansowania 2 502 020,74 zł.
14.	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Olecku</p>	<p>Rok 2019: Projekt „Aktywizacja zawodowa osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie oleckim (V)” był realizowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020), w ramach Osi priorytetowej 10 <i>Regionalny rynek pracy</i> - Działanie 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy, dotyczące aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Uczestnikami projektu było 160 osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia z terenu powiatu oleckiego, w tym 31 osób powyżej 50 r.ż. Wydatki wyniosły 1 598 765,53 zł (100% dofinansowania).</p> <p>Rok 2020: Projekt „Aktywizacja zawodowa osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie oleckim (VI)” był realizowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM 2014-2020), w ramach Osi priorytetowej 10 <i>Regionalny rynek pracy</i> - Działanie 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy, dotyczące aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Uczestnikami projektu było 126 osób bezrobotnych w wieku powyżej 30 roku życia z terenu powiatu oleckiego, w tym 22 osoby powyżej 50 r.ż. Wydatki wyniosły 2 754 232,63 zł (100% dofinansowania). Wartość dofinansowania obejmuje wydatki związane z działaniami związanymi z pandemią Covid-19 realizowanymi w ramach projektu (dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników i kosztów prowadzenia działalności gospodarczej).</p>

		<p>Dodatkowe środki z rezerwy Funduszu Pracy</p> <p>W latach 2019-2020 roku PUP Olecko realizował trzy programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej pozyskując na ten cel dodatkowe środki z rezerwy Funduszu Pracy w łącznej kwocie 1.565,0 tys. zł</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi, realizowany w okresie 01.06.2019 r. – 31.12.2019 r. Kwota wydatkowana na realizację programu – 198.116,22 zł. (środki rezerwy FP). Realizowane formy wsparcia: staże zawodowe, bony na zasiedlenie, roboty publiczne, środki na podjęcie działalności gospodarczej. W programie uczestniczyły 24 osoby, z tego 7 osób po 50 r.ż. 2. Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia, realizowany w okresie 01.09.2019r. – 31.05.2020r. Kwota wydatkowana na realizację programu – 542 044,41 zł, z tego ze środków rezerwy FP – 395.051,14 zł. Realizowane formy wsparcia: staże zawodowe, prace interwencyjne, bony na zasiedlenie, roboty publiczne, środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów opieki nad dzieckiem (dla uczestników w/w form wsparcia). W programie uczestniczyło 58 osób, z tego 8 osób po 50 r.ż. 3. Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia, realizowany w okresie 01.08.2020r. – 31.07.2021r. Kwota wydatkowana na realizację programu – 1 329 121,02 zł, z tego ze środków rezerwy FP (w 2020 roku) – 958.704,59 zł. Realizowane formy wsparcia: staże zawodowe, prace interwencyjne, bony na zasiedlenie, roboty publiczne, środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów opieki nad dzieckiem (dla uczestników w/w form wsparcia). W programie uczestniczyło 115 osób, z tego 21 osób po 50 r.ż. <p>Program Specjalny</p> <p>Program specjalny „Skróć dystans”, realizowany w okresie od czerwca 2019r. do lipca 2020r. Program zakładał aktywizację osób długotrwale bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Olecku, zamieszkujących na terenie powiatu oleckiego, zwłaszcza gminy Kowale Oleckie. Realizowane działania, połączone ze specyficznymi elementami wspierającymi zatrudnienie (SEWZ) to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doradztwo zawodowe (SEWZ - dowóz uczestników na zajęcia w związku z barierą komunikacyjną oraz catering), – staże zawodowe (SEWZ - bon aktywizacyjny dla uczestnika, tj. środki na pokrycie kosztów uczestnictwa w stażu, np. dojazdy, natomiast dla pracodawców jednorazowa premia z tytułu zatrudnienia po stażu,
--	--	---

		<p>wypłacana po 3 m-cach trwania w zatrudnieniu uczestnika programu),</p> <ul style="list-style-type: none"> – dotacje na podjęcie działalności gospodarczej ukierunkowanej na transport mieszkańców gminy, jako ograniczenie barier komunikacyjnych na obszarach wiejskich (SEWZ – wsparcie pomocowe na dofinansowanie przez pierwsze 4 m-ce kosztów prowadzenia działalności gospodarczej). <p>W programie uczestniczyło 20 osób, z tego 7 osób po 50 r.ż.</p>
15.	Miejski Urząd Pracy w Olsztynie	<p>Rok 2019: Projekt: Aktywizacja zawodowa osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w Olsztynie w 2019/2020 roku. W ramach projektu realizowane było:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pośrednictwo pracy/ poradnictwo zawodowe, – staże, – szkolenia, – refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, – jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, prace interwencyjne. <p>Rok 2020: Projekt: Aktywizacja zawodowa osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w Olsztynie w 2020/2021 roku. W ramach projektu realizowane było:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pośrednictwo pracy/ poradnictwo zawodowe, – staże, – szkolenia, – refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, – jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, – prace interwencyjne.
16.	Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego	<p>Rok 2019: Projekt: „ Aktywizacja zawodowa osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie olsztyńskim w 2019/2020 rok. Opis zrealizowanych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pośrednictwo pracy/ poradnictwo zawodowe, – staże, – szkolenia, – prace interwencyjne, – refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego,

		<p>– jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.</p> <p>Rok 2020: Projekt: „ Aktywizacja zawodowa osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie olsztyńskim w 2020/2021 roku.</p> <p>Opis zrealizowanych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pośrednictwo pracy/ poradnictwo zawodowe, – staże, – szkolenia, – prace interwencyjne, – refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, – jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.
17.	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie</p>	<p>ROK 2019: Źródło finansowania: Europejski Fundusz Społeczny w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 Oś 10: Regionalny Rynek Pracy, Działanie 10.1: Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy.</p> <p>Projekt: RPO – Aktywizacja osób od 30 roku życia w powiecie ostródzkim (2018). Opis realizowanych działań: zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie ostródzkim poprzez zastosowanie: poradnictwa zawodowego lub pośrednictwa pracy oraz szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji dla bezrobotnych, doposażeń. Liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 7 osoby, w tym 3 osoby powyżej 50 r.ż.</p> <p>Projekt – Aktywizacja osób od 30 roku życia w powiecie ostródzkim (2019). Opis zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie ostródzkim poprzez zastosowanie: poradnictwa zawodowego lub pośrednictwa pracy oraz szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji dla bezrobotnych, doposażeń, refundacji w ramach dofinansowania zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia. Liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 356 osoby, w tym 74 osoby powyżej 50 r.ż.</p> <p>Środki rezerwy Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.</p> <p>➤ Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych będących dłużnikami alimentacyjnymi</p>

		<p>– roboty publiczne w 2019 roku. działania: promocja zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa poprzez zastosowanie robót publicznych; liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 28 osoby, w tym 11 os. powyżej 50 r.ż.</p> <p>➤ Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi – WIEŚ w 2019 r. działania: promocja zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa poprzez zastosowanie staży, bonów na zasiedlenie i szkoleń liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 27 osoby, w tym 1 os. powyżej 50 r.ż.</p> <p>ROK 2020: Źródło finansowania: Europejski Fundusz Społeczny w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 Oś 10: Regionalny Rynek Pracy, Działanie 10.1: Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy.</p> <p>Projekt: RPO – Aktywizacja osób od 30 roku życia w powiecie ostródzkim (2019). Opis zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie ostródzkim poprzez zastosowanie: poradnictwa zawodowego lub pośrednictwa pracy oraz szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji dla bezrobotnych, doposażeń, refundacji w ramach dofinansowania zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia. Liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 6 os.</p> <p>Projekt – Aktywizacja osób od 30 roku życia w powiecie ostródzkim (2020). Opis zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie ostródzkim poprzez zastosowanie: poradnictwa zawodowego lub pośrednictwa pracy oraz szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji dla bezrobotnych, doposażeń, refundacji w ramach dofinansowania zatrudnienia osób powyżej 50 roku życia. Liczba beneficjentów, w tym osoby pow. 50+: 238 os., w tym 37 os. powyżej 50 r.ż.</p>
18.	Powiatowy Urząd Pracy w Piszcu	<p>Rok 2019: Projekt „Aktywizacja zawodowa osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie piskim (V)”. Działanie RPWM.10.01.00. Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy. Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pośrednictwo pracy lub/i poradnictwo zawodowe,

		<ul style="list-style-type: none"> – staże, – prace interwencyjne, – szkolenia, – jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, – wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy, – dofinansowanie wynagrodzenia za zatrudnienia skierowanego bezrobotnego, który ukończył 50. r.ż. <p>Liczba uczestników projektu – 286 osób, w tym 93 w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem. Projekt był realizowany w latach 01.01.2019 r. – 30.06.2020 r. Kwota dofinansowania (koszty EFS) – 1 841 875,03 zł.</p> <p>Rok 2020: Projekt „Aktywizacja zawodowa osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w pozostających bez pracy w powiecie piskim (VI). Działanie RPWM.10.01.00. Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy – projekty pozakonkursowe realizowane przez powiatowe urzędy pracy. Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pośrednictwo pracy lub/i poradnictwo zawodowe, – staże, – prace interwencyjne, – szkolenia, – jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, – wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy – instrumenty dofinansowania. <p>Liczba uczestników projektu – 181 osób, w tym 54 w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie. Projekt był realizowany w latach 01.01.2020 r. – 31.03.2021 r. Kwota dofinansowania (koszty EFS) – 3 380 584,60 zł.</p>
19.	Powiatowy Urząd Pracy w Szczytnie	<p>Projekty „RPO 30+ Rozwój Przedsiębiorczości i ożywienie rynku pracy powiatu szczycieńskiego” realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014 – 2020.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. W 2019 r. wsparciem objęto 233 osoby z powiatu szczycieńskiego, w tym 45 osób powyżej 50 roku życia. Zastosowano następujące usługi i instrumenty: szkolenia, staże, prace interwencyjne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy. W 2019 roku limit wydatków na aktywizację osób bezrobotnych w ramach tego projektu wynosił 1 900 126,11 zł. 2. W 2020 r. wsparciem objęto 176 osób z powiatu szczycieńskiego, w tym 22 osoby powyżej 50 roku życia. Zastosowano następujące usługi i instrumenty: szkolenia, staże, prace interwencyjne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy. W 2020 roku limit wydatków na aktywizację osób

		<p>bezrobotnych w ramach tego projektu wynosił 1 879 741,92 zł.</p> <p>W 2019 r. realizowano program aktywizacji zawodowej bezrobotnych zamieszkujących na wsi, który finansowany był z rezerwy Funduszu Pracy Ministra. Wsparciem objęto 18 osób, w tym 9 osób powyżej 50 r.ż.. Zastosowano następujące usługi i instrumenty: roboty publiczne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, doposażenia stanowisk pracy. W ramach tego programu limit wydatków w 2019 r. wynosił 200 000,00 zł.</p>
20.	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Węgorzewie</p>	<p>Rok 2019: Nazwa projektu: „Aktywizacja zawodowa osób w wieku powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie węgorzewskim (V)”.</p> <p>Opis zrealizowanych zadań: staże, prace interwencyjne, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, pośrednictwo pracy i/lub doradztwo zawodowe.</p> <p>Liczba beneficjentów: 156 osób, w tym osoby powyżej 50 r. ż.: 33 osoby.</p> <p>Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020. Kwota otrzymanego dofinansowania: 1 175 318,88 zł.</p> <p>Programy realizowane z rezerwy Funduszu Pracy:</p> <p>Nazwa programu: „Agrostaże 2019 – wsparcie dla ARiMR”.</p> <p>Opis zrealizowanych zadań: staże.</p> <p>Liczba beneficjentów: 4 osoby, w tym osoby powyżej 50 r. ż.: 1 osoba.</p> <p>Źródło dofinansowania: Rezerwa Funduszu Pracy.</p> <p>Kwota otrzymanego dofinansowania: 24 300,00 zł.</p> <p>Nazwa programu: „Czas na pracę 2019”.</p> <p>Opis zrealizowanych zadań: roboty publiczne.</p> <p>Liczba beneficjentów: 18 osób, w tym osoby powyżej 50 r. ż.: 8 osób.</p> <p>Czas realizacji projektu: 15.05.2019 r. -31.12.2019 r.</p> <p>Źródło dofinansowania: Rezerwa Funduszu Pracy.</p> <p>Kwota otrzymanego dofinansowania: 106 200,00 zł.</p> <p>Nazwa programu: „Czas na pracę 2019 – 2 edycja”.</p> <p>Opis zrealizowanych zadań: roboty publiczne.</p> <p>Liczba beneficjentów: 15 osób, w tym osoby powyżej 50 r. ż.: 11 osób.</p> <p>Czas realizacji projektu: 15.08.2019 r. -31.12.2019 r.</p> <p>Źródło dofinansowania: Rezerwa Funduszu Pracy.</p> <p>Kwota otrzymanego dofinansowania: 90 000,00 zł.</p>

		<p>Rok 2020;_Nazwa projektu: „Aktywizacja zawodowa osób w wieku powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie węgorzewskim (VI)”.</p> <p>Opis zrealizowanych zadań: staże, prace interwencyjne, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, pośrednictwo pracy i/lub doradztwo zawodowe. W ramach projektu realizowano również zadania, które nie były ukierunkowane na osoby bezrobotne, lecz na przedsiębiorców – w ramach Tarczy Antykryzysowej.</p> <p>Liczba beneficjentów: 101 osób bezrobotnych, w tym osoby powyżej 50 r. ż.: 16 osób bezrobotnych.</p> <p>Czas realizacji projektu: 01.01.2020 r. -31.12.2020 r.</p> <p>Źródło dofinansowania: Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.</p> <p>Kwota otrzymanego dofinansowania: 1 999 638,96 zł.</p> <hr/> <p>Programy realizowane z rezerwy Funduszu Pracy:</p> <p>Nazwa programu: „Czas na pracę 2020”.</p> <p>Opis zrealizowanych zadań: roboty publiczne.</p> <p>Liczba beneficjentów: 13 osób.</p> <p>w tym osoby powyżej 50 r. ż.: 7 osób.</p> <p>Czas realizacji projektu: 13.07.2020 r. -31.12.2020 r.</p> <p>Źródło dofinansowania: Rezerwa Funduszu Pracy.</p> <p>Kwota otrzymanego dofinansowania: 79 000,00 zł.</p>
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie